

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

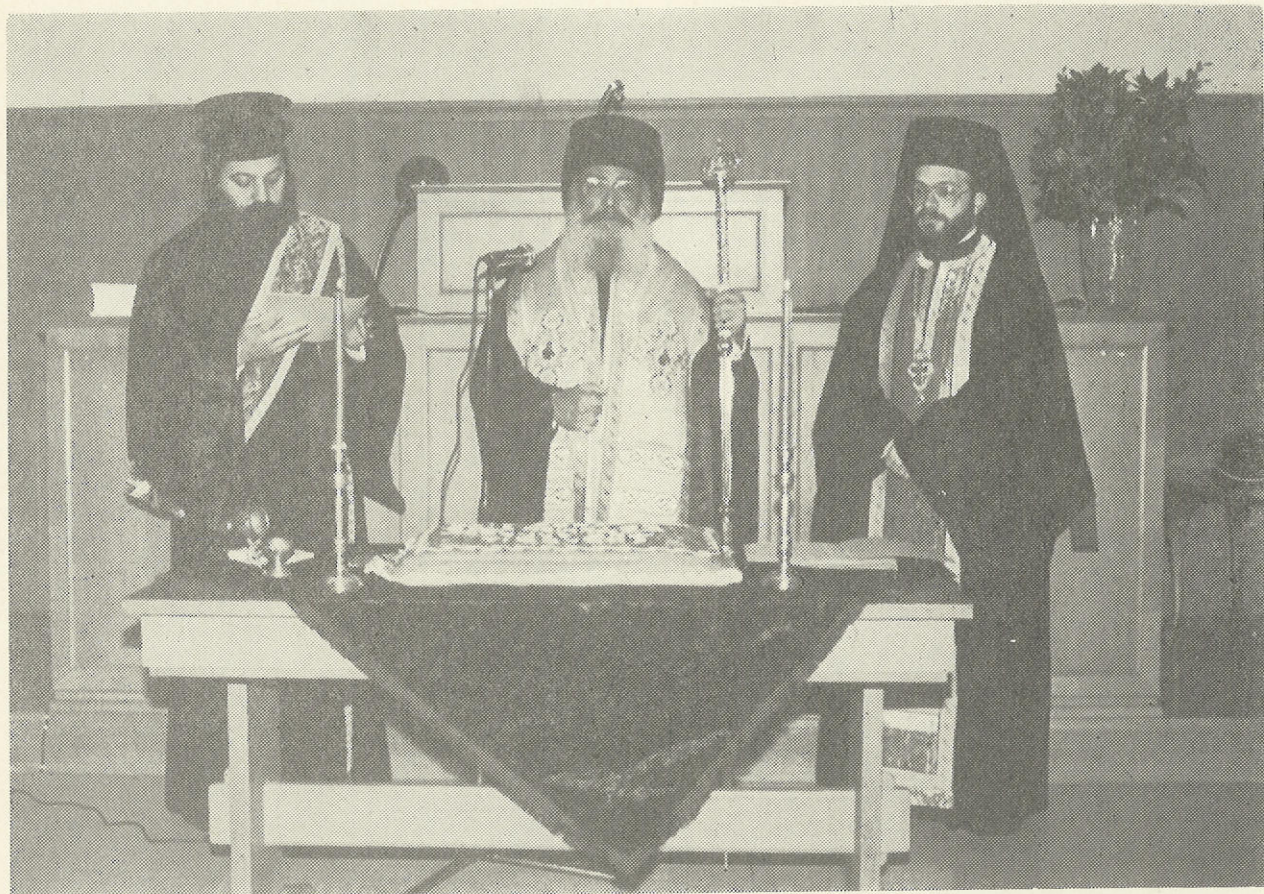
ΕΤΟΣ Μ'

ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308

1/15 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1991

ΑΡΙΘ. 1

Η ΕΥΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΟΠΙΤΤΑΣ

Ο Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεὶμ ἀπευθύνων εὐχὰς κατὰ τὴν τελετὴν κοπῆς τῆς βασιλόπιττας εἰς τὴν αἵθουσαν τελετῶν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (31η Δεκεμβρίου 1990).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ εὐλογία τῆς Βασιλόπιττας. — Εὐαγγ. Δ. Θεοδώρου, Ἡ διαμόρφωσις τῆς ἑορτῆς τῶν Θεοφανείων. — Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Μηνύματα Τριωδίου. — Μητροπ. Σισανίου Ἀντωνίου, Τὸ ἀληθινὸν καύχημα τοῦ χριστιανοῦ. — Ἀρχιμ. Χριστ. Μουστάκα, Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. — Ἀλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Μέτρα καὶ μέτρα. — Κωστὴ Μπασιτιά, Ὁ ἐν ὀλίγῳ ἀναπαύμενος. — Δημ. Σαθράμη, «Σήμερον

ἐτέχθη ὑμῖν Σωτήρ». — Ἀρχιμ. Παντ. Καθρεπτίδης, «Ἀλλὰ ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ». — Πρωτοπρ. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου, Ἡ ἀντιστασιακὴ πολεμικὴ τῆς Ἐκκλησίας. — Πρωτοπρ. Ἡλία Δροσιννοῦ, Ἐνας ἥρωας λευτικῆς οἰκογενείας στὴν Κατοχή. — Μοναχοῦ Μωυσέως Ἀγιορείτου, Τὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο. — Φς, Τὸ βιβλίο. — Ἐπίκαιρα. — Εὐαγγέλου Π. Λέκκου, Εἰδήσεις — Γεγονότα — Ἀξιοσημείωτα.

Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΙΣ ΤΗΣ ΕΟΡΤΗΣ ΤΩΝ ΘΕΟΦΑΝΕΙΩΝ

ΤΟΥ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

*«Ἐπεφάνη ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος
πᾶσιν ἀνθρώποις...» (Τίτ. β' 11 ἐξ.).*

Στὴν ἀρχὴ ἡ ἑορτὴ τῶν Θεοφαν(ε)ίων τὴν 6ῃ Ἰανουαρίου ἦταν ἐνωμένη μὲ τὴν ἑορτὴ τῶν Χριστουγέννων ὡς ἐορτὴ τῆς Ἐπιφανείας. Τὴν ἑορτὴ αὐτὴ ἡ Ἐκκλησία—ὅχι πολὺ πρὶν ἀπὸ τὴν Α' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο (325)—ἀντέταξε στὸ ὅτι στὴν Ἀνατολή, ἰδίως στὴν Αἴγυπτο καὶ στὴν Ἀραβία, τὴν ἡμέρα αὐτὴ ἐξ ἀφορμῆς τοῦ χειμερινοῦ ἡλιοστασίου, λάτρευαν τὸν ἥλιο μὲ πανάρχαιες μυθολογικὰ παραστάσεις καὶ πανηγύριζαν τὴν ἐκ τῆς «Κόρης» Γέννησι τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἐθεωρεῖτο ἐνσάρκωσις τῆς ἐννοίας τοῦ χρόνου καὶ τῆς αἰωνιότητος καὶ εἶχε τὸ ὄνομα «Αἰὼν». Ἡ στάσις τῆς Ἐκκλησίας ἦταν πιθανῶς καὶ ἀντίδρασις ἐναντίον τῶν Γνωστικῶν, ποὺ ἤδη τὸν 6' αἰῶνα προσπάθησαν νὰ προσαρμόσουν τὸ περιεχόμενον τῆς ἑορτῆς αὐτῆς στὶς δοξασίες τους.

Κατὰ τὴν ἑορτὴ τῆς Ἐπιφανείας (ἢ Θεοφανείας) ἡ Ἐπιφανίων οἱ Ἀνατολικὲς Ἐκκλησίαις τὴν 6ῃ Ἰανουαρίου ἀντέτασσαν στὶς εἰδωλολατρικὰς μυθολογίας καὶ ἐώρταζαν τὰ ἱστορικὰ γεγονότα τῆς Ἐπιφανείας, δηλαδὴ τὴν ἀποκάλυψιν τῆς θεότητος τοῦ Κυρίου, ἡ ὁποία ἀποκάλυψις, συμφώνως πρὸς τὸ κατὰ περιοχὰς χριστιανικὸ ἑορτολογικὸ περιεχόμενον τῆς ἡμέρας, ἔγινε εἴτε μὲ τὴν ὑπερφυσικὴ ἐκ Παρθένου Γέννησί Του, εἴτε μὲ τὴν Βάπτισί Του, κατὰ τὴν ὁποία ἔγινε Θεοφάνεια (φωτὴ τοῦ Πατρὸς περὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ κάθοδος τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐν εἵδει περισσευῶς), εἴτε μὲ τὴν προσκύνησιν τῶν σοφῶν Μάγων τῆς Ἀνατολῆς, ἡ ὁποία ἦταν ἀποτέλεσμα τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως στοὺς Ἑθνικοὺς, εἴτε μὲ τὴ θαυματουργικὴ δύναμι τοῦ Χριστοῦ, ποὺ ἀποκαλύφθηκε στὸ θαῦμα τοῦ γάμου στὴν Κανά, μὲ τὸ ὁποῖο «ἐποίησεν ἀρχὴν τῶν σημείων ὁ Ἰησοῦς...

καὶ ἐφανερώσε τὴν δόξαν Αὐτοῦ» (Ἰωάν. β' 1-11). Τὸ ἱστορικὸ αὐτὸ θαῦμα ἀντιπαρατέθηκε ἀπὸ τοὺς Χριστιανοὺς στοὺς Ἑθνικοὺς ἐκείνους, ποὺ πίστευαν, ὅτι ὁ Διόνυσος τὴν 6ῃ Ἰανουαρίου εἶχε μεταβάλλει νερὸ σὲ κρασί.

Τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ μοτίβα αὐτὰ τοῦ περιεχομένου τῆς ἀρχαίας χριστιανικῆς ἑορτῆς τῶν Ἐπιφανείων, ποὺ ὑπονοοῦνται ἕως σήμερα στὸ ἀποστολικὸ ἀνάγνωσμα τῆς ἡμέρας (Τίτ. β' 11-14 γ' 4-7: «Ἐπεφάνη ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις...»), παρουσιάζονται συνενωμένα ἀπὸ τὸν Ἐπιφάνιο Σαλαμῖνος Κύπρου († 403) (Κατὰ αἰρέσεων 51, 61, 1), ὁ ὁποῖος παραλείπει μόνον τὴ Βάπτισιν τοῦ Κυρίου, ἐνῷ ἄλλοι, ὅπως ὁ Ἐφραίμ ὁ Σύρος († 373), ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος τὸ ἔτος 386 (Ὁμιλία εἰς τὴν Πεντηκοστὴν I, 1, 2) καὶ τὸ Ὁδοιπορικὸν τῆς Αἰθερίας (τέλος 4ου αἰῶνος) ὁμιλοῦν γενικῶς γιὰ τὸ ἓνα μυστήριον τῆς Ἐπιφανείας τῆς Θεότητος τοῦ Κυρίου.

Ἡ καθιέρωσις τῆς ξεχωριστῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων (25 Δεκεμβρίου) συνετέλεσεν ὥστε ἡ ἑορτὴ τῶν Ἐπιφανείων (6 Ἰανουαρίου) στὴν μὲν Δύσιν νὰ συρρικνωθῇ σὲ ἑορτὴ τῆς Προσκυνήσεως τῶν Μάγων μὲ δευτερεύουσες ἀναφορὰς στὴ Βάπτισιν τοῦ Ἰησοῦ καὶ στὸν Γάμον τῆς Κανά, στὴ δὲ Ἀνατολὴ νὰ περιορισθῇ σὲ ἀνάμνησιν τῆς Βαπτίσεως τοῦ Κυρίου στὸν Ἰορδάνη, πρὸς τὴν ὁποία συνδέθηκε καὶ τὸ βάπτισμα τῶν κατηχουμένων, τὸ «φῶτισμα». Γι' αὐτὸ ἡ ἑορτὴ ὀνομάσθηκε καὶ «ἡμέρα τοῦ φωτισμοῦ», «ἑορτὴ τῶν Φώτων».

Ἀπὸ τίς εὐχὰς τοῦ ἁγιασμοῦ τοῦ ὕδατος στὸ βάπτισμα κατάγονται καὶ οἱ εὐχὰς τοῦ ἁγιασμοῦ τῶν ὑδάτων στὸν Μεγάλο καὶ Μικρὸ ἁγίασμός, ποὺ οἱ ἀρχεῖς τοὺς ἀνάγονται στὴν χρονικὴ περίοδο πρὸ τοῦ 7' αἰῶνος.

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΡΙΩΔΙΟΥ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΤΟΥ ΤΡΙΩΔΙΟΥ

Β' ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑΝΥΚΤΙΚΟΥΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥΣ ΤΗΣ Μ. ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ ΣΕΙΡΑ ΤΕΤΑΡΤΗ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν
κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

5. ΤΗΣ Δ' ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ (ἐσπέρας)

ΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΚΑΙ ΕΥΘΥΝΑΙ

«Διατί ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό;».

Εἶχε γίνει ἤδη τὸ θαῦμα τῆς θεραπείας τοῦ δαιμονιζομένου παιδιοῦ, περὶ τοῦ ὁποῦ μᾶς ὠμίλησε σήμερα ἡ περικοπὴ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου. Ἦδη τὸ παιδί ἐκεῖνο ἦτο ὑγιές, ἀπηλλαγμένο ἀπὸ τὸ δαιμόνιο, καὶ ἡ οἰκογένειά του εἶχε λυτρωθῇ ἀπὸ τὸ φοβερὸ μαρτύριον καὶ ἡ ὅλη περιοχὴ εἶχεν ἀπαλλαγῇ ἀπὸ μίαν μιάστιγα. Ἐν τούτοις οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου ἔχουν ἐσωτερικῶς μίαν ἀνησυχίαν· καὶ τὴν ἐκφράζουν εἰς Αὐτόν. Τὸν ἐρωτοῦν διατὶ αὐτοὶ δὲν κατώρθωσαν νὰ θεραπεύσουν τὸ παιδί. Ἐφ' ὅσον ὁ Κύριος τοὺς εἶχεν ἐφοδιάσει μὲ θαυματουργικὴν δύναμιν, διατὶ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν δὲν ἐνήργησε τὸ θαυματουργικὸν των χάρισμα; Ἐρωτοῦν ἀνήσυχτοι· «διὰ τί ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό;». Σημειωτέον ὅτι θὰ μπορούσαν νὰ ἀποδώσουν ἄλλοι τὰ αἷτια τῆς ἀποτυχίας των, ἐφ' ὅσον ὁ Κύριος προηγουμένως εἶχεν ἐλέγξει τὸν πατέρα τοῦ παιδιοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴν ὅλην κοινωνίαν, διότι καὶ ὁ πατέρας τοῦ παιδιοῦ ἐνεφανίζετο χωρὶς πίστιν καὶ ἡ κοινωνία ἦτο «ἄπιστος καὶ διστραχημένη». Καὶ πρὸς μὲν τὸν πατέρα εἶπεν ὁ Χριστὸς τὸ «εἰ δύνασαι πιστεῦσαι, πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι», πρὸς δὲ τὴν κοινωνίαν ἀπηύθυνε τοὺς καυστικoὺς λόγους: «ὦ γενεὰ ἄπιστος, ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι;». Θὰ ἦτο λοιπὸν πολὺ φυσικὸν οἱ μαθηταὶ νὰ ἔκαναν τὴν ἐξῆς σκέψιν: δὲν ἐθεραπεύθη τὸ παιδί, διότι καὶ ὁ πατέρας του ἦτο χωρὶς πίστιν καὶ ἡ ὅλη κοινωνία ἐτίρει στάσιν ἀρνητικὴν ἀπέναντι τοῦ Χρι-

στοῦ, μόνον δὲ ὅταν ὁ πατέρας εἶπε τό· «πιστεύω, Κύριε» τότε ἔγινε τὸ θαῦμα.

Ἄλλ' οἱ μαθηταὶ δὲν ἀναπαύονται. Ἡ συνειδήσις των εἶναι ἀνήσυχος. Ἐχουν προβληματισθῇ ἔντονα. Καὶ διερωτῶνται. Ἐστὼ, μπορεῖ νὰ ἔπταισεν ὁ πατέρας τοῦ παιδιοῦ καὶ ὅλη ἡ κοινωνία, ἀλλὰ ἡμεῖς, ἐν προκειμένῳ, ποίαν εὐθύνην ἔχομεν;

Ἡ περίπτωσις των εἶναι ἀξία πολλῆς προσοχῆς ἐκ μέρους μας, διότι πολὺ συχνὰ συνηθίζομεν νὰ ἀποδίδωμεν εἰς ἄλλους τὴν εὐθύνην ὅλων τῶν κακῶς κειμένων: πταίει ὁ Α ἢ ὁ Β, πταίει ἡ παραστρατημένη κοινωνία, πταίει ὁ παραπαίων κόσμος, πταίει ἡ ἐπικρατοῦσα γενικῶς διαφθορά. Καὶ ἐν μέρει εἶναι σωστὸ αὐτό. Ἀλλὰ τὸ ἐρώτημα εἶναι· δι' ὅλην αὐτὴν τὴν κατάστασιν, ἡμεῖς οἱ χριστιανοὶ ποῖον μερίδιον εὐθύνης ἔχομεν; Καὶ τὸ ἐρώτημα γίνεται περισσότερον συγκεκριμένον, ὅταν ἀντιμετωπίζωμεν πολὺ κοντὰ μας ὀρισμένα προβλήματα δυσάρεστα. Τὰ παιδιά μας ἐνδέχεται νὰ μὴ ἀκολουθοῦν καλὸν δρόμον. Κάποιος ἄλλος ἐκ τοῦ περιβάλλοντός μας ἴσως δὲν ἀκολουθεῖ σώφρονα τακτικὴν. Καὶ συνηθίζομεν νὰ λέγωμεν· πταίει ἡ πολιτεία, πταίει ἡ κοινωνία, πταίει τὸ ρεύμα τὸ ὁποῖον παρασύρει καὶ διαφθείρει πολλὸν κόσμον.

Ἀλλὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἀποστόλων μᾶς παρέμπει πρὸς τὸν ἑαυτὸν μας καὶ τὴν συνειδήσιν μας. Μᾶς λέγει· ἀνησύχησε κάπως, καὶ ἐξέτασε μήπως σὺ προσωπικῶς ἔχεις εὐθύνην, καὶ ἐνδέχεται νὰ δῇς ὅτι πταίεις καὶ σὺ σὲ κάτι. Οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου ἤθελαν νὰ μάθουν τὴν ἰδικὴν των προσωπικὴν εὐθύνην. Καὶ ὅταν ὁ Κύριος τοὺς εἶπεν ὅτι ἔφταιξαν διότι δὲν ἐνήργησαν μὲ θαθεῖαν καὶ ἀκλόνητον πίστιν εἰς τὸ δοθὲν εἰς αὐτοὺς θαυματουργικὸν χάρισμα, κατενόησαν σαφῶς τὴν ἰδικὴν των εὐθύνην. Καὶ δὲν ἐθεώρησαν λήξαν τὸ ζήτημα.

Ἀπὸ τὴν ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου καὶ τὴν διαπί-

στωσιν ὅτι ἔφταιξαν καὶ αὐτοὶ ἄρχισε νὰ τοὺς ἀπασχολῇ τὸ λάθος τους ὡς ἀφετηρία διὰ μίαν προσπάθειαν διορθώσεως καὶ προόδου. Τὸ λάθος τοὺς ἔγινε μία θύρα, ἀπὸ τὴν ὁποίαν μπόρεσαν νὰ δοῦν τὰς ἀτελείας των.

Πράγματι, διὰ τὸν ἄνθρωπον ποὺ θέλει νὰ ἀντιμετωπίσῃ πνευματικὰ τὴν κατάστασιν, κάποιο σφάλμα εἶναι δυνατόν νὰ ἀποδῇ μέσον διὰ τοῦ ὁποίου θὰ γνωρίσῃ καὶ θὰ παρακινήθῃ νὰ βελτιώσῃ τὴν πνευματικὴν του κατάστασιν. "Ὅπως, ἀπὸ ἱατρικῆς πλευρᾶς, ἓνα σύμπτωμα εἶναι ἀρκετὸν νὰ πείσῃ τὸν ἱατρὸν ἢ τὸν ἀσθενῆ περὶ τῆς νόσου καὶ τῆς ἀπαιτουμένης θεραπείας, ἔτσι καὶ ἀπὸ ἓνα λάθος μποροῦμε νὰ διακρίνωμεν καὶ νὰ διορθώσωμεν τὴν ψυχικὴν κατάστασιν. «**Εκ τοῦ καρποῦ τοῦ δένδρου γινώσκεται**». Ἄλλ' ὁ κακὸς καρπὸς δὲν εἶναι ἀσχετος πρὸς τίς ρίζες τοῦ δένδρου. Ἡ ρίζα παρουσιάζει πολλάκις τὴν αἰτίαν ἀπὸ τὴν ὁποίαν χαλάει ὁ καρπός. Διὰ τοῦτο λέγομεν ὅτι πρέπει νὰ γίνῃ ἀφορμὴ τὸ σφάλμα διὰ μίαν βαθυτέραν αὐτοκριτικὴν καὶ ἀντιμετώπισιν τῶν ὑπαρχουσῶν ἐλλείψεων μας. "Αν δέ, ὅπως ἔκαναν οἱ μαθηταί, ὁ πιστὸς προχωρήσῃ καὶ εἰς μίαν θετικὴν προσπάθειαν καταπολεμήσεως τῶν ἐλαττωμάτων του, ὥστε εἰς τὴν θέσιν των νὰ ὑπάρξουν πλέον ἀρεταί, θὰ διαπιστώσῃ ὅτι διὰ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ ὅλα εἶναι δυνατόν νὰ συντελέσουν εἰς τὴν πρόδόν των. «**Τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν**». Ἀκόμη καὶ τὰ σφάλματά μας μποροῦν νὰ γίνουν αἰτία πνευματικῆς ὠφελείας. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς, μᾶς διδάσκουν οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου καὶ μὲ τὰ λάθη των καὶ μὲ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον τὰ ἀντιμετώπισαν, τ.ἔ. μὲ τὸν προβληματισμὸν καὶ τὴν ἀνησυχίαν καὶ μὲ τὴν διάθεσιν νὰ διορθώσουν τὰ κακῶς κείμενα. Οἱ ἀπόστολοι διέγνωσαν ἐγκαίρως τὸ σφάλμα των. Καὶ ἐμερίμνησαν διὰ τὸ σφάλμα των. Καὶ ἡ ἑλλείψις ἐκείνης τῆς στιγμῆς ὑπῆρξεν ἡ αἰτία τῆς ἀνησυχίας καὶ ἡ περαιτέρω αἰτία τῆς προσπάθειας, διὰ τῆς ὁποίας ἐτακτοποιήθησαν ὅλες οἱ ἐλλείψεις των. (Πρὸς τὸ ψαλμικὸν «**Ὅτι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ ἀναγγελῶ, καὶ μερμηνήσω ὑπὲρ τῆς ἁμαρτίας μου**»).

Εἶναι σύνηθες εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἁγίων αὐτὸ τὸ φαινόμενον. Καὶ οἱ ἅγιοι ἄνθρωποι ἦσαν. Εἶχαν καὶ αὐτοὶ ἐλλείψεις καὶ πτώσεις. Ἀλλὰ ἡ διαφορὰ ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι τὰς ἀντιμετώπισαν διὰ μετανόιας καὶ ὡς κίνητρο διορθώσεως καὶ πνευματικῆς προόδου. Διότι τὸ νὰ εἴπῃς ἀπλῶς ὅτι εἶμαι ἓνας ἁμαρτωλός, αὐτὸ εἶναι μία παθητικὴ στάσις. Τὸ πολὺ - πολὺ νὰ σοῦ δημιουργήσῃ μίαν ἡττοπάθειαν. Δὲν ὠφελεῖ οὐσιαστικῶς εἰς τίποτε. Πρέπει νὰ δραστηριοποιηθῇ πνευμα-

τικῶς. Νὰ τονώσῃς τὸν ζήλόν σου καὶ νὰ καταβάλῃς κάθε προσπάθειαν διὰ νὰ ὑπερνικήσῃς τὸ συγκεκριμένον σου ἐλάττωμα. Καὶ εἰς τὸ τέλος θὰ ἔχῃς λόγους νὰ λέγῃς· εὐτυχῶς ἄνοιξα τὰ μάτια μου καὶ κατάλαβα τὸν πνευματικὸν ἑαυτόν μου. Διέγνωσα τὰς ἁμαρτίας μου καὶ μὲ ἐδοθήθη ὁ Θεὸς νὰ τὰς καταπολεμήσω. Πράγματι, εἰς τὸν Παράδεισον δὲν εἰσῆλθεν μόνον ἡ Παναγία, καὶ δὲν θὰ τὸν γεμίσουν πρόσωπα ποὺ οὐδέποτε ἡμάρτησαν. Ἄλλ' εἰσῆλθε καὶ ὁ ληστής, ποὺ εἶπε τό' «**μνήστητί μου Κύριε**». Καὶ θὰ εὑρεθῶν ἐκεῖ, εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ πρώην ἄσωτοι καὶ παντὸς βαθμοῦ ἁμαρτωλοί, ποὺ ἔγιναν ἅγιοι καὶ ὀφείλουν τὴν ἀγιότητά των εἰς κάποιο ἐνεργὸν ξεκίνημα μετανόιας, ὕστερα ἀπὸ κάποιο μικρὸ ἢ μεγάλο σφάλμα.

Αὐτὸς εἶναι ὁ τρόπος τῆς χριστιανικῆς ἀντιμετώπισεως τῶν σφαλμάτων. Ποῖος δὲν ἔχει ἁμαρτίας; Ποῖος δὲν ἔχει σφάλματα, πτώσεις, ἐλλείψεις; Ὅλοι ἔχομεν. Τὸ ζήτημα λοιπὸν εἶναι πῶς τὰ ἀντιμετωπίζομεν. Ἄρά γε ἀνησυχούμεν; Ἄρά γε καταβάλλομεν προσπάθειαν καταπολεμήσεώς των; Ἐὰν ἀκολουθήσωμεν αὐτὴν τὴν τακτικὴν τὴν ὁποίαν ἠκολούθησαν οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ, ἐξάπαντος θὰ ὑπάρξῃ πρόοδος καὶ βάθρον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ στηριχθῇ τὸ οἰκοδόμημα τῆς Χάριτος. Καὶ τὸ αἰώνιον μέλλον μας ὡς πολιτῶν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

6. Τῆς Ε' ΚΥΡΙΑΚῆς ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ (ἐσπέρας)

Η ΠΙΣΤΙΣ ΕΠΙ ΤΗΝ ΝΙΚΗΝ

«... Καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτὸν καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται».

Ἐθεώρησεν ἀπαραίτητον ὁ Κύριος, ἐρχόμενος πρὸς τὸ ἐκούσιον πάθος, νὰ πληροφόρησῃ τοὺς μαθητάς Του περὶ τῶν δραματικῶν γεγονότων, τὰ ὁποῖα ἐπρόκειτο νὰ ἐπακολουθήσουν εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν. Ἄλλ' ἐπίσης ἀπαραίτητον ἐθεώρησε νὰ τοὺς προαναγγεῖλῃ καὶ τὴν αἰσίαν ἔκδασιν τῶν γεγονότων αὐτῶν. "Ἦθελε διὰ τῶν προειδοποιήσεων αὐτῶν νὰ τοὺς προετοιμάσῃ καὶ νὰ τοὺς ἐνισχύσῃ, διὰ τὰ ἀναμενόμενα συγκλονιστικὰ γεγονότα. Ἐφ' ὅσον θὰ ἐγνώριζαν, διὰ τῆς προρρήσεως τοῦ Κυρίου, ὅτι τοὺς ἀνέμενον γεγονότα ὀδυνηρὰ καὶ φρικτὰ, θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχουν τὴν ἀνάλογον ψυχικὴν προδιάθεσιν καὶ καρτερίαν διὰ τὴν πρέπουσαν ἀντιμετώπισιν αὐτῶν. Ἐφ' ὅσον δέ, πρὸ πάντων, θὰ ἐγνώριζαν ὅτι τὸ δράμα αὐτὸ δὲν θὰ ἔλθῃ εἰς τὸν Σταυρὸν ἀλλὰ θὰ ἠκολουθεῖτο ἀπὸ τὴν Ἀνάστασιν, αὐτὴ ἰδιαιτέρως ἢ ἐκ τῶν προτέρων βεβαία καὶ αἰσία ἐξέλιξις θὰ ἔπρεπε νὰ καλλιεργήσῃ εἰς αὐτοὺς τὸ φρόνημα τῆς νίκης, ὅχι δὲ ἀπλῶς τῆς ἐλπίδος, ἀλλὰ τῆς

βεβαιότητα διὰ τὴν νίκην, καὶ ἐπομένως νὰ τοὺς ἐνδυναμώσῃ ἐν ὄψει μάλιστα τοῦ λυτρωτικοῦ χαρακτη-
ρος τῶν Παθῶν καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας τὰ προαναγγεληθέντα ἤρχισαν νὰ ἐκτυ-
λίσσωνται μὲ ὄλην τοὺς τὴν δραματικότητα. Καὶ ὁ
Κύριος δίδει τὰς τελευταίας ὑποθήκας Του εἰς τοὺς
μαθητάς Του. Καὶ πάλιν δὲν παραλείπει νὰ χρησι-
μοποιήσῃ τὴν ἰδίαν μέθοδον. Μετὰ τὰ ἐνημερωτικά
λόγια Του διὰ τὰ λυπηρὰ γεγονότα, τὰ ὅποια διεπί-
στωσεν ὅτι τοὺς ἐλύπησαν τόσο πολὺ ὥστε ἐδέησε
νὰ τοὺς εἴπῃ: «ὅτι ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἡ λύπη πε-
πλήρωκεν ὑμῶν τὴν καρδίαν», θεωρεῖ ἀπαραίτητον νὰ
προσθήσῃ: «ἀ λ λ ἂ θ ω ρ σ ε ι τ ε ἐ γ ὼ ν ε ν ἱ-
κ η κ α τ ὸ ν κ ὅ σ μ ο ν». Μὴ μείνετε μὲ τὴν ἐν-
τύπωσιν τῶν τελευταίων λυπηρῶν γεγονότων, ἀλλὰ
περισσότερον ἐντυπώσατε μέσα σας τὴν ἰδέαν τῆς νίκης,
διότι ἐγὼ εἶμαι ὁ κραταῖος νικητὴς τοῦ κόσμου.

Αὐτὴν τὴν μέθοδον, τὴν ὁποίαν ἐχρησιμοποίησεν
ὁ Κύριος διὰ νὰ στηρίξῃ τοὺς μαθητάς Του, θεωρεῖ
καὶ ἡ Ἐκκλησία ἀπαραίτητον νὰ ἐπαναλάβῃ πρὸς ἡ-
μᾶς τοὺς χριστιανούς. Καὶ ἠκούσαμε τὸ ἐναρκτήριο
τροπάριον τῆς ἑκτῆς ἐβδομάδος νὰ λέγῃ: «τ ἡ ν ἑ-
κ τ η ν τ ὼ ν σ ε π τ ὼ ν ν η σ τ ε ι ὼ ν ἐ β δ ο-
μ ᾶ δ α π ρ ο θ ῦ μ ω ς ἀ π α ρ χ ὀ μ ε ν ο ι, Κ υ-
ρ ῖ ο ρ π ρ ο σ ε ὀ ρ τ ι ο ν ὕ μ ν ο ν τ ὼ ν Β α ῖ ω ν
ἄ σ ω μ ε ν π ι σ τ ο ῖ». Ὁ ἱερὸς ὕμνωδὸς συμβου-
λεύει τοὺς χριστιανούς νὰ ἐτοιμάσουν τὰ σύμβολα τῆς
νίκης, τοὺς κλάδους τῶν ἀρετῶν, διὰ νὰ εἶναι δυνατὸν
νὰ φάλλουν τὸ «ὦ σ α ν ᾶ» εἰς τὸν νικητὴν τοῦ παν-
τός. Οὕτως ἡ Ἐκκλησία, ἀκολουθοῦσα τὴν πορείαν τῆς
διδαχῆς τοῦ Κυρίου, δὲν παραλείπει νὰ καλλιέργησιν εἰς
ἡμᾶς τὸ φρόνημα τῆς νίκης. Διότι τὸ φρόνημα τῆς νί-
κης καὶ ἡ πεποίθησις τῆς νίκης εἶναι σπουδαῖος παρά-
γων ἐνδυναμώσεως τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν ζωὴν. Εἴμεθα
ἄνθρωποι ἀδύνατοι· καὶ εἰς τὴν ζωὴν συναντῶμεν γεγο-
νότα λυπηρὰ καὶ δυσάρεστα. Κυρίως δὲ ὑπὸ δύο μορφάς
παρουσιάζονται ταῦτα· εἴτε ὡς «θλίψις καὶ στενοχω-
ρία» (Ρωμ. 2,9), εἴτε ὡς ἁμαρτία καὶ πτώσις. Καὶ
εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ ἀντοχὴ τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶναι πάν-
τοτε ἀκμαία. Πολλοὶ χριστιανοὶ παραλύουν, ἀπογοη-
τεύονται, καὶ ὅσον βλέπουν τὰς δυσκολίας τοῦ βίου νὰ
συνεχίζωνται, χάνουν τὸ θάρρος τους. Ὅσον δὲ πάλιν
βλέπουν ὅτι αἱ ἐλλείψεις καὶ τὰ σφάλματά των ἐξακο-
λουθοῦν νὰ ὑπάρχουν ἀπελπίζονται. Εἰς αὐτάς ὅμως τὰς
περιπτώσεις ὡς μὴ λησιμονῇ ὁ πιστὸς χριστιανὸς ὅτι
τὸ φρόνημα τῆς «ἐν Κυρίῳ καὶ ἐν τῷ κράτει τῆς ἰ-
σχύος αὐτοῦ» νίκης εἶναι ἀπαραίτητον. Διότι κυριω-
τέρα μέθοδος τοῦ πονηροῦ, διὰ νὰ ὑποτάξῃ τὸν χριστι-
ανὸν εἶναι ἡ ὁδὸς τῆς ἀπογνώσεως. Ὅσαιδήποτε ἄλλαι
ἐπιθέσεις τῆς ἁμαρτίας δὲν θὰ τοῦ ἐπιφέρουν τόσην

ζημίαν, ὅσην ἂν κατορθώσῃ ὁ πονηρὸς νὰ τοῦ ἐμβάλῃ
τὴν ἰδέαν ὅτι ἐχάθηκε τὸ πᾶν, καὶ δὲν γίνεται τίποτε
διὰ τὴν ἀνόρθωσιν καὶ τὴν σωτηρίαν του. Διὰ τοῦτο
ὁ Θεὸς (καὶ ἡ Ἐκκλησία) θέλει νὰ μᾶς προφυλάξῃ
ἀπὸ τὴν ἀπογοήτευσιν. Εἴτε ἠθικὰς ἐλλείψεις βλέπο-
μεν, εἴτε θλίψεις καὶ στενοχωρίας ἔχομεν, μὴ ἀφήσω-
μεν τὸν ἑαυτὸν μας νὰ κυριευθῇ ἀπὸ τὴν ἀπόγνωσιν.
Ἐφ' ὅσον δὲν παραδιδόμεθα καὶ δὲν μᾶς καταλαμβά-
νει ἡ ἥττοπάθεια —ἐφ' ὅσον ἐξακολουθοῦμε νὰ ἐλπί-
ζωμεν εἰς τὴν νίκην— ὁ ἀγὼν εἶναι ὑπὲρ ἡμῶν. Καὶ
ἡ συνέχισις τῆς προσπάθειας προδικάζει τὴν αἰσίαν
ἐκδασιν τοῦ ἀγῶνος.

Βεβαίως, ὡς ἄνθρωποι ἀδύνατοι, ὕφιστάμεθα τὴν
ἐπίδρασιν τῶν ἀντιξίων γεγονότων καὶ συνθηκῶν τῆς
ζωῆς. Εἶναι ἀνθρώπινον νὰ δυσχεραίνεται ἐξ αὐτῶν ἡ
συνέχισις τοῦ ἀγῶνος. Καὶ πολλοί, μὲ δικαιολογημένην
ἀπορίαν, λέγουν: μὲ τί κουράγιο, μὲ τί ὑπομονὴ νὰ
συνεχίσω τὸν ἀγῶνα; καὶ πῶς νὰ εὕρω τὴν διάθεσιν
τὴν ἀγωνιστικὴν, ὅταν τὸ κακὸν μὲ περιβάλλῃ, εἴτε
ὡς ἠθικὸν κακόν, ὡς ἁμαρτία, εἴτε ὡς θλίψις καὶ στε-
νοχωρία; Ὅμως, ἡ γραμμὴ τὴν ὁποίαν οἱ παλαιοὶ
χριστιανοὶ ἠκολούθουν ἐν προκειμένῳ εἶναι γραμμὴ,
ὅχι ἀπλῶς ἀγωνιστῶν, ἀλλὰ γραμμὴ μαρτύρων. Ἐβλε-
παν ὅτι τοὺς περιέζωνον τὰ δεινὰ, καὶ οἱ διωγμοὶ ἐνε-
τείνοντο, καὶ οὐδεμία ἀκτίς ὅτι θὰ λιγροστέψουν αἱ δυ-
σκολίαι τοῦ ἀγῶνος ἐφαίνετο· καὶ ὅμως ἐκεῖνοι εἶχαν
ἀνεπτυγμένο τὸ φρόνημα τῆς νίκης, ἔβλεπαν —θὰ ἐ-
λέγαμε— τὸ ὄραμα τῆς νίκης. Παρ' ὅλα τὰ μαρτύ-
ρια, τὰ αἵματα καὶ τοὺς ἀνηλεεῖς διωγμούς, εἰς τὴν
φυγὴν καὶ τὴν καρδίαν των ἡ ἰδέα τῆς νίκης ἦτο ζωη-
ρά. Καὶ αὐτὴ τοὺς ἐδίδε δυνάμεις καὶ ἀντοχὴν, διὰ νὰ
μὴ κάμπυνται.

Διὰ τοῦτο εἶναι ἀπαραίτητον εἰς τὸν χριστιανὸν
νὰ ἔχῃ τὴν πεποίθησιν ὅτι οἰαδήποτε ἠθικὴ ἔλλειψις
εἶναι δυνατόν νὰ ἀναπληρωθῇ· καὶ οἰαδήποτε περιπέ-
τεια τῆς ζωῆς εἶναι δυνατόν, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ
Θεοῦ, νὰ ἔχῃ ἓνα αἶσιον τέλος. Καὶ ὅποιος τὸ πιστεύῃ
αὐτό, ἀρχίζει νὰ διαισθάνεται τὸ ἀποτέλεσμα· καὶ βλέ-
πει τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἠσκημένου εἰς τὴν ἰδέαν ὅτι, μὲ
τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν
προσπάθειαν, τὸ εὐχάριστον ἀποτέλεσμα ἔφθασεν ὅσον
οὕτω, εἶναι ἐγγύς. Καὶ ἐν ταιαύτῃ περιπτώσει δὲν κάμ-
πτεται ὁ ἀγωνιστής, ἀλλὰ διατηρεῖ τὴν ψυχικὴν του
ἀντοχὴν καὶ τὴν διάθεσιν τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς συνε-
χίσεως τοῦ ἀγῶνος.

Μὴ λησιμονοῦμεν δέ, τέλος, ὅτι ὁ Κύριος δὲν ἀρ-
καῖται μόνον εἰς τὸ νὰ μᾶς ἐμπνέῃ τὴν ἰδέαν τῆς νί-
κης, ἀλλὰ καὶ θετικῶς βοηθεῖ. Ἐκεῖνος ἦλθεν ἐπὶ τὸ
ἐκούσιον πάθος καὶ ἔφθασε μέχρι θανάτου, «θ α ν ᾶ-
τ ο υ δ ἔ σ τ α υ ρ ο ῦ» καὶ ἐκ τοῦ Σταυροῦ Του

ΤΟ ΑΛΗΘΙΝΟΝ ΚΑΥΧΗΜΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥ *

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σισανίου
καὶ Σιατίστης κ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Οὐδεὶς, ὡς γνωστόν, δύναται νὰ καυχᾶται δι' οἰο-
δήποτε πράγμα, τὸ ὁποῖον δὲν κατέχει. Πᾶς χριστιανός,
διὰ νὰ καυχῇθῃ εἰς τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ ὁ-
φείλει πρότερον νὰ ἔχη δεχθῇ τὸν Ἑσταυρωμένον Χρι-
στὸν ὡς ἀτομικὸν Σωτῆρα, διότι ἡ μακραίων ἱστορία
τῆς Θρησκείας τοῦ Ἰησοῦ ἀψευδῶς διδάσκει, ὅτι πολ-
λοὶ ἐκαυχήθησαν ἐπὶ χριστιανισμῷ, ἐν ᾧ οὐδέποτε ἐ-
δέχθησαν καὶ ἀνεγνώρισαν τὸν Χριστὸν ὡς Σωτῆρά
των. Τὸν Χριστὸν δέχεται ὁ χριστιανὸς ἐκείνος, ὁ ὁ-
ποῖος ἀναγνωρίζει Αὐτὸν ὡς τὸν μόνον δυνάμιον νὰ
συμφιλιώσῃ τὸν πεσόντα ἄνθρωπον πρὸς τὸν Θεόν⁴⁴,
νὰ καταστήσῃ τοῦτον «τέκνον Θεοῦ»⁴⁵ διὰ τῆς ἀναγεν-
νήσεως καὶ νὰ σώσῃ ἀπὸ τοῦ αἰωνίου θανάτου, τῆς ἁ-
μαρτίας καὶ τῶν συνεπειῶν τῆς. Ἐὰν τὰ ἀνωτέρω δὲν
συμβαίνουν, ματαιοῦται ὁ Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ. Κατὰ
τὴν διδασκαλίαν τοῦ Παύλου, ὁ Θεὸς παρακαλεῖ τὸν
ἄνθρωπον διὰ μέσου τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Χριστοῦ,
οἱ ὁποῖοι ἐνεργοῦν ὡς ἀπεσταλμένοι του καὶ ὡς πρε-
σβευταὶ του, ἵνα συμφιλιωθῇ μετ' Αὐτοῦ. Οἱ πρεσβευ-
ταὶ οὗτοι ὡς καὶ οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι, παρακαλοῦν
τοὺς ἀνθρώπους ἐξ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ καὶ λέγουν
εἰς αὐτούς. Συμφιλιωθῆτε μετὰ τὸν Θεόν. «Ὑπὲρ Χριστοῦ
οὗ» πρεσβεύομεν ὡς τοῦ Θεοῦ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν
δεόμεθα ὑπὲρ Χριστοῦ, καταλλάγητε τῷ Θεῷ»⁴⁶.

Ἀπαρατήτως ὁ χριστιανὸς ἵνα καυχᾶται δικαίως
εἰς τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου, ὁφείλει νὰ δεχθῇ Αὐτὸν
ὡς Κύριον καὶ Βασιλέα. Τὸ ἀξίωμα τοῦ Βασιλέως, ὡς
γνωστόν, ἐδέχθη καὶ ἐδήλωσε ρητῶς καὶ ὁ ἴδιος ὁ Κύ-
ριος πρὸ τοῦ Ρωμαίου διοικητοῦ Πιλάτου (26-36 μ.Χ.)

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 360 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 18/1990 τεύχους.

44. Β' Κορινθίους, 5,18. Ρωμαίους, 5,10.

45. Ρωμαίους, 8,16.

46. Β' Κορινθίους, 5,20.

πηγάξει θεία χάρις ἡ ὁποία εἶναι μέγα κεφάλαιον εἰς
τὸν ἀγῶνα κατὰ τῆς ἁμαρτίας. Ἐπομένως, χριστιανέ,
θεώρει πάντοτε δεδομένον ὅτι ὁ Κύριος ἔχει ἐτοιμὴν
ἐκάστοτε τὴν αἰσίαν λύσιν. Γνώριζε ὅτι διὰ τὸν Θεόν
δὲν ὑπάρχουν ἄλута προβλήματα. Καὶ τὰ δυσχερέστε-
ρα τῶν προβλημάτων λύονται καὶ τακτοποιοῦνται. Καὶ
τὰ πλέον χρόνια ἐκ τῶν παθῶν, καὶ αὐτὰ ὑπερνικῶν-
ται διὰ τῆς θείας χάριτος. Ἡ πεποίθησις ἐπὶ τὴν νί-
κην ἐνισχύει τὴν προσπάθειαν. Καὶ ἡ σκέψις ὅτι ὁ
Θεὸς οἰκονομεῖ τὰ ζητήματά μας εἶναι ἰσχυρὸν κατα-

παριστάμενος, ὅταν ἠρωτήθῃ ὑπ' αὐτοῦ ἐὰν ἦτο Βασι-
λεὺς. «Ἡ Βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τού-
του»⁴⁷, διεκήρυξεν ὁ Ἰησοῦς. Βασιλέα ἀποκαλεῖ τοῦτον
καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὀνομάζων Αὐτὸν «Βασιλέα
τῶν βασιλευόντων καὶ Κύριον τῶν κυριευόντων»⁴⁸. Κα-
τὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀμωμότητος πίστεώς μας ὁ Κύ-
ριος Ἰησοῦς ἔσωσε τὴν πεσοῦσαν ἀνθρωπότητα διὰ τῶν
τριῶν Του ἀξιωματιῶν, ἐν τῶν ὁποίων εἶναι τὸ τοῦ Βα-
σιλέως. Ὡς Ἀρχιερεὺς⁴⁹ ὁ Κύριος προσέφερε τὴν ἱλα-
στήριον ἐκείνην Σταυρικὴν Θυσίαν, δυνάμει τῆς ὁποίας
προσάγεται ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὸν Πατέρα. Ὡς Διδά-
σκαλος⁵⁰ ὁ Κύριος ἐδίδασκε τὴν ὑψίστην καὶ τελειστά-
την περὶ τῶν Θεῶν διδασκαλίαν, διὰ τῆς ὁποίας ἐφώ-
τισε τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, καὶ τέλος ὡς Βασιλεὺς⁵¹
κυβερνᾷ καὶ διοικεῖ τοὺς ἀνθρώπους, ἦτοι τὸ βασίλειον
τῆς χάριτος, τὴν Ἐκκλησίαν⁵², οἱ ὁποῖοι ὀφείλουν ἐ-
κουσίως καὶ προθύμως καὶ ἀνεπιφυλάκτως, ὅπως ἀνα-
γνωρίσουν τὸν Χριστὸν ὡς Βασιλέα.

Ὁ ἀληθὴς χριστιανὸς ὀφείλει καρτερικῶς καὶ ἀ-
γογγύστως νὰ ὑπομένῃ τὰς συνεπείας τῆς μετὰ «τοῦ
ἄρχηγου καὶ τελειωτοῦ τῆς πίστεως Ἰησοῦ»⁵³ σχέσεώς
του καὶ τῆς ὁμολογίας «τῆς πίστεως τῆς δι' ἀγάπης

47. Ἰωάννου, 18,36.

48. Α' Τιμοθέου, 6,15.

49. Τὸ Ἀρχιερατικὸν τοῦ Κυρίου ἀξίωμα ἐξαίρουσιν ἰδίᾳ
τὰ χωρία Ἰωάννου, 17,19. Ματθαίου, 20,28. Ἑβραίους, 4,14.
5, 1-5.

50. Τὸ Προφητικὸν ἐξαίρουσι τὰ χωρία Λουκᾶ, 13,33. Ματ-
θαίου, 13,57. Πράξεων, 4,14. 5, 1-5.

51. Τὸ Βασιλικὸν ἐξαίρουσι τὰ χωρία Ματθαίου, 25,31.
27,11. Λουκᾶ, 19,12 ἐξ. Ἰωάννου, 18, 33-36.

52. Ὁ Θεάνθρωπος Σωτὴρ ἱδρυσεν τὴν Ἐκκλησίαν ἐπὶ τῆς
γῆς, τὴν ὁποίαν θὰ τελειώσῃ ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ.

53. Ἑβραίους, 12,2.

φύγιον. Μὲ πίστιν εἰς τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου, ζῆτε
δύναμιν παρ' Ἐκείνου. Διὰ νὰ ἀντλήσῃς δύναμιν ἀπὸ
τὴν σταυρικὴν Του θυσίαν. Καί, ἐνισχυόμενος ἀπὸ τὴν
ἀπορρέουσαν ἐκ τοῦ Σταυροῦ δύναμιν καὶ χάριν, (ἡ
ὁποία προχέεται διὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν μυστη-
ρίων), θὰ εἶσαι ὁ δυνατὸς ἄνθρωπος, μετ' ἐξησφαλισμέ-
νην τὴν νίκην. Ἀς προχωροῦμεν, ἀδελφοί, μετὰ τὸν παλ-
μὸν τῆς νίκης καὶ μετὰ τὰς λέξεις τοῦ θριάμβου εἰς τὰ
χεῖλη· «Ὁ σ α ν ν ᾱ, ε ὕ λ ο γ η μ ε ν ο ς ὁ
ἐ ρ χ ὁ μ ε ν ο ς ἐ ν ὀ ν ὁ μ α τ ι Κ υ ρ ί ο υ».

ἐνεργουμένης»⁵⁴ πρὸς Αὐτὸν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ἵνα καὶ ὁ Χριστὸς ὁμολογήσῃ αὐτὸν ὡς πιστὸν ἀκόλουθόν Του ἐνώπιον τοῦ Οὐρανοῦ Πατρὸς Του: «πᾶς οὖν ὅστις ὁμολογήσῃ ἐν ἡμοῖς ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω καὶ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς»⁵⁵. Κατὰ τὴν Δογματικὴν διδασκαλίαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ὁ κόσμος οὗτος ἀπὸ τῆς φοβερᾶς ἐκείνης στιγμῆς τῆς πτώσεως τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν ἁμαρτίαν διατελεῖ ἐν ἔχθρᾳ κατὰ τοῦ Θεοῦ καὶ κατὰ συνέπειαν πᾶς χριστιανός, ὁ ὅποιος θέλει νὰ εἶναι τοῦ Χριστοῦ, δηλαδὴ νὰ ζῇ εὐσεβῶς, ὅπως ἐπιβάλλει ἡ μετὰ τοῦ Ἰησοῦ σχέσις του, ὀφείλει νὰ γνωρίζῃ ὅτι εἰς τὴν πρόσκαιρον αὐτὴν ζωὴν θὰ διωχθῇ καὶ θὰ χλευασθῇ καὶ θὰ ὀνειδισθῇ καὶ θὰ ὑποστῇ παθήματα πολλὰ καὶ ποικίλα. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος περὶ τῶν διωγμῶν τῶν δικαίων καὶ ἐναρέτων χριστιανῶν, διδάσκει: «Καὶ πάντες δὲ οἱ θέλοντες εὐσεβῶς ζῆν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διωχθήσονται»⁵⁶. Τοὺς λόγους τούτους τοῦ Παύλου σχολιάζων ὁ Ἐπίσκοπος Τρίκκης Οἰκουμένιος (I' αἰὼν μ.Χ.), παρατηρεῖ: «Διωγμοὺς ἐνταῦθα λέγει... τοὺς παρὰ τῶν εἰδωλοατρῶν» πρωτίστως, «ἀλλὰ καὶ τὰς θλίψεις καὶ τοὺς πειρασμοὺς»⁵⁷. Περὶ τῶν διωγμῶν καὶ τῶν θλίψεων τῶν δικαίων καὶ τῶν ἐναρέτων ὁ φιλόσοφος Πλάτων (427 ἢ 428-347 ἢ 348 π.Χ.) εἰς τὸ μεγαλοπρεπέστατον καὶ σπουδαιότατον τῶν συγγραμμάτων του, τὴν Πολιτείαν, εὐστοχώτατα ἀποφαίνεται: «οὕτω διακείμενος ὁ δίκαιος (ἦτοι σήμερον ὁ ἀληθινὸς χριστιανός) μαστιγώσεται, στρεβλώσεται, δεδῆσεται, ἐκκαυθήσεται τῷ φθαλμῷ, τελευτῶν πάντα κακὰ παθὼν ἀνασχινδυνεύθησεται...»⁵⁸. Κατὰ τὴν περίοδον τῶν ἀπηγῶν καὶ ἀκατονομάστων διωγμῶν τῶν ἀγαθῶν καὶ ἀθῶων χριστιανῶν ἡ Ρωμαϊκὴ αὐτοκρατορία «δεσμοὺς καὶ θανάτους ἐπέπεμπε καὶ χρημάτων ἀφαιρέσεις»⁵⁹ ὡς λέγει ὁ αὐτὸς φιλόσοφος εἰς τὸν Κρίτωνα. Ἀλλὰ, ὡς καὶ ἡ καθ' ἑκάστην πείρα μαρτυρεῖ, παντὸς ἀγαθοῦ ἡ ἀπόκτησις προϋποθέτει κόπους καὶ μόχθους καὶ θυσίας πολλὰς, ἐὰν δὲ ταῦτα ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν ἀπόκτησιν φθαρτῶν ἀγαθῶν, πολλῷ μᾶλλον ὁ χριστιανὸς ὀφείλει εἰς πᾶσαν θλίψιν καὶ στέρησιν νὰ ὑποβληθῇ προκειμένου νὰ καταστῇ μέτοχος τῶν πολυτίμων καὶ ἀνεκτιμήτων καρπῶν τῆς θυσίας τοῦ Θεοανθρώπου Χριστοῦ. Ἡ Θεόπνευστος Ἀγία Γραφὴ διδάσκει, ὅτι ἡ ἡθικὴ κατάστασις τόσο τοῦ κό-

σμου, ὅσον καὶ ἡμῶν τῶν ἰδίων καθιστᾷ ἀναπόφευκτον τὸ γεγονός, ὅτι πρέπει νὰ ὑποστώμεν ἡμεῖς πολλὰς θλίψεις διὰ νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Ἰδοὺ τὸ σχετικὸν χωρίον: «... καὶ ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ»⁶⁰.

Ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ δύναται νὰ καυχᾶται καὶ ὁ χριστιανὸς ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος ἀπὸ τῆς παρούσης ζωῆς ἀπολαμβάνει τὴν σωτηρίαν ἐν τῇ συναισθήσει τῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ συμφιλίωσέως του, καὶ χαίρει χαρὰν ἀνεκλάλητον διότι συμμετέχει τῶν θεδαιῶν ἐλπίδων, τὰς ὁποίας ἡ συμφιλίωσις αὐτῇ ἀνθρώπου καὶ Θεοῦ παρέχει. Ἡ αἰώνιος ζωὴ κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἀγίας Γραφῆς δὲν ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἐπομένης τοῦ τάφου, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ χρόνου, κατὰ τὸν ὅποιον ἐγνωρίσαμεν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν καὶ ἀνεγεννήθημεν εἰς νέαν καὶ πνευματικὴν ζωὴν. «Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν»⁶¹. «Τότε γὰρ δὴ λέγεται βασιλεύειν τῷ ὄντι ὁ Θεός, ὅταν μὴδὲν κοσμικὸν ἐν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν πολιτεύεται, ἀλλὰ τὰ πάντα ὦμεν ὑπερκοσμίως διάγοντες»⁶², παρατηρεῖ σχολιάζων τοὺς λόγους τούτους τοῦ Κυρίου ὁ ἀρχιεπίσκοπος Βουλγαρίας Θεοφύλακτος (I A' καὶ I B' μ.Χ. αἰών). Δηλαδὴ ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἐν μέσῳ ὑμῶν ἐν τῷ προσώπῳ ἡμοῦ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν μαθητῶν μου⁶³.

Εἰς τὸν Σταυρὸν τοῦ Κυρίου δύναται νὰ καυχῇθῃ μόνον ὁ χριστιανὸς ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος μετὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, λέγει: «Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἡμεῖς κόσμος ἐσταύρωται καὶ ἐν τῷ σταυρῷ»⁶⁴. Ἐγὼ, λέγει ὁ Παῦλος, δὲν κινεῖμαι ἀπὸ τοιαῦτα ἁμαρτωλὰ ἐλατήρια, ὡς οἱ ἰουδαῖοι ψευδοδιδάσκαλοι. Μὴ γένοιτό ποτε ἐγὼ νὰ καυχῇθῃ δι' οὐδὲν ἄλλο παρὰ διὰ τὸ ὅτι δι' ἐμὲ ἔλαβε δούλου μορφὴν καὶ ἐσταυρώθη διὰ τὴν σωτηρίαν μου ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Μόνον καύχημά μου εἶναι τοῦ Κυρίου ὁ σταυρικὸς θάνατος, διὰ τῆς πίστεως δὲ εἰς τὸν θάνατον αὐτὸν ἔχει νεκρωθῇ καὶ ἔχει χάσει τὴν δυνάμειν του ὡς πρὸς ἐμὲ ὁ κόσμος. Ἀλλὰ καὶ ἐγὼ ἔχω νεκρωθῇ ὡς πρὸς τὸν κόσμον. Ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος καὶ ὁ Εὐθύμιος Ζιγαδηνὸς σχολιάζοντες τοὺς λόγους τούτους τοῦ Παύλου, παρατηροῦν: «Καὶ τί ἐστὶ τὸ καύχημα τοῦ σταυροῦ; Ὅτι ὁ Χριστὸς δι' ἐμὲ δούλου μορφὴν ἀνέλαβε καὶ ἔπαθεν ἅπερ ἔπαθε, δι' ἐμὲ τὸν

54. Γαλάτας, 5,6.

55. Ματθαίου, 10,23.

56. Β' Τιμοθέου, 3,12.

57. Οἰκουμένιος Ἐπισκόπου Τρίκκης, Ὑπόθεσις τῆς πρὸς Τιμοθέον Δευτέρως Ἐπιστολῆς, Κεφ. Ζ', MPG., 119, 228.

58. Πλάτωνος Πολιτεία 361e - 362a.

59. Πλάτωνος Κρίτων 46c.

60. Πράξεις, 14,22.

61. Λουκᾶ, 17,21.

62. Θεοφύλακτος Βουλγαρίας, Ἑρμηνεία εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον, Κεφάλαιον IZ', 21, MPG., 123, 992.

63. Βλ. καὶ Παναγιώτου Τρεμπέλα, Ὑπόμνημα εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον, σελ. 501, ἐκδόσις τρίτη, Ἀθήναι, 1983.

64. Γαλάτας, 6,14.

δοῦλον, τὸν ἐχθρόν, τὸν ἀγνώμονα, ἀλλ' οὕτω με ἡγάπησεν, ὥς καὶ ἑαυτὸν ἐκδοῦναι»⁶⁵. «Κόσμον ἐνταῦθα λέγει τὰ κοσμικὰ πράγματα καὶ διοικητικά, τὸν πλοῦτον, τὴν δυναστείαν, τὴν δόξαν καὶ τὰ τοιαῦτα, ὅσα δοκοῦσιν εἶναι πολλοῖς λαμπρά τε καὶ περισπούδαστα»⁶⁶. Ἡ ἀψευδὴς καὶ ἀμερόληπτος μακραίων τῆς ἀνθρωπότητος ἱστορία διδάσκει ὅτι οἱ ἄνθρωποι πάντοτε προσεπάθησαν νὰ συγχωνεύσουν κόσμον, τὰς ἀμαρτωλὰς δηλαδὴ ἀρχὰς τὰς ἐπικρατούσας μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, καὶ Χριστόν. Ἀλλὰ τὸ τοιοῦτον εἶναι τελείως ἀδύνατον, ὥς ἐδίδαξεν ὁ Θεάνθρωπος Σωτὴρ εἰς τὴν μνημειώδη ἐπὶ τοῦ Ὁρους Ὁμιλίαν Του: «Οὐδεὶς δύναται δυοὶ κυρίους δουλεῖν· ἢ γὰρ τὸν ἓνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἐνὸς ἀντιθέεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεῖν καὶ μαμωνᾷ»⁶⁷. Ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται συγχρόνως νὰ εἶναι δοῦλος καὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ διαβόλου. Ὁ ἄνθρωπος ἢ θὰ μισήσῃ τὸν πλοῦτον, ὁπότε θὰ ἀγαπήσῃ τὸν Θεόν, ἢ θὰ κρατήσῃ στερεὰ τὸν πλοῦτον προσκολλώμενος εἰς αὐτόν, ὁπότε θὰ καταφρονήσῃ τὸν Θεόν. Τὰ ἀντίθετα, ὥς εἶναι ὁ Ἅγιος Θεὸς καὶ ὁ «ἀνθρωποκτόνος διάβολος»⁶⁸, οὐδεὶς δύναται νὰ ἐνώσῃ. «Ἡ πλατεῖα πύλη» καὶ «ἡ στενὴ πύλη»⁶⁹, περὶ τῶν ὁποίων ὁμιλεῖ ὁ Κύριος εἰς τὸν ἐπίλογον⁷⁰ τῆς ἐπὶ τοῦ Ὁρους Ὁμιλίας Του, θὰ μείνουν διὰ παντὸς ἀντίθετα καὶ κεχωρισμένα. Ὁ Βυζαντινὸς Θεολόγος Εὐθύμιος Ζιγαβηνὸς διὰ τὰς δύο ταύτας πύλας λίαν εὐστόχως σημειώνει: «Στενὴν (καλεῖ τὴν πύλην) ὥς παρασκευάζουσιν τοὺς εἰσερχομένους πονεῖν, καὶ ἰδρῶν, καὶ θλίβεσθαι, μέχρις ἂν διέλθωσι, καὶ ὥς μὴ χωροῦσαν τοὺς παχεῖς ταῖς ἀμαρτίαις, διὰ τὴν λεπτότητα τῆς ἀκριθείας αὐτῆς, ἕως ἂν ἀπόθωνται τὸ πάχος τῆς ἀμαρτίας... Πύλην καὶ ὁδὸν ὠνόμασε τὴν φιληδονίαν. Πύλην μὲν καὶ ὁδὸν, ὥς ἀπάγουσαν εἰς τὴν κόλασιν· ταύτην γὰρ νῦν ἀπώλειαν λέγει· πλατεῖαν δὲ καὶ εὐρύχωρον, ὥς μηδὲνα πόνον παρέχουσαν τοῖς εἰσερχομένοις δι' αὐτῆς»⁷¹. Ἡ «εὐρύχωρος ὁδὸς»⁷² ὁδηγεῖ ἀφεύκτως εἰς τὴν ἀπώλειαν, ἢ δὲ «τεθλιμμένη ὁδὸς»⁷³ ὁδηγεῖ ἀσφαλῶς εἰς τὴν

ζωήν. Ἡ καθημερινὴ πείρα μαρτυρεῖ ὅτι τὴν ὁδὸν τῆς καταστροφῆς τῆς ἀθανάτου ψυχῆς δυστυχῶς ὁδεύει ἡ συντριπτικὴ πλειονότης τῆς ἀνθρωπότητος, ἐνθ' τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς βαδίζουσιν ὀλίγοι, οἱ «ἐκλεκτοί»⁷⁴, ὥς λέγει Αὐτὸς ὁ Κύριος εἰς τὴν περιφημον παραβολὴν τῶν Βασιλικῶν γάμων⁷⁵. Οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ἀνεῦρον «τὴν στενὴν πύλην» καὶ εἰσῆλθον δι' αὐτῆς, ἤρχισαν δὲ νὰ βαδίζουσιν σταθερῶς ἐπ' αὐτῆς, οὗτοι καὶ τὴν σημασίαν τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ γνωρίζουσιν καὶ τὴν ἀξίαν τῶν Θείων καὶ Οὐρανίων πραγμάτων κατενόησαν καὶ εἰς τὸν Ἰησοῦν ὅλας τὰς ἐλπίδας ἔχουν συγκεντρώσει, ὁ δὲ Σταυρὸς τοῦ Κυρίου ἔχει ἀποδῆ δι' αὐτοὺς πραγματικὸν στήριγμα⁷⁶ καὶ καύχημα.

Ὁ χριστιανός, ὁ ὁποῖος προσῆλθεν εἰς τὸν Χριστόν διὰ τῆς «τεθλιμμένης ὁδοῦ»⁷⁷, αἰσθάνεται μεγάλην ἀνακούφισιν ἀπὸ τοῦ ἀφορήτου θάρους τῆς ἀμαρτίας, τῆς ὁποίας θαυμάσια αἰσθάνεται τὴν ἐνοχλήν, ἢ δὲ συμφιλίαις τούτου μετὰ τοῦ Οὐρανίου Πατρὸς διὰ τοῦ μοναδικοῦ «μεσίτου Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, ἀνθρώπου Χριστοῦ Ἰησοῦ»⁷⁸, συντελεῖ τὰ μέγιστα εἰς τὴν περαιτέρω πνευματικὴν προαγωγὴν καὶ πρόοδόν του, ἂν καὶ τὰ ἐπιπροσθούντα ἐμπόδια, τὰ ὁποῖα συναντᾷ ἐν τῇ πορείᾳ τῆς ζωῆς τοῦ ἡμέρα τῇ ἡμέρα γίνονται περισσότερα καὶ πλέον δυσκαταγώνιστα. Τούτου ἕνεκα ὁ ἀληθὴς καὶ γνήσιος τοῦ Κυρίου μαθητὴς αἰσθάνεται ἀδήριτον τὴν ἀνάγκην ἀσφαλτοῦς ὁδηγοῦ καὶ πανισχύρου προστάτου. Τότε κατανοεῖ τὴν ἀνάγκην νὰ δεχθῇ τὴν σταύρωσιν τοῦ Ἐγώ, νὰ ἀπαρνηθῇ ἑαυτόν, νὰ παραδώσῃ εἰς τὸν Σωτῆρα Χριστόν τὴν διεύθυνσιν τῆς ζωῆς καὶ νὰ παραχωρήσῃ εἰς Αὐτόν τὰς ἡνίας τῆς διοικήσεως. Τότε ὁ Σταυρὸς λαμβάνει δι' αὐτόν τὴν πλήρη καὶ ὠλοκληρωμένην του ἔννοιαν καὶ βλέπει ὅτι ἐν τῷ Σταυρῷ κεῖται ἡ μόνη καὶ θεβαία λύσις ὅλων τῶν προβλημάτων τῆς χριστιανικῆς ζωῆς, καὶ γίνεται διὰ τὴν ἀθανάτον ψυχὴν ὁ Σταυρὸς ἡ χαρὰ τῆς καὶ τὸ καύχημα.

Ὁ κόσμος, ὡς γνωστόν, ἔχει ἴδιον τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι. Διὰ τὸν κόσμον αἱ μεγάλαι ἀλήθειαι, Θεός, ψυχὴ πνευματικὴ καὶ ἀθάνατος, ἀγάπη πρὸς τὸν Θεόν καὶ τοὺς ἀνθρώπους καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς ἐχθρούς⁷⁹, ζωὴ ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ, κρίσις καὶ ἀντα-

65. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ἰπόμνημα εἰς τὴν πρὸς Γαλάτας Ἐπιστολήν, Κεφάλαιον Στ', 14, MPG., 61, 679.

66. Εὐθυμίου Ζιγαβηνοῦ, παρὰ Παναγιώτη Τρεμπέλα, Ἰπόμνημα εἰς τὰς Ἐπιστολὰς τῆς Καινῆς Διαθήκης, τόμος Δεύτερος, ἔκδοσις δευτέρα, σελ. 77, Ἀθήναι, 1956.

67. Ματθαίου, 6, 24.

68. Ἰωάννου, 8, 44.

69. Ματθαίου, 7, 13.

70. Ματθαίου, 7, 13-27.

71. Εὐθυμίου Ζιγαβηνοῦ, Ἑρμηνεία τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου, Κεφάλαιον Ζ', 13-14, MPG., 129, 265.

72. Ματθαίου, 7, 13.

73. Ματθαίου, 7, 14.

74. Ματθαίου, 22, 14: «πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί».

75. Ματθαίου, 22, 1-14.

76. Ἐξαποστειλάριον Ἑορτῆς τῆς Παγκοσμίου Ἑψώσεως τοῦ Τιμίου καὶ Ζωοποιοῦ Σταυροῦ. ΙΔ' Σεπτεμβρίου.

77. Ματθαίου, 7, 14.

78. Α' Τιμοθέου, 2, 5.

79. Λουκᾶ, 6, 35.

πόδοις, ἀρετή, ἀγιότης καὶ σωτηρία εἶναι δευτερεύοντα ζητήματα. Ὁ ἄνθρωπος ὁ στοιχῶν πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ κόσμου, ὁ ὁποῖος, ὡς διδάσκει ὁ ἱερός Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, «παράγεται καὶ ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ»⁸⁰, προσπαθεῖ νὰ συμμορφωθῇ τυπικῶς καὶ ἐξωτερικῶς πρὸς τινὰς θρησκευτικὰς συνηθείας προχείρους καὶ εὐκόλους, ἢ τήρησις τῶν ὁποίων οὐδὲν τὸ θετικὸν προσπορίζει εἰς τὸν τοιοῦτον τὸ ὄνομα μόνον καὶ οὐχὶ τὸ πρᾶγμα χριστιανόν. Ὁ προσηλωμένος καὶ προσκεκολλημένος εἰς τὰ τοῦ ματαιοῦ τούτου κόσμου ἄστατα καὶ φθαρτὰ ἀγαθὰ οὐδόλως σκέπτεται τὰ πνευματικὰ καὶ αἰώνια, ἀλλὰ κυριολεκτικῶς ἀπορροφᾶται ἀπὸ τὰ πρόσκαιρα καὶ παρόντα. Τὴν ὑφίστην ἀλήθειαν τοῦ Χριστιανισμοῦ, τὸ βασικώτερον καὶ θεμελιωδέστερον δόγμα τῆς Ὁρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, τὴν Ἀγίαν Τριάδα, ἀντικατέστησεν ἡ ἄλλη ἐκείνη τριάς: ἀπόκτησις, ἀπόλαυσις, ἐπιδειξις. Καὶ ἀληθῶς ὁ κόσμος, ὡς διδάσκει καὶ ἡ ἀμερόληπτος τῆς ἀνθρωπότητος μακραίων ἱστορία, διὰ μέσου τῶν αἰώνων οὐδὲν ἀξιόλογον ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ, εἰ μὴ μόνον τὴν μεθοδικὴν συσώρευσιν τῶν ἀγαθῶν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ὀλίγων, τὴν μεθοδικὴν καλλιέργειαν παντὸς δυναμένου νὰ τέρψῃ καὶ εὐχαριστήσῃ τὴν ψυχὴν τὴν ἀπογενρωθεῖσαν εἰς τὰς αἰσθήσεις καὶ τέλος τὴν μεθοδικὴν ἐπιδιώξιν παντὸς ὅ,τι μεγαλοποιεῖ τὸ ἄτομον καὶ ἱκανοποιεῖ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἰδιοτελοῦς ψυχῆς. Πάντα τὰ ἀνωτέρω ὁ σεσωμένος, ὡς καὶ ὁ Θεὸς Παῦλος διδάσκει, «ἡγείται σκύδαλα εἶναι ἵνα Χριστὸν κερδήσῃ»⁸¹, ἥτοι θεωρεῖ σκύδαλα καὶ ἄξια περιφρονήσεως διὰ νὰ κερδήσῃ τὸν Χριστόν. Καὶ ἀληθῶς ὁ χάνων τὰ πάντα κερδίζει τὸν Χριστόν καὶ κερδίζεται ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Χριστὸς εἶναι ἰδικός του καὶ αὐτὸς εἶναι τοῦ Χριστοῦ⁸². Τὸ πᾶν διὰ τὸν ἀληθινὴν μαθητὴν τοῦ Ἐσταυρωμένου Ἰησοῦ εἶναι ὁ Σταυρός, ὁ ὁποῖος δι' αὐτὸν ἔχει ἀποβῆ τὸ ὄργανον τοῦ θανάτου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου προσήλωσε τὸ ἴδιον Ἐγὼ καὶ τὸν κόσμον.

Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου καὶ κατὰ τὸ παρελθόν καὶ κατὰ τὴν περίοδον, τὴν ὁποίαν διανύομεν, μεγάλη σύγχυσις παρατηρεῖται ὡς πρὸς τὴν σημασίαν τῆς λέξεως κόσμος. Πολλοὶ φρονοῦν ὅτι κόσμος εἶναι ἡ πόλις ἢ ἡ κοινωνία τῶν ἀνθρώπων ἢ ὁ πολιτισμὸς ἢ ἡ ἀνάπτυξις καὶ παιδεία. Κόσμος εἶναι ἡ ἰδιοτέλεια, ἡ φιλαυτία, ἡ θεοποίησις τοῦ Ἐγὼ, ὑπὸ οἵανδήποτε μορφήν καὶ ἂν παρουσιάζεται. Ὁ φίλαυτος καὶ ἐγωϊστής, ὁ ὁποῖος μόνον περὶ ἑαυτοῦ φροντίζει καὶ με-

ριμνᾷ, ἀρνούμενος πολλάκις καὶ αὐτὰ τὰ πρὸς τοὺς γονεῖς του καθήκοντα, ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καλεῖται «ἀπίστου χείρων»⁸³. Ὁ φίλαυτος δηλαδὴ δὲν λαμβάνει οὐδεμίαν πρόνοιαν διὰ τοὺς ἰδικούς του ἀνθρώπους καὶ μάλιστα διὰ τοὺς οἰκιακούς του, διότι ἔχει ἀρνηθῇ τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ καὶ εἶναι χειρότερος καὶ ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἄπιστον, ὁ ὁποῖος συνήθως δὲν στερεῖται τὴν φυσικὴν στοργήν. Τὴν φράσιν ταύτην σχολιάζων ὁ Ἐπίσκοπος Τρίκκης Οἰκουμένιος λίαν εὐστόχως παρατηρεῖ: «Ὁ γὰρ ἄπιστος οὐ περιορᾷ τοὺς οἰκείους, πειθόμενος τῇ φύσει», ἐνφ' αὐτὸς (ὁ φίλαυτος) «καὶ τὸν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν τῆς φύσεως νόμον ἀναιρεῖ καὶ ἀδικεῖ»⁸⁴.

Ὡς γνωστὸν, «ὁ κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν»⁸⁵ πλασθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀγίου Θεοῦ ἄνθρωπος ἐποποθετήθη ἐν τῷ κόσμῳ, ὡς σύζευξις τοῦ ὕλικου καὶ πνευματικοῦ στοιχείου, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς τελειώσεως καὶ θεώσεως τούτου.

Ἐπομένως καὶ ἡ θέσις τοῦ γνησίου χριστιανοῦ εἶναι ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν ἀνθρώπων, ἥτοι ἐν τῷ κόσμῳ, κατὰ τὴν αἵτησιν ἄλλωστε τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ἐν τῇ ὥραίᾳ καὶ συγκινητικῇ Ἀρχιερατικῇ Του προσευχῇ⁸⁶ λέγει: «οὐκ ἐρωτῶ ἵνα ἄρῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἵνα τηρήσῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονηροῦ»⁸⁷. Ἡ ὅλη του ἐν γένει ὁμῶς ζωὴ καὶ πολιτεία τοῦ ἀνθρώπου πρέπει νὰ εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ζωὴ ἀνθρώπου, τοῦ ὁποίου «τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει»⁸⁸ κατὰ τὸν μακάριον Παῦλον, καὶ ὁ ὁποῖος διατελεῖ ἐσταυρωμένος ὡς πρὸς τὴν ἁμαρτωλὸν καὶ διεφθαρμένην ζωὴν τοῦ κόσμου. Ὡς ἀληθὴς δὲ καὶ γνήσιος Μαθητὴς τοῦ Κυρίου δύναται νὰ καυχᾶται, μόνον ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Κυρίου, λέγων μετὰ «τοῦ Ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν»⁸⁹ Παύλου: «Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἐμοὶ ὁ κόσμος ἐσταύρωται καγὼ τῷ κόσμῳ»⁹⁰.

(Τέλος)

83. Α' Τιμοθέου, 5,8.

84. Ἐπισκόπου Τρίκκης Οἰκουμένιου. Α' Τιμ. 5,8.

85. Γενέσεως, 1,26.

86. Ἰωάννου, 17, 1-26.

87. Ἰωάννου, 17,15.

88. Φιλιππησίους, 3,20.

89. Ρωμαίους, 11,13.

90. Γαλάτας, 6,14.

80. Α' Ἰωάννου, 2,17.

81. Φιλιππησίους, 3,8.

82. Βλ. Παναγιώτου Τρεμπέλα, Ὑπόμνημα εἰς τὰς Ἐπιστολάς τῆς Καινῆς Διαθήκης, σελ. 202, τόμος Β', Ἀθήναι, 1979.

Γιὰ ὅ,τι ἀφορᾷ στὸν «ΕΦΗΜΕΡΙΟ» πρέπει νὰ ἀπευθύνεσθε στὴ Διεύθυνση τοῦ Περιδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὁδὸς Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21 Ἀθήνα — Τηλ. 72.18.308.

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

(Σκέψεις γύρω από το κήρυγμα τῆς Ἐκκλησίας)*

Ἀρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΗΛ. ΜΟΥΣΤΑΚΑ

Ἱεροκέρυκος Ἱ. Μ. Τρίκης καὶ Σταγῶν

Δ'. ΤΟ ΘΕΙΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΣΗΜΕΡΑ

Καιρὸς νὰ στρέψουμε τὴν προσοχή μας στὴ σύγχρονη πραγματικότητα. Γι' αὐτὸ ἂς ἀφήσουμε τὴν ὑψηλὴ θεολογία γύρω ἀπὸ τὸ κήρυγμα. Ἄς βγοῦμε ἀπὸ τὴ νεφέλη τῶν ἁγίων Πατέρων καὶ τὸ φῶς τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος, ἂς πάρουμε τὰ μάτια μας ἀπ' τοὺς πολυφώτους ἀστέρες καὶ τὰ πάγχρυσα τοῦ Λόγου στόματα, τοὺς θεοφόρους καὶ χριστοφόρους ἱερουργούς τοῦ κηρύγματος καὶ ἂς μετρήσουμε τὴ δική μας ἔκταση.

Οἱ σύγχρονοι ἱερεῖς, ποὺ ἀντιμετωπίζουμε τὰ τραγικὰ προβλήματα τῆς ἀγνοίας καὶ τῆς ἄρνησης τοῦ Θεοῦ, τὸν πνευματικὸ λιμὸ ποὺ μαστίζει τὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ψυχικὴ ξηρασία ποὺ μᾶς ζώνει ὅλους, πῶς ἀντιδροῦμε στὴ σεισμικὴ αὐτὴ κοσμογονία; Εἴμαστε στόματα τοῦ Λόγου; Τὸ κήρυγμά μας εἶναι «πῦρ καταναλίσκον»³⁹ τὴν ἁμαρτία; Εἴμαστε, βέβαια, καὶ στὸ κήρυγμα διάδοχοι καὶ μαθητὲς τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν Πατέρων, ὅμως εἴμαστε καὶ σάλπιγγες τοῦ Παναγίου Πνεύματος ὅπως ἦσαν καὶ ἐκεῖνοι;

Ἀπὸ τὴ μιὰ ἔχει ἐπισημανθεῖ καὶ εἶναι σοφὸ πῶς «ὅλοι θαρροῦν πῶς μποροῦν καὶ ὅλοι θέλουν νὰ κηρύττουν, μὰ δὲν κάνουν ὅλοι γι' αὐτὸ τὸ ἔργο, γι' αὐτὸ ἔγραψε ὁ ἀπόστολος: "Μὴ πάντες διδάσκαλοι", δηλαδή, μήπως ὅλοι στὴν Ἐκκλησία εἶναι διδάσκαλοι, μήπως ὅλοι μποροῦν νὰ κηρύττουν;»⁴⁰.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη γίνεται κάποιος λόγος σήμερα γιὰ συγχρονισμό στὸ κήρυγμα. Ποτὲ βέβαια δὲ βάζουμε καινούργιο κρασί σὲ παλιὰ ἀσκιά⁴¹, ἀλλὰ τὸ κήρυγμα τῆς Ἐκκλησίας «εἶναι ἡ μετάνοια καὶ ἡ ἐπιστροφή τῶν ἀνθρώπων στὸ Θεό. Ὅποιοι καὶ ἂν εἶναι τάχα οἱ καιροὶ καὶ οἱ ἀνάγκες ποὺ πιέζουν τοὺς ἀνθρώπους, τὸ κήρυγμα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι πάντα κήρυγμα μετάνοιας καὶ ἐπιστροφῆς. Ἡ Ἐκκλησία, καθὼς γράφει ὁ Ἀπόστολος, δὲν ἔλαβε ἐντολὴ νὰ κηρύξῃ καμιὰ ἰδεολογικὴ φιλοσοφικὴ θεωρία, ἀλλὰ ἔλαβε "χάριν καὶ ἀποστολήν εἰς ὑπακοὴν πίστεως"»⁴².

Ἀκόμα «τὸ κήρυγμα τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι λόγος Θεοῦ, ὅταν ξεπέφτῃ στὶς λεγόμενες "εὐσεβεῖς σκέψεις" (πὲς καλύτερα ἀρρωστημένα λόγια). Τὸ κήρυγμα, ποὺ δὲν εἶναι λόγια τοῦ καθενός, ἀλλὰ λόγος Θεοῦ, ἔχει χαρακτηριστικὸ τοῦ γνώρισμα, πῶς εἶναι λόγος μὲ ρωμαλαιότητα καὶ ἀνδροπρέπεια»⁴³.

Παρὰ τὶς πολλὰ καὶ καλὰ προσπάθειες, ποὺ ἔχουν γίνῃ γενικά, τὸ κήρυγμα σήμερα εἶναι ἀναιμικό, ἄψυχο, ἄρρωστο. Νοσεῖ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ στὶς καρδιὰς καὶ στὰ χεῖλη μας. Νοσεῖ, γιὰ εἶναι ρηχός, ρητορικός, φτωχός, ὠραιοποιημένος μὲ τὴ νεκρὴ μας σκέψη καὶ φλυαρία. Γι' αὐτὸ καὶ τὰ ἀποτελέσματα εἶναι μηδαμινά. Οἱ ἱεροκέρυκες σήμερα ἀναζητοῦν ἀκροατήρια, ἐνῶ παλιότερα τὰ ἀκροατήρια ζητοῦσαν ὁμιλητὲς. Μήπως ὁ λόγος μας κατὰ μιὰ τολμηρὴ ἔκφραση δὲν εἶναι «ὁσμὴ ζωῆς εἰς ζωὴν», ἀλλὰ «ὁσμὴ θανάτου εἰς θάνατον»⁴⁴;

Οἱ λόγοι εἶναι πολλοὶ καὶ τὰ χρονικὰ πλαίσια δὲν ἐπιτρέπουν λεπτομερὴ ἀνάλυση. Ἡ Ἑλλαδικὴ Ἐκκλησία μετὰ τὴν ἀνασύσταση τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους σχεδὸν ἀποκόπηκε ἀπὸ τὴ γνήσια ὁρθόδοξη παράδοση. Τὸ χαμηλὸ πνευματικὸ ἐπίπεδο τοῦ πληρώματός της, ἡ ἀπαιδευσία τοῦ ἱεροῦ Κλήρου καὶ ἡ φθοροποιὸς ἐπίδραση τῶν θεολογικῶν μας γραμμάτων ἀπὸ τὴ δυτικὴ θεολογία καὶ τὰ λεγόμενα εὐσεβιστικὰ κινήματα τῆς Εὐρώπης, ἐπηρέασαν τὸ ὁρθόδοξο κήρυγμα καὶ τὸ δόγησαν σὲ μιὰ ἡθοπλαστικὴ δεοντολογία ξένῃ πρὸς τὴν ὁρθόδοξον πνευματικότητα καὶ τὴ λυτρωτικὴ Χάρη τοῦ Θεοῦ.

Παραπάνω εἴπαμε πῶς νοσεῖ τὸ κήρυγμα στὸν τόπο μας σήμερα. Ὅχι ὅμως μόνο αὐτό. Νοσεῖ κυρίως ὁ σύγχρονος ὁμιλητής. Ὅταν ἡ κιθάρα τῆς καρδιάς του δὲν εἶναι συντονισμένη στὴ συχνότητα τῆς αἰωνιότητος, πῶς μπορεῖ νὰ τραγουδήσῃ τὸ ἄσμα τοῦ Λόγου; Τὸ στόμα μπορεῖ νὰ ἔχει φωνή, δὲν ἔχει ὅμως «Λόγος». Ὁ σύγχρονος ἱερέας εἶναι πληγωμένος. Ἄν τοῦ ἀφαιρεθεῖ τὸ θυμιατὸ ἀπ' τὸ χέρι καὶ τὸ πετραχήλι ἀπ' τὸ λαμό, στὴ μεγαλύτερη πλειοψηφία εἶναι

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 369 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 18/1990 τεύχους.

39. Ἐβρ. 12,29.

40. Παριανόβ, Δ., Μητροπολίτου Σερβίων καὶ Κοζάνης, Λόγος Οἰκοδομῆς, Κοζάνη 1980, σ. 8'.

41. Ματθ. 9,17.

42. Παριανόβ, Δ., Μητροπολίτου Σερβίων καὶ Κοζάνης, Λόγος Οἰκοδομῆς, Κοζάνη 1982, σσ. 219-220.

43. Τσοῦδρίου, Οἰκοδομὴ καὶ Παράκλησις 1969 - 1973, Κοζάνη ἄ.χ., σ. στ'.

44. Β' Κορ. 2,16.

άνικανος νὰ προσφέρει τίς στοιχειώδεις ἀλήθειες τοῦ Θεοῦ.

Στ' ἀλήθεια δὲ μποροῦν νὰ κηρύξουν οἱ περισσό-
τεροι ἱερεῖς μας ὅχι γιατί δὲν ἔχουν περγαμηνές καὶ
διπλώματα, ἀλλὰ γιατί δὲ θέλουν νὰ σκύψουν στὴ με-
λέτη τῆς θείας Γραφῆς καὶ τῶν ἁγίων Πατέρων καὶ
νὰ ζητήσουν νὰ συναντηθοῦν στὴν ὥρα τῆς προσευ-
χῆς μὲ τὸν Παράκλητο, γιὰ ν' ἀνοίξει τὸ στόμα τους
καὶ ν' ἀνθίσει πάνω σ' αὐτὸ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ.

Ὅργανα χωρὶς μελωδία δὲν εἶναι μόνο οἱ ἱερεῖς
ποὺ δὲν κηρύττουν, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἀπ' ἐκείνους ποὺ
ἔχουν τὴ διάθεση καὶ τὸ θάρρος (;) καὶ κηρύττουν, θὰ
ἦταν καλύτερο νὰ σιωπήσουν. Γι' αὐτὸ ὑπάρχουν καὶ
τόσα θλιβερά ἀνέκδοτα, ποὺ ἀναφέρονται στὴ γελοιο-
ποίηση τοῦ κηρύγματος. Μήπως θὰ ἦταν καλύτερο
ἐφόσον δὲ μπορεῖ κάποιος νὰ διδάξει μὲ τὸ λόγο νὰ
κηρύξει μὲ τὴ ζωὴ του;

Ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ ὅτι ὅλοι οἱ ἱερεῖς μας δὲ
μποροῦν νὰ κηρύξουν, ἐξαιτίας τῶν λόγων ποὺ προα-
ναφέραμε, θὰ ἐκθέσουμε στὴ συνέχεια μὲ κάθε συντο-
μία λίγες σκέψεις γιὰ πρακτικὰ κυρίως καὶ τεχνικὰ
θέματα, γιὰ νὰ ὠφεληθοῦν καὶ ὅσοι ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς
κηρύττουν καὶ ὅσοι τυχὸν θὰ ἤθελαν ν' ἀσχοληθοῦν
καὶ μὲ τὸ κήρυγμα.

1. Π ρ α κ τ ι κ ῆ ς κ α τ ε υ θ ύ ν σ ε ι ς .

α) Τὸ κήρυγμα δὲν πρέπει νὰ εἶναι γενικὸ κι ἀό-
ριστο. Νὰ εἶναι κήρυγμα ποιμαντικὸ, δηλαδὴ νὰ ἀπο-
βλέπει ὅχι σὲ μιὰ γενικὴ διαφώτιση, ἀλλὰ στὴ θερα-
πεία, καθοδήγηση καὶ ἀνύψωση τοῦ συγκεκριμένου
ποιμνίου, ὥστε οἱ ἀκροατὲς νὰ μεταβάλλονται σὲ κή-
ρυκες τοῦ Θεανθρώπου στὸν κοινωνικὸ τους περίγυρο.
Στὸ κήρυγμα ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος δὲν περιμένει
ν' ἀκούσει τὸ σχολιασμὸ τῶν γεγονότων τῆς ἡμέρας
ἢ τῆς ἐβδομάδας ἀπ' τὸν ἱεροκήρυκα, ἀλλὰ περιμένει
τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ ποὺ θὰ τὸν ξεκουράσει.

β) Τὸ κήρυγμα πρέπει νὰ εἶναι προσαρμοσμένο
στὸ διανοητικὸ, μορφωτικὸ καὶ πνευματικὸ ἐπίπεδο τῶν
ἀκροατῶν. Ἐνα κήρυγμα τῆς πόλης δὲν εἶναι δυνατὸ
ποτὲ νὰ κατανοηθεῖ πλήρως στὸ χωριό. Οἱ ἄπλοι ἄν-
θρωποι τοῦ λαοῦ μας δὲν ἔχουν τὴν εὐχέρεια νὰ συλ-
λαμβάνουν εὐκόλα νοήματα καὶ ἔννοιες. Πολλὲς φορὲς
συμβαίνει τὸ κήρυγμα νὰ περνᾷ πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια
τους καὶ νὰ μὴ ἀγγίζει κἄν τίς καρδιές τους, ἐπειδὴ
δὲν εἶναι στὸ ἐπίπεδό τους.

γ) Χρειάζεται ἀπλότητα σύνταξης καὶ ὕφους. Κού-
φιοι βερσιπλισμοί, σχήματα ξεπερασμένα καὶ μεγάλες
προτάσεις περιπλέκουν τὰ νοήματα καὶ κάνουν ἀπο-
κρουστικὸ καὶ ἄκαρπο τὸ κήρυγμα. Εἶναι ἀνάγκη νὰ
τὸ νιώσουμε μιὰ γιὰ πάντα. Τὸ κήρυγμα εἶναι διάλο-

γος. Διάλογος τοῦ ὁμιλητῆ μὲ τὸν πιστό. Ὅταν συζη-
τᾶμε δὲν ἀλλάζουμε τὴ γλώσσα μας, τὴν ἔκφρασή
μας καὶ τὸν τόνο τῆς φωνῆς μας. Γι' αὐτὸ καὶ «τὸ
δημαγωγικὸ κήρυγμα, οἱ ρητορισμοί, οἱ φωνές καὶ οἱ
ἀφορισμοὶ εἶναι γιὰ τὴν ἐποχὴ μας ἐντελῶς ξεπερα-
σμένοι τρόποι καὶ δὲν βοηθοῦν στὸ πλησίασμα τοῦ ἀν-
θρώπου»⁴⁵.

Σ' αὐτὴ τὴν ἐποχὴ τοῦ θορύβου καὶ τῆς ἀνατα-
ραχῆς ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ πρέπει νὰ προσφέρεται σὰν
«δρόσος Ἀερμών»⁴⁶ κι αὖρα λεπτὴ χωρὶς νὰ μπορεῖ
νὰ προσδιορίσει ὁ ἀκροατὴς ἀπὸ ποῦ κατεβαίνει. Εἶναι
λάθος μας, ὅταν ἐμεῖς κινοῦμε ἀπειλητικὰ τὰ χέρια
καὶ ἐξαπολύουμε τοὺς κερανοὺς ποὺ οὔτε ὁ Θεὸς δὲν
ἐξαπολύει.

δ) Ἡ διακονία τοῦ θείου λόγου εἶναι σπορά⁴⁷,
σπορὰ πνευματικὴ. Τὸ κήρυγμα σπóρος στὰ χέρια τοῦ
ιερέα. Ψωμὶ γιὰ κείνον ποὺ πεινάει. Κάρβουνο ἀναμ-
μένο στὰ χεῖλη τοῦ ὁμιλητῆ. Κλειδί στὸ ἱερατικὸ χέ-
ρι, ποὺ ἀνοίγει τίς καρδιές τῶν πιστῶν. Γι' αὐτὸ δὲν
εἶναι μιὰ κοινὴ ἐργασία, ἀλλὰ «τέχνη τεχνῶν καὶ ἐπι-
στήμη ἐπιστημῶν»⁴⁸ κατὰ τὸν ἅγιο Γρηγόριο τὸ Θεο-
λόγο. Εἶναι λεπτὴ, λεπτότατη διακονία καὶ συγχρόνως
ἐπικίνδυνη ὅσο καὶ σωτήρια γιὰ τὴν ψυχὴ τοῦ ὁμιλη-
τῆ καὶ τῶν ἀκροατῶν του.

ε) Ὁ ἱερέας ἱερουργεῖ τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ, ὅπως
καὶ τὴ θεία Εὐχαριστία. Τὸ στόμα του ὑπηρετεῖ τὴν
ταπεινώση, τὴν κένωση τοῦ Θεοῦ, ποὺ καταδέχεται καὶ
γίνεται τροφή τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς. Ποιὸς λοιπὸν
ἔχει τὸ δικαίωμα μὲ θρασύτητα κι ἀμαρτωλὴ τόλμη
ἢ καὶ ἀσυνειδησία νὰ μιλάει καὶ νὰ προβάλλει ὅχι τὸν
Ἰησοῦ Χριστό, ἀλλὰ τὸν ἑαυτό του;

στ) Γενικὰ ὁ ἱερέας, ὅταν πρόκειται νὰ μιλήσει,
δὲ θὰ πρέπει νὰ λησμονεῖ: Τὸν Ἰησοῦ Χριστό, τοῦ ὁ-
ποίου δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ντροπιάζει τὸ ὄνομα,
τὸν ἑαυτό του, τοὺς ἀκροατὲς του καὶ τὴν ὑπόθεση
γύρω ἀπὸ τὴν ὁποία θὰ πλέξει τὸ θέμα του.

(Συνεχίζεται)

45. Ἀποστολικῆς Διακονίας, ὁ.π., σσ. 92-93.

46. Ψαλμ. 132,3.

47. Πρβλ. Λουκ. 8, 5-11.

48. Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, Λόγος Β' Ἀπολογητικὸς, PG 35, 425A.

Μιχαὴλ Γαλανοῦ

«Β Ι Ο Ι Α Γ Ι Ω Ν»

Κυκλοφοροῦν ἤδη καὶ οἱ 12 τόμοι ἀπὸ τὸ
μνημειῶδες ἔργο τοῦ μεγάλου συγγραφέως. Ἀ-
ληθινὸ θησαύρισμα γιὰ κάθε βιβλιοθήκη. Ἐκδο-
ση τρίτη, Ἀποστολικῆς Διακονίας.

ΜΕΤΡΑ ΚΑΙ ΜΕΤΡΑ

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
'Αναπλ. Καθηγητού του Πανεπιστημίου 'Αθηνών

Φωνές διαμαρτυρίας

Καθημερινά, ύψώνονται φωνές διαμαρτυρίας που άρνοούνται νέες περικοπές στα εισοδήματα και άπαιτούν όλο και περισσότερες παροχές. Έχουν υπόψη τους τὸ κυριακό: «Αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν» (Ματθαίου ζ' 7). 'Ο Κύριός μας τὸ ἔλεγε αὐτὸ γνωρίζοντας τὸν ἀποδέκτη τοῦ αἰτήματος. Στὴ σημερινή ὁμως πραγματικότητα «οὐκ ἂν λάβοις παρὰ τοῦ μὴ ἔχοντος». Αὐτὸς μάλιστα συγκεκριμένα, ὁ μὴ ἔχων, κοιτάει νὰ σοῦ πάρει ὅ,τι ἔχεις καὶ δὲν ἔχεις. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἡ διαμάχη Κράτους καὶ Πολιτῶν ἔχει λάβει ὀξύτατες πολιτικὲς ἀντιπαραθέσεις. Στὸ Κράτος Πρόνοιας ἀντιτάσσεται τὸ Κράτος Λιτότητας. 'Ο πολίτης συνηθισμένος μέχρι τώρα νὰ καλύπτουν τὲς ἀνάγκες τοῦ σχετικὰ πλουσιοπάροχα, δυσανασχετῇ ὅταν τοῦ ὑποβάλλουν ἕναν λιτοδαίτο τρόπο ζωῆς. Τοῦ ὁμιλοῦν γιὰ μέτρα λιτότητας, τὰ ὁποῖα χαρακτηρίζονται ὡς σκληρά, γιὰ στενωποὺς πού πρέπει νὰ βαδίσαι ἐπὶ καὶ ἔτι, γιὰ πολλὰ ἀκόμα ἔτη...

Αὐτὰ εἶναι γνωστὰ ἄλλωστε· δὲν ἀκοῦμε καὶ τίποτε ἄλλο ὅλες αὐτὲς τὲς ἡμέρες εἴτε σὲ δημόσιες εἴτε δὲ ἰδιωτικὲς συζητήσεις. Στὰ λόγια δὲν ὑπάρχει λιτότητα, περισσεύουν καὶ πολὺ μάλιστα. Πολλὰ μέτρα, ἀλλὰ κανένα μέτρο..., κι ἔτσι, μὲ τὰ πολλὰ κι ὄχι μόνο μὲ τὰ δύο μέτρα καὶ τὰ δύο σταθιά, τί μπορεῖς ν' ἀντισταθμίσεις; Πῶς νὰ κρατήσεις τὲς λεπτές ἰσορροπίες τοῦ δοῦναι καὶ λαβεῖν; 'Εδῶ μόνο νὰ παίρνουμε ξέρουμε, 'Όσο γιὰ νὰ δίνουμε, προσπαθοῦμε νὰ τὸ ἀποφύγουμε ὅσο μπορούμε, καὶ ὅλοι.

'Ο σώζων ἑαυτὸν σωθήϊτω

'Εκτοξεύουμε κατηγορίες πρὸς ὅλους. Σπάταλο κράτος, σπάταλοι πολῖτες. Φοροφυγάδες οἱ μὲν, κακοπληρωτὲς οἱ δέ. 'Αδύνατον νὰ τὰ θροῦνε καὶ νὰ νοι-

κοκυρευτοῦν. 'Οπότε τὸ σλόγκαν πού κυριαρχεῖ εἶναι: «ὁ σώζων ἑαυτὸν σωθήϊτω»! Στὸν ὀρίζοντα προβάλλουν δραχυπρόθεσμες λύσεις. Τὰ ἐρωτήματα τίθενται μὲ ὁ-ξὺ τρόπο. Τί θὰ κάνω μὲ τὲς καταθέσεις, ἐὰν θέβαινα ἔχω; Τί θὰ κάνω μὲ τὸ παλιό μου αὐτοκίνητο; Θὰ τὸ δώσω, δὲν θὰ τὸ δώσω; Δὲν ὑπάρχουν καὶ μαργαρίτες... γιὰ νὰ μὲ βοηθήσουν στὴ λύση τοῦ προβλήματός μου. 'Εν ὅφει τῶν μέτρων τοῦ νέου προϋπολογισμοῦ ἀναμένεται ἀναθέρμανση τῆς ἀγορᾶς! 'Αγοράζετε, ἀγοράζετε, ἀγοράζετε, ὅ,τι βρεῖτε μπροστὰ σας μέχρις ἐξαντλήσεως ὅλων τῶν οἰκονομιῶν σας. «Φάγωμεν, πίωμεν, αὔριον γάρ...», μπορεῖ νὰ μὴν ἀποθνήσκωμεν, ἀλλὰ δὲν εἶναι καὶ σίγουρο ὅτι θὰ μᾶς περισσεύουν ὕστερ' ἀπὸ λίγο καὶ γιὰ ἀγορές.

'Ετσι λοιπόν, μὲ αὐτὴ τὴ νοοτροπία κινήθηκε τὸ ἀγοραστικὸ κοινὸ κατὰ τὲς ἑορταστικὲς ἡμέρες πού πέρασαν. 'Ασυμδίβαστο σὲ μία πολιτικὴ προοπτικὴ λιτότητας πού «θέλουν» νὰ τοῦ ἐπιβάλλουν δικοὶ καὶ ξένοι, ξόδεψε μέχρι τελευταίας δεκάρας, ὅ,τι εἶχε καὶ δὲν εἶχε, ἐπιστρατεύοντας τὴ λαϊκὴ σοφία «κάλλιο πέντε καὶ στὸ χέρι παρὰ δέκα καὶ καρτέρι», ὅταν μάλιστα αὐτὸ τὸ δέκα ἐνδέχεται, μάλλον εἶναι σίγουρο, ὅτι θὰ τοῦ τὸ ἀπο-δεκατίσουν.

'Ο ἐν... πολλοῖς ἀναπαυόμενος

'Οπωσδήποτε ὁ μέσος 'Ελληνας δὲν κινήθηκε στὴν ἀναλογία «πέντε... πρὸς δέκα» ὡς ὁ «ἐν τῷ ὀλίγῳ ἀναπαυόμενος». 'Ισα ἴσα ἀναπαύεται μόνο στὰ πολλὰ, καὶ τώρα ἀπλῶς ἔκανε τὴν ἀνάγκη φιλοτιμία καὶ ἀρκέστηκε στὰ λίγα. 'Η προαίρεσή του ἦταν, εἶναι καὶ θὰ εἶναι τὰ πολλὰ.

'Αν ἀναπαυόταν στὰ ὀλίγα θὰ ἦταν ἤδη πλούσιος. 'Αλλ' αὐτὸς παραπονεῖται συνέχεια ὅτι εἶναι «πτωχὸς καὶ πέννης». 'Αλλοὶ ἔχουν τὰ πολλὰ, αὐτὸς

έχει τὰ ὀλίγα, ἀλλὰ δὲν τὸ θάζει κάτω. «Καὶ μεῖς θὰ ζήσουμε...», ἐπαναλαμβάνει μαζί με τὰ γνωστά ἀνὰ τὸ πανελλήνιο λαϊκὰ ἄσματα. Ἄν μπορεῖ ἄς κάνει καὶ διαφορετικά. Μένει ὅμως μετὰ τὴν πικρία καὶ μετὰ τὸ ἐρώτημα: «Καὶ ζωὴ τῇ λὲς αὐτή;» τοῦ γνωστοῦ ἀνεκδότου.

Ἀσφαλῶς δὲν ἔχουμε καὶ πολλὰ νὰ ἀντιτείνουμε σὲ μιὰ τέτοια φιλοσοφία ζωῆς. Οὔτε καὶ ἔχουμε διάθεση ν' ἀντιδικήσουμε μετὰ τοὺς συμπατριῶτες μας, οὔτε ἀκόμα νὰ ἐπικροτήσουμε ἢ καὶ νὰ ἀντικρούσουμε τὰ κυβερνητικὰ μέτρα ποὺ προβάλλονται ὡς μέτρα λιτότητας.

Προβληματιζόμαστε, ὅμως, εἶναι ἀλήθεια, γιὰ τὴν ἰσορροπία ἀνάμεσα στὸν πλοῦτο καὶ στὴν φτώχεια. Ποιὸς εἶναι πλούσιος, ποιὸς εἶναι φτωχός; Τί σημαίνει τὸ ἔνα, τί σημαίνει τὸ ἄλλο; Ποιὸς εἶναι οἰκονόμος, ποιὸς εἶναι σπάταλος; Τί διαφορὰ ὑπάρχει ἀνάμεσα σὲ ἕνα πλούσιο ἄτομο καὶ σ' ἕνα φτωχό; Τί σημαίνει πλούσια καὶ φτωχὰ ἔθνη; Ποιὰ εἶναι ἡ συνάρτηση ἀνάμεσα στὴν ποιότητα ζωῆς, στὸν πλοῦτο καὶ στὴ φτώχεια; Ποιὰ εἶναι ἡ σχέση μεταξύ ἀναπτύξεως, πείνας καὶ πείνας; Ὑπάρχει μιὰ πολιτικὴ γεωγραφία τῆς πείνας ποὺ ἐκτείνεται σ' ἕναν ἄξονα Βορρᾶ καὶ Νότου, Ἀνατολῆς καὶ Δύσης ἢ τώρα πιά δὲν ἔχουν σημασία τὰ σημεῖα τοῦ ὀρίζοντα μιὰ καὶ θρῖσκόμεστε στὸν κύκλο τῶν χαμένων ὀριζόντων καὶ δὲν γνωρίζουμε ποιὸς ἢ ποιοὶ ὀρίζουν τὸ τί καὶ τὸ πῶς;

Ἀπλὰ μαθήματα πολιτικῆς οἰκονομίας γιὰ... Ὁρθόδοξους

Εἶναι ὅμως καιρὸς οἱ πιστοὶ νὰ μὴ μείνουν ἀδοήγητοι στὴν ἀντιμετώπιση τόσων κρίσιμων προβλημάτων, στὴν ἀπάντηση τέτοιων καίριων ἐρωτημάτων. Ποιὰ εἶναι ἡ «χριστιανικὴ νοστορπία» καὶ μάλιστα ἡ ὀρθόδοξη γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ζωὴ; Ἐὰν ἡ Ἐκκλησία ἔχει δώσει δείγματα μιᾶς Ποιμαντικῆς Οἰκονομίας, ἔχει ἐπίσης χαράξει ὑποθήκες καὶ ὑποδείγματα Πολιτικῆς Οἰκονομίας καὶ ἔχει ἀκόμα δοηθήσει τοὺς πιστοὺς νὰ ζήσουν μιὰν ἀληθινὴ Κοινωνικὴ Οἰκονομία.

Θὰ ἔπρεπε ἴσως νὰ γραφεῖ γιὰ τὶς παρούσες συνθήκες ἕνα ἐγχειρίδιο μετὰ «Ἀπλὰ μαθήματα Πολιτικῆς Οἰκονομίας γιὰ ὀρθοδόξους Ἕλληνες», στὸ ὁποῖο θὰ ἀποθησαυριζόταν ἡ ζωντανὴ παράδοση τοῦ ὀρθοδόξου γένους τῶν Ἑλλήνων πάνω σὲ θέματα καθημερινῆς

βιοτῆς καὶ οἰκονομίας. Κάτι τέτοιο θὰ ἦταν ὄχι μόνο χρήσιμο γιὰ τὴν καθ' ἡμᾶς Ἀνατολὴ ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν «καθ' ἡμᾶς Δύση» μιὰ καὶ ἡ θέση τῆς Ἑλλάδος ἦταν ἀνέκαθεν ὁ ρ ι α κ ῆ - ἄ κ ρ ι τ ι κ ῆ καὶ πρὸ ἰδιαίτερα σήμερα ποὺ εἶναι π έ ρ α σ μ ι α γιὰ πολλοὺς Κόσμους.

Στὸ ἐγχειρίδιο αὐτὸ θὰ ἀποτυπώνονταν τὰ ἀποτελέσματα ἑνὸς χρήσιμου διαλόγου τῶν ὀρθοδόξων θέσεων μετὰ ἄλλες θέσεις καὶ ἀπόψεις, ποὺ θὰ ἐμπλούτιζαν τὶς παραδοσιακὲς ὀρθόδοξες θέσεις καὶ θὰ ὑποχρέωναν τὴν Ἐκκλησίαν νὰ κάμει τὶς ἀνάλογες τομὲς σὲ ἐπίκαιρες ἀνάγκες.

Θὰ μπορούσε ἔτσι νὰ προβλεθεῖ ἡ φ ι λ ο κ α λ ι κ ῆ τῆς διάστασις ποὺ ἐμπεριέχει τὴν προτίμησιν τῆς γιὰ τὸ «ποιοτικὸ» ἔναντι τοῦ «ποσοτικῆς», συνεχίζοντας μιὰ μακραίωνη παράδοση τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ποὺ φιλοκαλοῦσε μ ε τ' ε ὕ τ ε λ ε ί α ς καὶ ἐκοπίαζε γιὰ τὴν ἀπόκτηση τῶν ἀγαθῶν («τὰ ἀγαθὰ κόποις κτῶνται»). Μία πρότασις γιὰ λιτότητα δὲν θὰ εἶχε νὰ κάνει τότε μετὰ βραχυπρόθεσμες ἢ μακροπρόθεσμες πολιτικὲς σκοπιμότητες, ἀλλὰ θὰ ἐνσάρκωνε ἕναν τρόπο ζωῆς γιὰ ἀνθρώπους ποὺ θὰ ἀναπαύονταν στὰ ὀλίγα καὶ καλὰ, χωρὶς τὸ φόβο μιᾶς πολιτικῆς συνθηκολογήσεως ἢ ἡθικοῦ ἐξευτελισμοῦ*.

Σ' ἕνα τέτοιο ἐγχειρίδιο θὰ εἶχε ἀσφαλῶς τὴ θέση του καὶ τὸ κεφάλαιο «Ἡ μεταφυσικὴ τῆς πείνας» ἀπὸ τὸ δοκίμιο τοῦ Κ. Μπαστιᾶ, Παπαδιαμάντης, Ἀθήνα 1974, σ. 101-123, ποὺ μετὰ τὴν ὁροσερὴ αὐρὰ ποὺ ἀποπνέει χαράσσει τὰ ὅρια μεταξύ ἔχειν καὶ εἶναι στὴ ζωὴ ἑνὸς «ἐν τῷ ὀλίγῳ ἀναπαυομένου» ὀρθοδόξου πιστοῦ, τοῦ Ἀλέξανδρου Παπαδιαμάντη, ποὺ ἐνσάρκωνε τὸν ὅρο τῆς ἀφιλαργυρίας ἔτσι ὅπως τὸν ὅρισε ὁ Ἅγιος Διάδοχος Ἐπίσκοπος Φωτικῆς:

«Ὁρος τῆς ἀφιλαργυρίας,
οὕτω θέλει τὸ μὴ ἔχειν,
ὥς θέλει τις τὸ ἔχειν».

Μετὰ ἄδεια τῶν κληρονόμων τοῦ Κ. Μπαστιᾶ, γιὰ τὴν ὁποία καὶ τοὺς εὐχαριστοῦμε ἀπὸ τὴ θέσιν αὐτῇ, δημοσιεύουμε εὐθὺς ἀμέσως τὶς πρῶτες σελίδες τοῦ κεφαλαίου (σ. 101-104).

* Πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση διατυπώσαμε ὁρισμένες σκέψεις σὲ παλαιότερα ἄρθρα μας στὸν «Ἐφημέριο». Βλ. «Σύναξη ἀγάπης» (1/15 Μαΐου 1986, σ. 143) καὶ τὰ ἀνάπτυκα: Ἀ ν ἄ π τ υ ῖ η (Νέες προοπτικὲς - Θεολογικὴ προσέγγιση), Ἀθήνα 1988 καὶ Σ τ ὶ ν π η γ α ἰ μ ὶ ὀ γ ῖ ἄ τ ῆ ν Ε ὁ ρ ὶ π η (Ἡ εὐθὺν τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν ἐυρωπαϊκὴ ἐνοποίηση), Ἀθήνα 1989, σ. 14-15, 21-22, ὅπου καὶ ἐβδελιστογραφία.

ΠΕΡΙΠΛΑΝΗΣΕΙΣ

‘Ο ἐν τῷ ὀλίγῳ ἀναπαυόμενος*

Τοῦ ΚΩΣΤΗ ΜΠΑΣΤΙΑ

«Οὐ τὸ πένεσθαι ἐπονείδιστον, ἀλλὰ τὸ μὴ φέρειν εὐγνωμόνως τὴν πενία».

Μέγας Βασίλειος

‘Ο Παπαδιαμάντης γεννήθηκε φτωχός, ἔζησε φτωχός, καὶ πέθανε φτωχός. Τραγουδῆσε τοὺς φτωχοὺς, καὶ τὸ ἔργο του στάθηκε τὸ μεγάλο χρονικὸ τῆς Ἑλληνικῆς φτωχολογίας.

‘Ο,τι γεννήθηκε ἓνας ἄνθρωπος φτωχός δὲ σημαίνει τίποτα. Τὸ ἴδιο κ’ ἡ φτώχεια του δὲν φανερώνει σπουδαῖα πράγματα, ἀν δὲν ξεκαθαρίσουμε τὴν πνευματικὴ του στάση ἀντικρὺ σ’ αὐτὴ τὴν κατάστασι πού ὀνομάζουμε πενία.

Κι ἄλλοι γεννηθῆκανε, ζήσανε καὶ πεθάνανε φτωχοί.

Καὶ τραγουδῆσανε τοὺς φτωχοὺς, χωρὶς νὰ μοιάζουμε τοῦ Παπαδιαμάντη. Ἡ πνευματικὴ τους στάση ριζικὰ ἀντίθετη πρὸς τὴ φτώχεια τους. Ἦτανε φτωχοί, ἀλλὰ ζήσανε καὶ πεθάνανε μὲ τὸν καὺμὸ καὶ τὴ λαχτάρα τοῦ πλούτου. Κι αὐτὸς ὁ καὺμὸς ἔχει σημασία, γιατί τοῦτος καθορίζει τὴν πνευματικὴ τους ἀντίδραση στὴν ἐξωτερικὴ πραγματικότητα τῆς ζωῆς.

‘Ο ἄνθρωπος πού ζεῖ μὲ τὸν καὺμὸ τοῦ πλούτου, δὲν ξεχωρίζει σὲ τίποτα ἀπ’ τὸν πλούσιο. ‘Ο πλούτος εἶναι τὸ ἰδανικὸ του. Γιὰ τὸ χρυσάφι χτυπᾷ ἡ καρδιά του. Κι ἀν τὸ χέρι του δὲν φτάνει νὰ πιᾷσει καὶ νὰ χρειεῖ τὸ θησαυρό, τοῦτο δὲ τὸ χρωστᾷ στὴ διάθεσή του, ἀλλὰ σὲ αἷτια, πού δὲν ἔχουνε τίποτα νὰ κάνουνε, μὲ τοὺς πόθους του. Τὸ ὄνειρό του εἶναι ὁ πλούτος, κ’ ἡ ἀνημποριά του νὰ τὸν φτάσει εἶναι τὸ αἷτιο τῆς δυστυχίας του. Τίποτα δὲν σημαίνει ἀν τέτοιοι ἄνθρωποι γράφουνε πλήθος ἱστορίες γιὰ τοὺς φτωχοὺς. Δὲν γράφουνε γιατί ἀγαπᾶνε τοὺς φτωχοὺς, ἀλλὰ γιατί

φτονοῦνε τοὺς πλούσιους. Οἱ φτωχοὶ στὰ χέρια τους γίνονται πέτρα γιὰ τὸ ἀνάθεμα πού βγαίνει ἀπ’ τὰ χεῖλη τους, γιὰ κείνους, πού τοὺς λογαριάζουνε ἀφορμὴ τῆς ἀδικίας. ‘Ο λόγος τους, ἡ φωνή τους δὲν εἶναι τραγουδι, ἀλλὰ κατάρρα καὶ ὀργή.

Ἡ φτώχεια τοῦ Παπαδιαμάντη κι ἀρκετοὶ φτωχοὶ πού κινιῶνται στὸ ἔργο του, δὲν ἔχουν τίποτα κοινὸ μ’ αὐτοὺς τοὺς παραχαράχτες τῆς φτώχειας καὶ τοῦ φτωχοῦ.

‘Ο Παπαδιαμάντης δὲν πέθανε μὲ τὸν καὺμὸ τοῦ πλούτου. Πέθανε ψέλλοντας, πού σημαίνει δοξολογώντας. Τοῦτο φανερώνει πὼς εὐχαριστοῦσε τὸν Πλάστη του γιὰ ὅσα τοῦχε χαρίσει. Τὸν εὐχαριστοῦσε πού τὸν ἀξίωσε νὰ γεννηθεῖ φτωχός, νὰ ζήσει φτωχός, καὶ νὰ πεθάνει φτωχός. ‘Ο Παπαδιαμάντης ἀγαποῦσε τὴ φτώχεια, ὅχι ἀπὸ συνήθεια, ἢ κάνοντας φιλοτιμία τὴν ἀνάγκη, ἀλλὰ γιατί πίστευε πὼς τὸ ἀντίθετο τῆς φτώχειας, ὁ πλούτος, εἶναι ἡ ἁμαρτία. Πίστευε πὼς τὸ ροῦχο τοῦ πλούτου δὲν εἶναι τὸ χρειαζόμενον γιὰ νὰ περάσει ὁ ἄνθρωπος στὴ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. Καὶ τοῦτο, γιατί τὸ κλειδί τῆς ζωῆς τοῦ Παπαδιαμάντη εἶναι ὁ Χριστός. ‘Ο Χριστὸς γεννήθηκε φτωχός, ἔζησε φτωχός καὶ πέθανε πάνω στὸ Σταυρό. Δὲ χωροῦσε λοιπὸν στὸ νοῦ του, πὼς ὁ ἄνθρωπος, πού ἔκλεισε στὴν καρδιά του τὸ Χριστό, μπορεῖ νὰ προσεύχεται στὸν Οὐράνιο Πατέρα καὶ νὰ τοῦ ζητᾷ μιὰ ζωὴ διαφορετικὴ ἀπὸ κείνην πού ἔζησε ὁ Μονογενὴς Τὸν Υἱός. Τέτοιο αἷτημα δὲν μπορεῖ νὰ σταθεῖ οὔτε στὴν ἀνθρώπινη κοινωνία, ὅπου κανένας ἄνθρωπος δὲν θὰ τολμήσει νὰ γυρέψει, ἀπὸ ἓναν πατέρα, περισσότερα ἀπ’ ὅσα ἔδωσε στὸ μονάκριβο κι ἀγαπημένο του γιο. Κι ἀποδείξει: Τόσοι καὶ τόσοι ταξιδευτὲς ὁρήκανε στέγη στὰ πανδοχεῖα κείνου τοῦ καιροῦ καὶ μονάχα ἓνας δὲ ὁρή-

* Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ δοκίμιό του, Π α π α δ ι α μ ᾶ ν τ η ς, Ἀθήνα, Ἐκδ. Ι. Κ. Μπασιτῆ, 1974, κεφάλαιο: «Ἡ μεταφυσικὴ τῆς πενίας», σ. 101-104.

κε στρώμα γιὰ νὰ γεννηθεῖ: Ὁ Χριστός. Καμμιά πόρτα δὲν ἄνοιξε σ' αὐτόν, κι ὅλες ἀνοίξανε στοὺς γραμματεῖς καὶ φαρισαίους, στοὺς ἐμπόρους καὶ σ' ὅλους τοὺς θολοὺς ἀνθρώπους, ἄντρες καὶ γυναῖκες, σ' ὅλη τὴν ἐνδημούσα καὶ τὴν πλανώδια ἁμαρτία. Ἀκόμη κι αὐτοὶ οἱ πανάρχαιοι νόμοι τῆς ξενίας, ποὺ τραγουδοῦ ὁ κόσμος, ἀπ' τὸν Ὀμηροὺς ὡς τὰ χρόνια μας, ἀκόμη, κι αὐτοὶ εἶχανε κοιμηθεῖ. Καὶ γιὰ τὸ Χριστὸ ὁ μόνος φιλόξενος τόπος ποὺ δρέθηκε ἦτανε μιὰ φάτνη ἀλόγων, μέσα σὲ μιὰ σπηλιά κι ἀνάμεσα στ' ἀπονήρευτα ζῶα. «Διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῇ καταλύματι». Τὸ περίλαμπρο ἄστρο τῆς Βηθλεέμ, ποὺ φώτισε τὰ θήματα τῶν μάγων τῆς Ἀνατολῆς, εἶναι τὸ πρῶτο οὐράνιο φῶς ποὺ καθιέρωσε τὴν ἀγιότητα τῆς πενίας.

Πῶς νὰ λησιμονήσῃ λοιπὸν ὁ Παπαδιαμάντης, τὸ λόγο τοῦ Παύλου, στὴ δεύτερη πρὸς Κορινθίους, πῶς ὁ Χριστὸς «δι' ὑμᾶς ἐπτώχευσε πλούσιος ὢν, ἵνα ὑμεῖς τῇ ἐκεῖνου πτωχείᾳ πλουτήσητε», ὥστε νὰ νοιαστεῖ γιὰ τὰ ἐγκόσμια ἀγαθὰ; Τοῦφτανε ἡ δόση τῆς μέρας, τὸ χρειάζουμένο λιτό, τὸ ξαλαφρωμένο ἀπὸ τὸ περιττό, ποὺ εἶναι τὸ πονηρό. Τὸ σπῖτι του, δηλαδή ἡ κάμαρή του, ἡ τροφή του, τὰ ρούχα του δὲν φανερώνανε ἄνθρωπο ποὺ μερμινᾷ γιὰ τὴν ἐπισῦσα. Ἡ ἐπισῦσα ἄπλωνε ὁλόλαμπρη στὰ μάτια του σὰν ὑπερφυσικὴ κι οὐράνια εἰκόνα τοῦ κόσμου ποὺ διαδέχεται τὴ φυσική. Τὸ σήμερα εἶναι τὸ πεπερασμένο στάδιο τῆς προετοιμασίας γιὰ τοῦτο τὸ αὔριο, γιὰ τὴν οὐράνια βασιλεία. Καὶ γιὰ τοῦτο τὸ στάδιο δὲν εἶναι χρειάζουμένη περσότερη ἔγνοια ἀπ' αὐτὴν ποὺ δείχνουνε τὰ πουλιά. Περσότερο ἀπ' ὅλους ὁ Θεὸς γνωρίζει τὸ ποσοστὸ τῆς πραγματικῆς ἀνάγκης τ' ἀνθρώπου, σὲ τροφή καὶ σὲ ρούχο. «Οἶδε γὰρ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ Οὐράνιος ὅτι χρήζετε τούτων ἀπάντων». Κανένας ἄνθρωπος, ποτισμένος μὲ τὸν ἐνσαρκωμένο λόγο, δὲν λογαριάζει πῶς ὁ ἄνθρωπος χρειάζεται περσότερα ὑλικά ἀγαθὰ ἀπ' τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. Τὸ χρειάζουμένο καὶ τὸ ζητούμενο εἶναι τὸ αὔριο τῆς ψυχῆς. «Οὐχὶ ἡ ψυχὴ ἡμῶν πλεῖον ἐστὶ τῆς

Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης
(ἔργο τοῦ Σπύρου Βασιλείου, 1930).

τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος». Ἡ ψυχὴ πρώτη καὶ περσότερο ἀπ' ὅλα. Τούτῃ καὶ μόνῃ πρέπει νὰ νῆται τὸ κέντρο ὅλης τῆς ἔγνοιας τ' ἀνθρώπου. Ἡ γῆ εἶναι προετοιμασία τῆς ψυχῆς γιὰ νὰ πλησιάσῃ τὸν Ἐνα καὶ μεγάλο θησαυρό, τὸν Οὐράνιο Πατέρα. Κι ἐπειδὴ αὐτὸς εἶναι ὁ θησαυρὸς, γι' αὐτὸν πρέπει νὰ χτυπᾷ ἡ καρδιά μας. «Ὅπου γὰρ ἐστὶν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδιά ὑμῶν».

Μόλις ἐκυκλοφόρησε
ἀπὸ τίς ἐκδόσεις Ἀποστολικῆς Διακονίας:
Μάρκου Α. Σιώτη
Ὁμοτ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν(ν)μίου Ἀθηνῶν

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑ
ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ

Ἀπευθυνθεῖτε: Ἀποστ. Διακονία, Ἰασιῶ 1,
115 21 Ἀθήνα — Δραγατσανίου 2 — πλατ. Κλαυ-
θμῶνος. Τηλ. 7228.008, 3228.637.

“ΣΗΜΕΡΟΝ ΕΤΕΧΘΗ ΥΜΙΝ ΣΩΤΗΡ,,

Τοῦ κ. ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΣΑΒΡΑΜΗ

Δρος Θεολογίας, Φιλοσοφίας καὶ Κοινωνικῶν Ἑπιστημῶν,
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Κολωνίας

Ἀπὸ τὰ Χριστούγεννα τοῦ 1989 μέχρι σήμερα, ἐνὰ ὁλόκληρο χρόνο δηλαδή, ἡ ἀνθρωπότητα δὲν ἔζησε πολλὰ εὐχάριστα γεγονότα, ποὺ μποροῦν νὰ τῆς δώσουν τὴν δυνατότητα νὰ ἀντιμετωπίσει μὲ πίστη καὶ ἐλπίδα τὸ μέλλον. Ἀντιθέτως: παρατηροῦμε μιὰ διαρκή χειροτέρευση τῆς γενικῆς κατάστασης τοῦ κόσμου, καὶ τὸ ραδιόφωνο, ἡ τηλεόραση, οἱ ἐφημερίδες καὶ κάθε ἄλλο μέσο ποὺ μπορεῖ νὰ μᾶς πληροφορήσει γιὰ τὸ τί συμβαίνει σὲ διάφορα μέρη τοῦ κόσμου ἔχουν γίνεи μόνιμη πηγὴ δυσάρεστων καὶ ἀνησυχητικῶν εἰδήσεων.

Ἡ διεθνὴς κατάσταση ταυτίζεται σήμερα μὲ λέξεις γεμάτες ἀπὸ ἀρνητικὸ περιεχόμενο: ἔνταση, κίνδυνοι, ἀσυμφωνίες, ἀπειλές, πείνα, δυστυχία κ.λπ. Μιὰ σκιὰ ἀπλώνεται πάνω ἀπὸ τὴν σύγχρονη ἀνθρωπότητα, ποὺ ζεῖ ἀντιμετωπίζοντας συνεχῶς τὴν δυνατότητα μιᾶς ὁλοκληρωτικῆς καταστροφῆς, ἐνῶ ἡ ἰδιωτικὴ καὶ κοινωνικὴ ζωὴ τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου εἶναι γεμάτη ἀπὸ ἀβεβαιότητες καὶ κινδύνους. Φόνοι, κλοπές, ἐκθιασμοί, ἀδικίες, ἀπάτες, κανιβαλισμοὶ κ.λπ. γεμίζουν τίς σελίδες τῶν διαφόρων περιοδικῶν, ἐφημερίδων κ.λπ. Ποιὸς μπορεῖ ν' ἀρνηθεῖ ὅτι ἡ ἀνθρωπότητα θρῖσκεται «ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου»;

Τὸ σκοτάδι αὐτὸ —ἐπειδὴ εἶναι πολὺ πυκνὸ— μπορεῖ νὰ διαλύσει μόνο τὸ αἰώνιο καὶ ἐκθαμβωτικὸ φῶς τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Γιατὶ αὐτὴ ἡ πίστις μᾶς πληροφορεῖ ἐσωτερικῶς ὅτι ὁ χριστιανὸς δὲν ἔχει λόγο ν' ἀπελπίζεται βλέποντας τοὺς ἐξωτερικοὺς κινδύνους ποὺ τὸν ἀπειλοῦν. Ὅποιος ἀκούει τὴν φωνὴν τοῦ Χριστοῦ ὅποιος κατορθώσει νὰ ἐγκαταλείψει μὲ ἀκλόνητὴ πίστις τὴν ζωὴν τοῦ καὶ τὸ μέλλον τοῦ στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ ὅποιος —τέλος— πιστεύει στὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ δὲν ἀπογοητεύεται καὶ δὲν ἀπελπίζεται βλέποντας τὴν παρακμὴ τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ κόσμου γενικά, γιατί ξέρεи ὅτι ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ μποροῦν νὰ ὑπερνικήσουν κάθε ὕλικὸ καὶ ἡθικὸ κακόν. Ἡ ἀνθρώπινη κακία μπορεῖ νὰ καταστρέψει ὁλόκληρους πολιτισμοὺς καὶ ὁλόκληρες κοινωνίες. Τὸ λυτρωτικὸ ἔργο τοῦ Χριστοῦ ὅμως καρποφορεῖ συνεχῶς ἐκεῖ ὅπου οἱ ἄνθρωποι ἀποφασίζουν νὰ ζοῦν μὲ βάση τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν.

Ἡ πίστις τοῦ χριστιανοῦ δυναμώνει ἀκόμη περισσότερο τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων, ὅποτε ἀκοῦμε τὸ αἰώνιο καὶ ἐλπιδοφόρο μῆνυμα: «Μὴ φοβεῖσθε· ἰ-

δοὺ γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἣτις ἐστὶ παντὶ τῷ λαῷ, ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον Σωτήρ, Ὁς ἐστὶ Χριστὸς Κύριος». Ὅσο περισσότερο ἀπλώνεται τὸ σκοτάδι τῆς ἀβεβαιότητος καὶ τῆς ἀπιστιοδοξίας καὶ ὅσο περισσότερο αὐξάνουν τὰ θλιβερά μὴνύματα τοῦ κακοῦ, τόσο πιὸ δυνατόν λάμπει τὸ ἐλπιδοφόρο μῆνυμα τῶν Χριστουγέννων.

Δυὸ χιλιάδες χρόνια ἔχουν περάσει ἀπὸ ἐκείνη τὴν νύχταν ποὺ ἀκούστηκε γιὰ πρώτη φορὰ τὸ Χριστουγεννιάτικο μῆνυμα καὶ ἀπὸ τότε ἔζησε ἡ ἀνθρωπότητα ἀμέτρητες ἀλλαγές. Κόσμοι γεννήθηκαν καὶ κόσμοι καταστράφηκαν. Πρόσκαιρες χαρὲς καὶ ἐλπίδες γέμισαν τὸν ἄνθρωπον μὲ αἰσιοδοξίαν· γρήγορα ὅμως μεταβλήθηκαν σὲ πηγὴ πόνου καὶ ἀπογοητεύσεων. Μεγάλοι —πιστεύοντας στὴν παντοδυναμίαν τους— προσπάθησαν νὰ κατακτήσουν τὸν κόσμον μὲ ἀποτέλεσμα τὴν αὐτοκαταστροφὴν τους. Συστήματα «κοινωνικῆς δικαιοσύνης», προγράμματα γιὰ μιὰ «μόνιμην εἰρήνην», καθὼς καὶ ἀμέτρητα μέσα ὕλικῆς εὐημερίας, ποὺ ἀνακάλυψε ὁ ἄνθρωπος μὲ τελικὸ σκοπὸ τὴν λύτρωσίν του ἀπὸ κάθε εἶδους κακόν, μεταβλήθηκαν σὲ πηγὴν δυστυχίας.

Τὸ Χριστουγεννιάτικο μῆνυμα ὅμως δὲν ἔλλαξε. Τὸ περιεχόμενό του γεμίζει μὲ ἀπερίγραπτη χαρὰ —δυὸ χιλιάδες χρόνια— κάθε ἄνθρωπον —τὸν ἐπιστήμονα, τὸν χωρικόν, τὸν ἐργάτη κ.λπ.— ποὺ ἀνοίγοντας τὰ μάτια τῆς ψυχῆς του βλέπει τὴν ἀλήθειαν ποὺ κρύβεται πίσω ἀπὸ αὐτὸ τὸ μῆνυμα. Ὅσοι ἄνθρωποι ἀπογοητεύονται διαπιστώνοντας ὅτι ἡ τεχνικὴ πρόοδος τοῦ ἀνθρώπου δὲν σημαίνει εὐτυχία, καθὼς καὶ ὅσοι ζοῦν κάτω ἀπὸ τὸν φόβον καὶ τὴν σκιά τοῦ θανάτου μποροῦν νὰ δώσουν καινούργιον περιεχόμενον στὴν ζωὴν τους, ρυθμίζοντάς τὴν μὲ βάση τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ. Μιὰ τέτοια ζωὴ θὰ εἶναι γεμάτη χαρὰ, εὐτυχία καὶ αἰσιοδοξία, γιατί ἡ πηγὴ αὐτῆς τῆς χαρᾶς, τῆς εὐτυχίας καὶ τῆς αἰσιοδοξίας εἶναι ἀσπείρευτη: εἶναι δηλαδή ἡ αἰωνιότητα: ὁ δι' ἡμᾶς τεχθεῖς Χριστός.

Τὸ Χριστουγεννιάτικο μῆνυμα —τέλος— μᾶς δίνει τὴν δυνατότητα ν' ἀντιμετωπίσουμε τὸν καινούργιον χρόνον, ποὺ θ' ἀρχίσει σὲ λίγες μέρες μὲ χαρὰ καὶ αἰσιοδοξία. Γιατὶ καινούργιος χρόνος σημαίνει μὲν καινούργια προβλήματα, νέες δυσκολίες καὶ —τὸ

“ΑΛΛΑ ΡΥΣΑΙ ΗΜΑΣ...”

Τοῦ Ἀρχιμ. κ. ΠΑΝΤ. ΚΑΘΡΕΠΤΙΔΗ
Ἱεροκήρυκος Καθεδρικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν

Α΄

«Ἀλλὰ ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ», λέγει τὸ τελευταῖο αἶτημα τῆς Κυριακῆς Προσευχῆς. Δηλ. λύτρωσέ μας, ἐλευθέρωσέ μας, προφύλαξέ μας «ἀπὸ τοῦ πονηροῦ». «Πονηρὸν δὲ ἐνταῦθα —ὅπως ἐξηγεῖ ὁ ἱερός Χρυσόστομος— τὸν διάβολον καλεῖ κελεύων ἡμᾶς ἄσπονδον πρὸς αὐτὸν ἔχειν πόλεμον». Ἐὰν ὅμως τὸ «ἀπὸ τοῦ πονηροῦ» τὸ ἐκλάβουμε ὡς οὐδέτερο σημαίνει: «Προφύλαξέ μας ἀπὸ τὸ κακὸ: τὸ φυσικὸ καὶ ἡθικὸ κακὸ». Ἐπειδὴ τὸ κακὸ μὲ ὁποιαδήποτε μορφὴν του, εἴτε ὡς φυσικὸ κακὸ: ἀσθένειες, ἀνάγκες, θάνατος, εἴτε ὡς ἡθικὸ κακὸ: κακία, ἁμαρτία, πάθη, εἶναι ἓνα πρόβλημα βασικὸ τῆς ζωῆς μας, θὰ στρέψουμε πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνση τίς σκέψεις μας. Ἀλλωστε τὸ κακὸ δὲν εἶναι ἄσχετο μὲ τὸν Διάβολο γι’ αὐτὸ καὶ μᾶς συμβουλεύει ὁ ἱερός Χρυσόστομος «πρὸς ἐκεῖνον μεταθεῖναι τὴν ἔχθραν, ὡς πάντων αὐτὸν αἴτιον τῶν κακῶν ὄντα». Τὴν ἔχθρα μας δηλ. καὶ τὴν ἀντιπάθειά μας ἀπὸ τὰ κακὰ καὶ τοὺς κακοὺς νὰ τὴν μεταθέσουμε πρὸς τὸν Διάβολον, πού εἶναι αἴτιος ὅλων τῶν κακῶν.

Ποιά εἶναι ὅμως αὐτὰ τὰ κακὰ; Τί εἶναι τὸ κακὸ, πόσο πολυποίκιλες εἶναι οἱ μορφές του καὶ πόσο μεγάλη ἡ πίεση, πού μᾶς προκαλεῖ, τὸ γνωρίζει ὁ καθένας μας. Καὶ τὸ μαθαίνει τόσο περισσότερο, ὅσο περισσότερο προχωρεῖ ἡ ζωὴ του. Ὅλο καὶ καλλίτερα μαθαίνει πόσες ἀρρώστιες καὶ πόνοι ὑπάρχουν. Πόσο ἀναρίθμητες εἶναι οἱ ἔννοιες καὶ οἱ ἀνάγκες τῆς ζωῆς. Τῆς δικῆς του καὶ αὐτῶν, πού ἀγαπᾷ. Πόσο μεγάλη μπορεῖ νὰ γίνῃ ἡ ἀγωνία καὶ ἡ ἀνασφάλεια τῆς ὑπάρξεώς μας. Καὶ ἀκόμη καθένας μας γνωρίζει τὴν δυσκολία τοῦ νὰ μὴ βλέπει τί πρέπει νὰ κάνει ἢ τὴν ἀκόμη μεγαλύτερη δυσκολία νὰ μὴ μπορεῖ νὰ κάνει αὐτό, πού ξέρεי ὅτι πρέπει νὰ κάνει. Καθένας μας ξέρει τίς δυσκολίες πού μπαίνουν ἀνάμεσα σὲ ἀνθρώπους, πού θὰ ἔπρεπε νὰ μένουν ἐνωμένοι, καὶ

τοὺς κάνουν νὰ μὴ καταλαβαίνουν πᾶς ὁ ἓνας τὸν ἄλλο, ἀλλὰ ὁ ἓνας νὰ πληγώνει τὸν ἄλλο. Βλέπομε τὸν πόνο ἐνὸς προσβεβλημένου γάμου ἀπὸ ἀδικία ἢ ἀνελικρίνεια. Τὴν ἀπογοήτευση μιᾶς σπασμένης φιλίας. Καὶ σὰν νὰ μὴ ἐφθάναν ὅλα αὐτὰ ἔχομε σήμερα ὅλο τὸν τρόμο καὶ τὴν ἀπόγνωση, πού προσξοῦν οἱ ἀποδεδειγμένες δυνάμεις τῆς ἱστορίας, ἢ διαιρέτητα τῶν ἰδεολογιῶν, ἢ πείνα γιὰ δύναμη καὶ ἐξουσία, τὸ μῖσος καὶ ἡ μανία καταστροφῆς. Πολέμους, ἐπαναστάσεις, τυραννίες.

Πῶς εἶναι δυνατόν ὁ ἄνθρωπος νὰ τὰ ξεπεράσει ὅλα αὐτά, ἂν μπορεῖ νὰ τὰ ξεπεράσει καὶ νὰ μὴ καταστραφεῖ ἐκ θεμελίων; Ὑπάρχουν πολλὲς ἀπόψεις σχετικὰ μὲ τὴν πραγματικότητα τοῦ κακοῦ στὸν κόσμο. Ἀς ἐπισημάνουμε μερικές.

Ὑπάρχει μία ἄποψη, πού λέει: Τὸ κακὸ στὸν κόσμο καὶ μάλιστα τὸ φυσικὸ, προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀμάρτια καὶ τὴν ἀπειρία τοῦ ἀνθρώπου. Ὅταν μάθει τὰ αἴτια καὶ τὴν χρῆση τῶν φυσικῶν δυνάμεων, ὅταν μάθει πῶς νὰ παράγει λογικὰ τὰ ἀγαθὰ καὶ νὰ τὰ μοιράζει σωστά, τότε θὰ ἀλλάξει ἡ κοινωνικὴ τάξη καὶ ἡ πραγματικότητα τοῦ κόσμου. Ὅταν θὰ διαμορφώσει μιὰ πολιτεία, πού δὲν θὰ προκαλεῖ φορτία, ἀλλὰ εὐημερία στοὺς πολίτες τῆς, τότε δὲν θὰ ὑπάρχει τὸ κακὸ πιά. Καὶ τὸ συμπέρασμα: Μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐλευθερωθεῖ ἀπὸ τὸ κακὸ καὶ μάλιστα μόνος του. Δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ καμιά θεϊκὴ δοῆθεια. Πρέπει νὰ ἐργάζεται, νὰ ἐρευνᾷ, νὰ σχεδιάζει, νὰ κτίζει ἀσταμάτητα. Τότε θὰ τὸ πετύχει. Εἶναι δηλ. ἡ πεποίθηση στὴν γενικὴ πρόοδο, πού μ’ αὐτὴν νομίζει ὁ ἄνθρωπος ὅτι θὰ τὰ ξεπεράσει ὅλα.

Εἶναι σωστὴ αὕτὴ ἡ ἄποψη. Ὅτι μποροῦμε νὰ κάνουμε πολλὰ καὶ ὅλο περισσότερα γιὰ νὰ ὑπερνικήσουμε τίς ἀνάγκες τῆς ὑπάρξεώς μας εἶναι βέβαιο. Καὶ βέβαιο εἶναι ἀκόμη ὅτι πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ πάρει στὰ σοβαρὰ αὐτὴν τὴν προσπάθεια. Εἶναι ὅμως ἀλήθεια ὅτι τὸ κακὸ ἔχει αἴτια, πού μποροῦν νὰ κα-

σπουδαιότερα— γεγονότα πού δὲν περιμένουμε καὶ πού μποροῦν ν’ ἀλλάξουν τὴν ζωὴ μας θετικὰ ἢ ἀρνητικὰ. Ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὅμως πού ἔχει συνηθίσει ν’ ἀντιμετωπίζει τὰ προβλήματά του ἐγκαταλείποντάς τα μὲ πίστη στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ καὶ πιστεύοντας ὅτι ἡ ζωὴ του ἔχει βαθύτερο νόημα —δεδομένου ὅτι ἡ ζωὴ αὕτη εἶναι συμβολὴ στὸ αἰώνιο ἔργο καὶ σχέ-

διο τοῦ Θεοῦ— βλέπει τὸν καινούργιο χρόνον σὰν μιὰ νέα εὐκαιρία πού τοῦ προσφέρει ὁ Θεὸς γιὰ τὴν ἐκπλήρωση τῆς ἀποστολῆς του καὶ —γιὰ τοῦτο τὸν λόγο— ἀγνοεῖ τοὺς κινδύνους καὶ τίς δυσκολίες πού τὸν περιμένουν, ἔχοντας τὴν ἐσωτερικὴ πεποίθηση ὅτι μιὰ ζωὴ πού ρυθμίζεται ἀπὸ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶναι πάντοτε ζωὴ χαρούμενη καὶ δημιουργικὴ.

ταπολεμηθούν μέχρις εξαφανίσεως; "Οποιος υποστηρίζει κάτι τέτοιο δεν γνωρίζει καλά τον άνθρωπο. Τὸν ἄνθρωπο ποὺ μέσα στὰ θάθη του ἔχει μιὰ σύγχυση τάσεων καὶ κριτηρίων, ποὺ ἐκδηλώνεται σὲ ὅλα ὅσα κάνει καὶ προκαλεῖ ὄλο καὶ νέες δυσκολίες καὶ συγχύσεις. Αὐτὴ ἡ σύγχυση στὴ θάση της δὲν ξεπερνιέται. Σ' αὐτὴν ἐνεργεῖ ἡ ἀρχικὴ ἐνοχλή τοῦ ἀνθρώπου μέσα στὴν ἱστορία. Κι ὅταν ἕνας ἄνθρωπος κατωρθώσει νὰ θάλει κάποια τάξη στὴ ζωὴ του, ὁ γιὸς του πρέπει ν' ἀρχίσει πάλι ἀπ' τὴν ἀρχή.

Μιὰ ἄλλη σχετικὴ θεωρία λέει ὅτι τὸ κακὸ ἀνήκει στὴν ὑπαρξή, ὅπως τὸ σκοτάδι στὸ φῶς. "Όταν ὁ ἥλιος φωτίζει τὰ πράγματα, δημιουργεῖται ἀπ' τὴν ἄλλη πλευρὰ τοὺς ἀναγκαστικὰ ἡ σκιά. Γιὰ νὰ ὑπάρχει ἡ ἡμέρα — ἡ περίοδος τοῦ φωτός — πρέπει ν' ἀκολουθεῖ ἡ νύχτα. "Ετσι εἶναι ἀδύνατη ἡ χαρὰ, ἂν δὲν ὑπάρχει καὶ τὸ ἀντίθετό της, ἡ λύπη. Τὸ πλοῖο χρειάζεται τὸ ἔρμα, ποὺ τὸ θαλαίνει βέβαια, ἀλλὰ τὸ κρατᾷ σταθερὸ καὶ τοῦ δίνει κατεύθυνση. Τὸ ἴδιο ἰσχύει στὴ ζωὴ. Ὁ πόνος εἶναι φορτίο καὶ πίεση. Κάνει ὅμως ὥστε ἡ ζωὴ μας νὰ μένει σὲ ἰσορροπία καὶ νὰ θρίσκει κατεύθυνση. "Αν στὴ ζωὴ — λέει αὐτὴ ἡ ἀποψη — ὑπῆρχε μόνο εἰρήνη, καρποφορία, χαρὰ θὰ ἦταν μικρὴ καὶ πληχτική. Γιὰ τὸ εὐγενικὸ εἶναι τὸ τραγικόν. Ἀγῶνας καὶ πόνος εἶναι οἱ πικρὲς δυνάμεις, ποὺ κρατοῦν τὴ ζωὴ.

Αὐτὴ ἡ θεωρία ἤχοι μεγάλοπρεπα καὶ ἔχει τὴν ἀλήθειαν της. Ἀλλὰ ὅσοι τὴν υποστηρίζουν, μιλάνε ἔτσι, ὅσο ὁ πόνος ἀφορᾷ τοὺς ἄλλους. "Όταν ὅμως συναντήσῃ τοὺς ἰδίους, τότε κλονίζονται. Γιὰ τὸ κακὸ μὲ ὁποιαδήποτε μορφὴ δὲν ἀντιμετωπίζεται μὲ θεωρίες.

Καὶ μιὰ τρίτη ἀποψη λέει ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι ἔτσι, ὅπως εἶναι. Σ' αὐτὴν συνυπάρχουν τὸ ὠραῖο καὶ τὸ ἀσχημο. Τὸ καλὸ καὶ τὸ κακόν. Ἡ χαρὰ καὶ ὁ πόνος. Σήμερα πηγαίνουν ὅλα καλὰ γιὰ κάποιον καὶ αὔριο κακὰ. Πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ δέχεται ὅλα, ὅπως ἔρχονται. Κι ἂν μπορεῖ κάτι ν' ἀλλάξῃ, ἄς τὸ ἀλλάξῃ. Ἀλλοιῶς ἄς ἐξετάξῃ, πῶς θὰ ξεπεράσῃ τὴν δυσκολία.

Κι αὐτὴ ἡ ἀποψη ἔχει δόση ἀληθείας. Τὸ νὰ θέλῃ ὁ ἄνθρωπος νὰ τὰ ἀλλάξῃ ὅλα, εἶναι στὴ θάση τοῦ ἀδύνατο, γιατί ἡ πραγματικότητα πολλὰς φορὲς εἶναι πιὸ σκληρὴ ἀπὸ τίς δυνάμεις μας. Οἱ μεταρρυθμίσεις ὁδηγοῦν πάντα μέχρις ἐνὸς ὀρισμένου σημείου. Ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα μένουν ὅλα, ὅπως εἶναι. Κάθε θελήσῃ ἀπ' τὴ μιὰ πλευρὰ ἐξισορροπεῖται μὲ μιὰ χειροτέρευση ἀπὸ τὴν ἄλλη. Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ ἀποφεύγουμε τίς αὐταπάτες καὶ νὰ βλέπουμε τὰ πράγματα, ὅπως εἶναι: Τὸ καλόν, ὡς καλόν. Τὸ κακόν, ὡς

κακόν. Καὶ νὰ διακρίνουμε τὴν ἀδυναμία μας. Αὐτὴ ἡ ἀποψη εἶναι ἴσως ἡ πιὸ ἀνθρώπινη, γιὰ νὰ δεχώμαστε τὴ ζωὴ καὶ τὴν πραγματικότητα, σὰν θάση γιὰ τίς ὅποιες μας προσπάθειες.

Καὶ τώρα γεννιέται τὸ ἐρώτημα: Πῶς ἀντιμετωπίζει ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τὸ κακόν καὶ τί λέει γι' αὐτό; Γιὰ τὸ καὶ ὁ Κύριος γνώρισε τὸ κακόν. Τὸ φυσικόν κακόν τὸ δοκίμασε καὶ ὁ ἴδιος. Τὸ ἠθικόν κακόν τὸ ἔζησε ἀπὸ κοντὰ ζώντας δίπλα στοὺς ἀνθρώπους. Ἡ καρδιά Του ἔνοιωσε τὸν πόνο τοῦ ἀνθρώπου, τὴν φτώχεια, τὴν ἀρρώστια, τὴν ἐγκατάλειψη, τὸν πόνο τῆς μάνης, τὸ σκοτάδι τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς πλάνης, ποὺ τὸν περιέβαλλε. "Όλα αὐτὰ τὰ εἶδε καὶ τὰ ἔζησε ἀπὸ κοντὰ μ' ὅλη τὴν ἐνταση τῆς ἐκτακτῆς προσωπικότητάς Του καὶ τῆς θεανθρώπινης φύσεώς Του.

Ποιά εἶναι λοιπὸν ἡ διδασκαλία Του σχετικὰ μὲ τὸ κακόν;

Β'

Εἶδαμε στὸ προηγούμενο κεφάλαιο, πῶς προσπαθεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐξηγήσῃ τὸ κακόν, ποὺ ὑπάρχει στὸν κόσμον. Τὸ κακόν ποὺ μὲ τίς διαφορὰς μορφὰς του μᾶς πιέζει καὶ μᾶς ταλαιπωρεῖ. Αὐτὸ τὸ κακόν — ὅπως ἐμφανίζεται στὸν κόσμον — τὸ ἐγνώρισε καὶ τὸ ἔζησε ὁ ἴδιος ὁ ἐνανθρωπήσας Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Ἀρκεῖ νὰ ρίξουμε μιὰ ματιὰ στὸ Εὐαγγέλιο, γιὰ νὰ δοῦμε, πῶς ἦταν ἡ ἐπίγεια ζωὴ Του. Μόλις γεννήθηκε ἀναγκάσθηκε νὰ φύγῃ στὴν ἐξορία. Κι ἂν μιλήσουμε γιὰ φτώχεια, πρέπει νὰ θυμηθοῦμε αὐτό, ποὺ εἶπε κάποτε: «αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνει» (Ματθ. γ', 20).

Μόλις ἀρχίζει τὸ κήρυγμά Του οἱ ἐχθροὶ Του ὁργανώνονται ἐναντίον Του. Παρεξηγοῦν καὶ παρερμηνεύουν τοὺς λόγους Του. Τὸν συκοφαντοῦν. Ζεῖ σὲ φοδερὴ μοναξιά, ἀφοῦ καὶ οἱ δικοὶ Του δὲν τὸν καταλαβαίνουν. Καὶ τέλος ὅλα καταλήγουν σὲ μιὰ ψευδῇ κατηγορία, σὲ μιὰ ἄδικη καταδίκη, στίς φοδερὲς τελευταῖες ὥρες. Καὶ πίσω ἀπ' ὅλα αὐτὰ θρίσκειται ἕνα πάθος, ποὺ γι' αὐτὸ δὲν ἔχομε κανένα ὄρο κατὰλληλο. "Όταν αὐτὸς ὁ ἅγιος ζεῖ μέσα στὸ χῶρον τῆς ἁμαρτίας, παίρνει ἐπάνω Του τὴ δική μας ἁμαρτία καὶ ὑποφέρει γιὰ μᾶς. Καὶ ἔτσι ὁ Σταυρὸς γίνεται τὸ σύμβολο τῆς ὑπάρξεώς Του. "Οχι βέβαια τὸ μοναδικὸν σύμβολο. Γιὰ τὸ φῶς τῆς ἀναστάσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐκφράζει τὸ ἔργο Του καὶ τὴν νίκη Του. "Όμως πρὶν ἀπ' αὐτὸ στέκεται ὁ Σταυρὸς. Γνώρισε λοιπὸν ἐκ πείρας τί σημαίνει κακόν, πόνος. Ἀλλὰ ἔμεινε ἐσωτερικὰ ἀνέγγιχτος καὶ ἀνεπηρέαστος. Ἐμείς ἐπηρεαζόμεστε ἀπὸ τὸ κακόν ἢ τίς θλίψεις. Ἐ-

κείνος ἐγνώριζε ὅτι θὰ τὸ νικήσει. Καὶ τὸ πολέμησε καὶ σ' ὅλη τὴν ἐπίγειά ζωὴ Του. Πόσους δὲν δοθήθηκε; Χόρτασε πεινασμένους, παρηγόρησε θλιμμένους, εὐλόγησε παιδιὰ. Ἀναρίθμητοι ἄρρωστοι ἔρχονταν κοντὰ Του καὶ εὕρισκαν τὴν θεραπεία. Ἦταν ὅμως αὐτὴ ἡ δοθήσιμότης Του ἀνάλογη μ' αὐτήν, πού προσφέρει ἕνας γιατρός ἢ ἕνας κοινωνικὸς ἀναμορφωτής; Βεβαίως ὄχι. Θεράπευε ὄχι ἀπλῶς γιὰ νὰ ἐξαφανίσει τὴν ἀρρώστια, ἀλλὰ γιὰ νὰ δώσει στὸν πάσχοντα νὰ καταλάβει, μὲ τὴν θεραπεία τοῦ σώματος, τί σημαίνει σωτηρία. Δηλ. ἀπὸ τὴν θεραπεία τοῦ σώματος νὰ οδηγηθεῖ στὴν θεραπεία τῆς ψυχῆς, τοῦ ἔσω ἀνθρώπου. Καὶ αὐτὸ ξεφεύγει ἀπὸ τὴν περιοχὴ τῆς ἀπλῆς ἱατρικῆς. Ὅπως ὅταν χόρταζε τοὺς πεινασμένους στὸν «ἐρημος τόπος» δὲν τὸ ἔκανε, γιὰ νὰ τοὺς πεῖ ὅτι δὲν θὰ ξαναπεινάσουν ποτέ. Ἀλλὰ θέλοντας νὰ τοὺς δείξει μιὰν ἄλλη πείνα κι ἕναν ἄλλο χορτασμό. Γι' αὐτὸ καὶ εἶπε στὴ συνέχεια: «ἐργάζεσθε μὴ τὴν θρῶσιν τὴν ἀπολλυμένην, ἀλλὰ τὴν θρῶσιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἣν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὕμιν δώσει» (Ἰωάν. στ', 27). Ὁ Κύριος δηλ. βλέπει ὅτι εἶναι κακὸ καὶ δοθῆναι. Ἀλλὰ πῶς βλέπει σὲ τελευταία ἀνάλυση τὴν πορεία τοῦ κακοῦ στὸν κόσμον;

Ἄν ἀνοίξουμε τὸ 24 κεφ. τοῦ Ματθαίου θὰ δοῦμε ὅτι μὲ χρώματα μελανὰ ζωγραφίζει αὐτὴν τὴν ἐξέλιξη τοῦ κακοῦ. Ἦταν λοιπὸν ὁ Ἰησοῦς ἕνας πεσσιμιστής, ἀπαισιόδοξος; Ἦ θεωροῦσε τὸν πόνο σὰν κάτι, πού δίνει τραγικὸ μεγαλεῖο; Τὸ πρῶτο εἶναι ἀρρώστια καὶ τὸ δεῦτερο αἰσθητική. Ὁ Κύριος οὔτε ἀπογοήτευση εἶχε, οὔτε ψευδαισθήσεις εἶχε, γιὰ νὰ βλέπει τὸν πόνο, σὰν κάτι, πού ὁμορφαίνει τὴ ζωὴ. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἄλλη ἀποψη, πού ἀποδέχεται τὴ ζωὴ ὅπως εἶναι, θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε ὅτι μερικοὶ λόγοι Του ὁδηγοῦν πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση. Π.χ. εἶπε «τοὺς πτωχοὺς γὰρ πάντοτε ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν» (Ματθ. κς', 9). Ἐδλεπε δηλ. τὴν φτώχεια, σὰν ἕνα κακὸ, πού δύσκολα θὰ ἐξαλειφθεῖ ἀπ' αὐτὸν τὸν κόσμον. Ἀνάλογα εἶπε καὶ γιὰ ἄλλα κακὰ τοῦ κόσμου. Γιατὶ ὡς Θεὸς ἐγνώριζε πολὺ καλὰ «τί ἦν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ» (Ἰωάν. 6', 25). Κι ἐπειδὴ ἀκριβῶς ἤξερε πόσο ἀδυσσαλέα εἶναι ἡ ἀνθρώπινη καρδιά, γι' αὐτὸ δὲν εἶχε ψευδαισθήσεις καὶ οὐτοπίες γιὰ τὴν ὑπερνίκηση τὴν ὁλοκληρωτικὴ τοῦ κακοῦ μέσα σ' αὐτὸν τὸν κόσμον τὸν χρονικόν. Γι' αὐτὸ καὶ δίδασκε νὰ δεχώμαστε μὲ προθυμία καὶ ἐμπιστοσύνη τὸν πόνο: «ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν... ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ...» (Ματθ. ις', 24).

Μήπως ὅμως διδάσκει ὁ Κύριος τὴν μοιρολατρεία; Ὁχι. Ἀλλὰ βλέπει τὸ κακὸ ρεαλιστικά. Γνωρίζει ὅ-

τι πίσω ἀπ' ὅλα τὰ κακὰ καὶ δυσάρεστα, πού υπάρχουν στὸν κόσμον, κρύβεται μιὰ ὁλοκληρὴ ἱστορία. Εἶναι αὐτὴ, πού μᾶς διηγεῖται ἡ Γένεση μὲ ἀπλότητα, ἀλλὰ καὶ βάθος. Ὁ Θεὸς δημιουργοῦσε τὸν κόσμον μὲ ἁρμονία καὶ τάξη. Κακὸ δὲν ὑπῆρχε σ' αὐτόν. Δημιουργοῦσε τὴν φύση, τὰ φυτὰ, τὰ ζῶα, τὸν ἄνθρωπον. Καὶ ὅλα ὑπῆρχαν καὶ ζοῦσαν σὲ μιὰ ἁρμονία μεταξὺ τους. Ἡ ἁρμονία αὐτὴ διατηρεῖτο, ὅσο ὁ ἄνθρωπος ζοῦσε σὲ ἁρμονία μὲ τὸν Θεόν. Ἐπρεπε νὰ συνεχίσει νὰ ὑπάρχει ἐνωμένος μὲ ἀγάπη μὲ τὸν δημιουργό του. Τότε τὸ κακὸ μὲ ὁποιαδήποτε μορφή δὲν θὰ ὑπῆρχε στὸν κόσμον. Ὅμως ὁ ἄνθρωπος ἐπαναστάτησε κατὰ τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸ εἶναι ἕνα γεγονός, πού δύσκολα μπορούμε νὰ συλλάβουμε τὴν βαρύτητά του. Τὴν διαισθανόμαστε κάπως ἀπὸ τίς συνέπειες. Γιατὶ μόλις ὁ ἄνθρωπος ἐπαναστάτησε ἐνάντια στὸν δημιουργό του, ταράχθηκε ἡ ἁρμονία τοῦ κόσμου. Γιατὶ καὶ ὁ κόσμος, ζωντανὸς καὶ ἄψυχος, ἐπαναστάτησε ἐνάντια στὸν ἄνθρωπον. Ἔτσι πῆγαν ὅλα τὰ κακὰ.

Ἴσως αὐτὴ ἡ ἀποψη φαίνεται ἀπλοϊκὴ καὶ ἀφελῆς, ὅμως εἶναι αὐτὴ, πού μᾶς διδάσκει ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὅταν ὁ ἄνθρωπος τὸ δεχθεῖ αὐτὸ καὶ τὸ καταλάβει, τότε μπορεῖ νὰ ἀντιμετωπίσει σωστὰ τὸ ὁποιοδήποτε κακόν. Βέβαια καλεῖται ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐργάζεται, νὰ ἀγωνίζεται, νὰ προσπαθεῖ μέρα μὲ τὴ μέρα νὰ νικήσει καὶ νὰ ξεπεράσει τίς διαφορὲς μορφές τοῦ κακοῦ. Ἀλλὰ πρέπει νὰ ξέριε ὅτι ἡ τελικὴ νίκη δὲν θὰ ἔλθει ἀπὸ τίς δικές του προσπάθειες. Τὸ κακὸ θὰ νικηθεῖ, ὅταν «ἁρθῇ» —πάψει νὰ ὑπάρχει— ἡ αἰτία, πού τὸ προκαλεῖ. Καὶ αὐτὴ εἶναι, ὅπως εἴπαμε, ὁ χωρισμὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν Θεόν. Κάθε φορά, πού ἕνας ἄνθρωπος θρῖσκει τὸ Θεόν καὶ ἐνώνεται μαζί του μὲ ἐμπιστοσύνη καὶ ἀγάπη, γίνεται ἕνα ὅλον γιὰ τὴν ὑπερνίκηση τοῦ κακοῦ. Χρεάζονται ὅμως πολλὰ τέτοια θήματα. Τόσα, ὅσοι καὶ οἱ ἄνθρωποι. Καὶ τόσα ἔσως δὲν θὰ γίνουν ποτέ. Γι' αὐτὸ ὁ Κύριος μᾶς ὑπόσχεται ὅτι Ἐκεῖνος θὰ θέσει τέρμα μιὰ μέρα στὴν πορεία τοῦ κακοῦ, ὅταν ὁ Θεὸς «ἐξαλειψῇ πᾶν δάκρυον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν» ἡμῶν (Ἀποκ. κα', 4). Μέχρι τότε ἡμεῖς ἄς ἀγωνιζόμαστε, ἄς ἐμπιστευόμαστε καὶ ἄς περιμένουμε.

Κυκλοφορεῖ προσεχῶς
ἀπὸ τίς Ἐκδόσεις Ἀποστολικῆς Διακονίας
Καθηγ. ΑΝΔΡΕΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ
ΑΜΩΜΟΙ ΕΝ ΟΔΩ ΑΛΛΗΛΟΥΙΑ
Σχόλιο ἐρμηνευτικὸ στὴ Νεκρώσιμη Ἀκολουθία

Η ΑΝΤΙΑΙΡΕΤΙΚΗ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ*

ΤΟΥ Π. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

Δρ. Θεολ., Δρ. Φιλος., Γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Σε σειρά ἄρθρων μας στὸν «Ἐφημέριο», ποὺ πρόκειται νὰ ἐπανεκδοθῶν μετ' ἑνὸς ἐξέτασαμε τὴν ποιμαντική ἐργασία στὴ σύγχρονη πολυμορφικὴ κοινωνία καὶ υπογραμμίσουμε πῶς ἡ Ἐκκλησία ὁρᾷ γενικώτερα μέσθ' ὅλων τῶν μελῶν της, ἐνῶ οἱ κληρικοὶ ἔχουν ἰδιαίτερη ἀποστολή, μετέχοντας στὴ μοναδικὴ ἱερωσύνη τοῦ Χριστοῦ καὶ λειτουργοῦντες σὰν οἰκονόμοι τῶν μυστηρίων Του.

Σ' αὐτὴ τὴν «πολυμορφικὴ κοινωνία», ὅπως διαμορφώνεται καὶ στὴ χώρα μας κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια, ἀναπτύσσουν ἔντονη δραστηριότητα αἵρετικὲς καὶ παραθρησκευτικὲς ομάδες, ἐκλαμβάνοντας τὴν ὁρθόδοξη Ἑλλάδα σὰν «ἱεραποστολικὸ ἀγρό». Τὸ γεγονός αὐτὸ πρέπει νὰ ὁδηγήσει τοὺς ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας σὲ νέα ἀξιολόγηση τῶν προτεραιοτήτων τοῦ ποιμαντικοῦ τους ἔργου.

Οἱ αἵρέσεις καὶ οἱ παραθρησκευτικὲς οργανώσεις δὲν εἶναι πάντοτε εἰλικρινεῖς καὶ ἔντιμοι· δὲν ἀποκαλύπτουν πάντοτε τὸ ἀληθινὸ τους πρόσωπο. Ἐνῶ στὸ «ἐσωτερικόν» τοὺς δὲν ἐπιτρέπουν ἀντιρρήσεις καὶ ὁδηγοῦν τὰ μέλη τοὺς σὲ ἀπόλυτη ἐξάρτηση, χαρακτηρίζουν κάθε κριτικὴ ἀπὸ μέρους τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας μας «μισαλλοδοξία» καὶ ἐπιστροφή στὸ «μαῦρο μεσαίωνα». Πρόκειται γιὰ ομάδες μὲ ἄριστα οργανωμένες δημόσιες σχέσεις καὶ διασυνδέσεις σὲ παγκόσμιο κλίμακα, ἱκανὲς νὰ ἐκτελέσουν ἀδίστακτα καὶ ἀποτελεσματικὰ δυσφημιστικὰ προγράμματα σὲ θάρρος τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς χώρας μας, προκειμένου νὰ ἐξουδετερώσουν κάθε δυνατότητα νομικῆς προστασίας μας ἀπὸ αὐθαίρετες ἐπειμῶσεις στὴ θρησκευτικὴ συνείδηση τοῦ λαοῦ μας.

Ἀλλὰ στὴ δεκαετία τοῦ 1980 τὸ σκηνικὸ τῶν αἵρέσεων καὶ τῆς παραθρησκευτικῆς διαφοροποιεῖται μετ' ἑνὸς ὀνομαζόμενῃ «Νέα Ἐποχὴ τοῦ Ὑδροχόου», μιὰ τάση ποὺ εἰσχωρεῖ παντοῦ καὶ ἀπειλεῖ νὰ ἀλλοιώσει τὸ φρόνημα τοῦ λαοῦ. Μετ' αὐτὴ τὴν κίνηση οἱ «αἵρέσεις» εἰσβάλλουν πλέον ἀπαρατήρητες στὰ σπίτια μας, ὅχι σὰν ξεχωριστὲς καὶ συγκεχυμένες ομάδες, ἀλλὰ σὰν «μοντέρνες ιδέες», κάτω ἀπὸ τὸ πρόσχημα τῆς εἰρήνης, τῆς οἰκολογίας καὶ μὲ χίλια δύο ἄλλα προσωπεῖα γίνονται «δικές μας ιδέες», ποὺ μερικὲς φορές τίς διακηρύττουμε στὸ ὄνομα τοῦ ἐκσυγχρονισμοῦ τοῦ ποι-

μαντικοῦ μας ἔργου! (Βλ. Ἀναλυτικὰ στὸ βιβλίο μας «Ἀποκρυφισμός, Γκουρουϊσμός, Νέα Ἐποχὴ», Πρέβεζα 1990).

Στὴ συνέχεια θὰ παραθέσουμε μερικὰ κείμενα, ποὺ ἐπισημαίνουν τὸ πρόβλημα. Πρόκειται γιὰ ἀνακοινωθέντα τῆς «Πανελληνίου Ἐνώσεως Γονέων γιὰ τὴν Προστασία τῆς Οἰκογενείας καὶ τοῦ Ἀτόμου» (ΠΕΓ), στὰ πλαίσια τῆς ὁποίας ὁργανώθηκε ἀξιολογὴ «Ομάδα Ἐργασίας», γιὰ κείμενα τῶν «Κληρικο-λαϊκῶν Συνελεύσεων Ποιμαντικῆς Διακονίας τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν», τῆς «Συνδιασκέψεως Ἐντεταλμένων Ἱερῶν Μητροπόλεων γιὰ θέματα Αἱρέσεων καὶ Κοσμοθεωριῶν» καὶ τῆς Σ.Ε. ἐπὶ τῶν αἱρέσεων.

Α' ΔΙΕΘΝΗ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ.

Γιὰ πολὺ καιρὸ, οἰκογένειες σ' ὅλο τὸν κόσμον, κουρασμένες καὶ ἀπογοητευμένες ἀπὸ τὴν ἀνύπαρκτη κατανόηση ἐπισήμων φορέων, ἐρισκόμενες μπροστὰ σὲ τεράστια προβλήματα ποὺ δημιουργήθηκαν ἀπὸ τὴν προσχώρηση ἑνὸς μέλους τοὺς, σὲ κάποια παραθρησκευτικὴ ομάδα, ἀποφάσισαν νὰ προχωρήσουν σὲ δράση καὶ ἐδημιούργησαν Συλλόγους Αὐτοπροστασίας.

Πραγματοποίησαν ἐπαφὲς σὲ διεθνὴ ἐπίπεδο, ὁργάνωσαν ἐθνικά, διεθνὴ καὶ παγκόσμια συνέδρια, ἐνώθηκαν σὲ παγκόσμια «Συνομοσπονδία Συλλόγων Πρωτοβουλίας Γονέων γιὰ τὴν Προστασία τῆς Οἰκογενείας καὶ τοῦ Ἀτόμου» ἀπὸ ὁλοκληρωτικὲς ἐξαρτήσεις, καὶ πῆσαν τοὺς πολιτικούς νὰ πάρουν μέτρα (βλ. βιβλίο μας «Πνευματικὸς Βιασμός - νέες αἵρέσεις» στὴν Ἑλλάδα).

Στὴ χώρα μας δημιουργήθηκε στὶς ἀρχὲς τῆς δεκαετίας τοῦ 1980 ἡ «Πανελλήνια Ἐνωση Γονέων γιὰ τὴν Προστασία τῆς Οἰκογενείας καὶ τοῦ Ἀτόμου» καὶ δραστηριοποιεῖται μετ' ἑνὸς πολλοὺς τρόπους. Μετ' τὴ συνεργασία παραγόντων τῆς Ἐκκλησίας ὁργάνωσε ἐιδικὲς ἐκδηλώσεις, μεταξὺ αὐτῶν καὶ πολυήμερα συνέδρια καὶ σεμινάρια. Στὴ συνέχεια παραθέτουμε μερικὰ ἀπὸ τὰ κείμενα ποὺ ἐδόθησαν στὴ δημοσιότητα.

Ι. Α' Διεθνὲς Σεμινάριο.

Τὸ «Α' Διεθνὲς Σεμινάριο» πραγματοποιήθηκε ἀπὸ 26.8-8.9.1984 καὶ ἐξέδωκε τὸ ἀκόλουθο ἀνακοινωθέν:

Μὲ πρωτοβουλία τῆς «Πανελληνίου Ἐνώσεως Γο-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 334 τοῦ ὑπ' ἀρ. 16/1990 τεύχους.

νέων διὰ τὴν Προστασίαν τῆς Οἰκογενείας καὶ τοῦ 'Ατόμου», τὴν συμπαράστασιν τοῦ Γραφείου Ἀντιμετωπίσεως Αἰρέσεων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ τὴν φιλοξενίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἡλείας κυρίου Γερμανοῦ, πραγματοποιήθηκε στὴν Ἱερὰ Μονὴ Σκαφιδιάς (Πύργος Ἡλείας) κοινὴ συνάντησι μελῶν τῶν Ἑλληνικῶν, Γαλλικῶν καὶ Γερμανικῶν Συλλόγων Πρωτοβουλίας Γονέων καὶ μελῶν τῶν διοικητικῶν τους Συμβουλίων.

Ἡ συνάντησι συνέβαλε στὴν ἀμοιβαία γνωριμία καὶ στὴν καλύτερη πληροφόρησι γιὰ τοὺς πραγματικοὺς σκοποὺς καὶ τίς τακτικὰς προσηλυτισμοῦ τῶν ὁργανώσεων τοῦ Ρὸν Χάμπαρντ (Σακεντόλτολτς), Μοὺν (Ἑνωτικὴ Ἐκκλησία), Μαχαρίσι Μαχές Γιόγκι (Υπερβατικὸς διαλογισμὸς), τὴν κίνησι Χάρε Κρίσνα καὶ ἄλλων, ὅπως τῶν διαφόρων Γκουρού καὶ διδασκάλων τῆς γιόγκκα ἀπὸ τὴν Ἰνδία.

Ἡ συνάντησι δημιούργησε ἐγκάρδια ἀτμόσφαιρα καὶ ὁδήγησε σὲ ἀριστερὰ ἀμοιβαία κατανόησι. Θὰ ἐπακολουθήσουν καὶ ἄλλες παρόμοιες συναντήσεις. Ἡ ἐπομένη συνάντησι θὰ λάβῃ χώρα τὸ καλοκαίρι τοῦ 1985 στὴ Βαυαρία.

Τὰ μέλη τῆς Διεθνούς Συναντήσεως τῶν Συλλόγων Πρωτοβουλίας Γονέων στὸν Πύργο προειδοποιοῦν καὶ προτρέπουν μὲ ἔμφασι τὸ κοινὸ νὰ εἶναι ἄγρυπνο σχετικὰ μὲ αὐτὰς τίς νέες ἐπικίνδυνες κινήσεις, ποὺ συχνὰ ἐργάζονται κρυμμένες κάτω ἀπὸ τὸν μανδύα τῆς θρησκείας:

1) Μὲ ἀναρίθμητες καλυμμένες ὁργανώσεις ὑποσκάπτονται ὅλο καὶ περισσότερο τομεῖς τῆς δημοσίας ζωῆς. Καὶ μόνον ἡ κίνησι τοῦ Μοὺν διαθέτει σήμερα γύρω στὶς 100 κρυφὰς ὑποοργανώσεις.

2) Μὲ τὴν προσφορὰ ἐργασίας σκλάβων ἀπὸ μέρους τῶν μελῶν συσσωρεύθηκαν στὰ χέρια τῶν ἀρχηγῶν τῶν κινήσεων αὐτῶν τεράστιες περιουσίες. Αὐτὰ τὰ ἑκατομμύρια δολλαρίων τὰ χρησιμοποιοῦν γιὰ τὴ διάδοσι τῆς ιδεολογίας τους, γιὰ τὴν ἀγορὰ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ γιὰ νὰ ἀποκτήσουν ἐξουσία.

3) Οἱ σκοποὶ αὐτῶν τῶν κινήσεων δὲν εἶναι λιγώτερο φοβεροὶ ἀπὸ τὴν ἐπιδίωξι τῆς παγκοσμίου κυριαρχίας. Γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ μερικὲς ἀπὸ αὐτὰς τίς ὁργανώσεις θὰ διακινδύνευαν ἀκόμη καὶ ἓνα τρίτο παγκόσμιον πόλεμον καὶ μάλιστα, κάτω ἀπὸ ὠρισμένες προϋποθέσεις θὰ τὸν προκαλοῦσαν.

4) Τὸ Εὐρωκοινοβούλιον, τὰ κοινοβούλια τῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ τὸ Γερμανικὸ Ὁμοσπονδιακὸ κοινοβούλιον, ἀναγκάσθηκαν νὰ ἀ-

σχοληθοῦν μὲ τὰ προβλήματα αὐτῶν τῶν ὁμάδων καὶ ἔδειξαν μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο ὅτι ἐδῶ δὲν πρόκειται ἀπλῶς γιὰ θρησκευτικὰ προβλήματα.

Ἐὰν ἐπὶ παραδείγματι ὁ Μοὺν προσθέτει στὴν αὐτοκρατορία ἐφημερίδων ποὺ διαθέτει καὶ τὴν ἐφημερίδα MIDDLE EAST TIMES γιὰ τὸν ἀνατολικὸ μεσογειακὸν χώρον, ἐὰν δίπλα στὸ Κάιρο ἐκλέγει καὶ τὴν Ἀθήνα σὰν ἰδανικὴ πόλιν γιὰ τὴ σύγκλησι συνεδρίων, αὐτὸ δείχνει τὸ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον του καὶ γιὰ τὴν Ἑλλάδα.

5) Ἡ τύχη τῶν θυμάτων αὐτῶν τῶν ὁργανώσεων ἀνησυχεῖ ἰδιαίτερα. Δὲν εἶναι λίγοι ἐκεῖνοι ποὺ ὁδηγήθηκαν μέχρι τὴν αὐτοκτονίαν· ἄλλοι ἐφθασαν στὴν παραφροσύνη καὶ κατέληξαν σὲ νευρολογικὰς κλινικὰς. Νεαρὰς γυναῖκες ἐξωθήθηκαν βίαια στὴν πορνείαν καὶ μέλη τῶν ὁργανώσεων αὐτῶν παρακινήθηκαν νὰ ἐκτελέσουν ἐγκλήματα πρὸς ὄφελος τῶν ὁργανώσεων.

6) Αὐτὰς οἱ ὁμάδες ἀποτελοῦν κίνδυνον καὶ γιὰ τὴν κοινωνικὴ συμβίωσι τῶν λαῶν. Ἔτσι, ἐπὶ παραδείγματι, οἱ μαθητὲς τῶν Χάρε Κρίσνα θέλουν νὰ εἰσαγάγουν τὸ σύστημα τῶν καστῶν καὶ ὅπως ὁ δικτάτορας τῆς Καμπότζης POL POT, νὰ καταστρέψουν παλαιὰς πόλεις μὲ περισσότερους ἀπὸ 50.000 κατοίκους.

Ὁ Μοὺν, ποὺ θεωρεῖ ἀπαραίτητον ἓνα τρίτον παγκόσμιον πόλεμον, κατόρθωσε σύμφωνα μὲ ἀξιόπιστες πληροφορίες, μέσῳ τῆς ἐπιχειρήσεώς του TONG IL νὰ ὑπογράψῃ συμβόλαιον μὲ τὴν ἐταιρία KNOW-HOW, ποὺ παράγει ἀτομικὰς ἐκρηκτικὰς ὕλες.

Ὁ κατάλογος τῶν κινδύνων καὶ ἀπειλῶν θὰ μποροῦσε νὰ ἐπεκταθῇ πολὺ.

Τὰ μέλη τῆς Συναντήσεως στὸν Πύργον ἔζησαν αὐτὸ τὸν πόνο στὶς οἰκογενεῖς τους. Νοιώθουν βαθύτατον ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν κοινωνίαν καὶ τὸν πολιτισμὸν μας καὶ ἐπιθυμοῦν μὲ ἔμφασι νὰ προειδοποιήσουν γιὰ τοὺς κινδύνους ποὺ μᾶς ἀναμένουν».

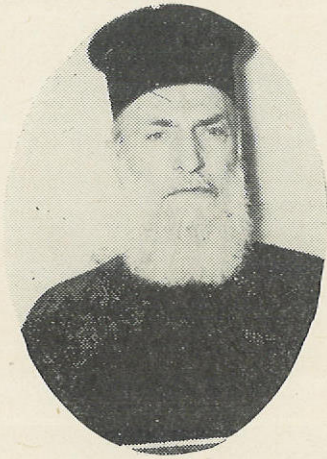
(Συνεχίζεται)

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ

Ι Ω Β

✧ Ἡ Ζωὴ καὶ τὰ πάθη του ✧
(Τόμοι Α' καὶ Β')

Κυκλοφορεῖ ἀπὸ τίς ἐκδόσεις
τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας
Σελίδες 366 καὶ 302. Δραχ. 700 ἑκαστος

ΕΝΑΣ ΗΡΩΑΣ ΛΕΥΙΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΑΤΟΧΗ

Τοῦ Πρωτοπρ. κ. ΗΛΙΑ ΔΡΟΣΙΝΟΥ
ἐφημερίου Καθεδρικοῦ ναοῦ Ἀθηνῶν

«Σήμερον 8-9-1944 ἐκτελοῦμαι. Ζήτω ἡ πατρίς.
Ἰωάννης Χούπης»*.

Ἡ μακραίων ἱστορία τοῦ Βυζαντίου, ἡ μετὰ τὴν πτώση του δημιουργία τῆς Ἐθναρχούσης Ἐκκλησίας καὶ ὁ Ἐθνικὸς χαρακτήρας τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, δικαιολογοῦν, τονίζουν καὶ διατηροῦν ἀρρήκτως μεταξὺ των συνδεδεμένες τὶς Ἐκκλησιαστικὲς καὶ Ἐθνικὲς μας παραδόσεις.

Ἐκκλησία καὶ Ἔθνος, Ὀρθοδοξία καὶ Γένος συμβαδίζουν καὶ ἀπὸ κοινοῦ χαράσσουν τὴν ἱστορία τῆς φυλῆς, ἀπὸ κοινοῦ γράφουν σελίδες δόξας καὶ μεγαλείου, ἀπὸ κοινοῦ χαίρονται στὶς χαρὲς καὶ κλαίουν στὶς λύπες τῆς Ρωμιούσης.

Ἀλυσίδα μεγάλη, πού οἱ ἀρχές της χάνονται στοὺς πρώτους Βυζαντινοὺς αἰῶνες, οἱ κληρικοί, ἀπὸ Πατριάρχες μέχρι μοναχοί, πού ἔγιναν ἐνσαρκωταὶ καὶ ἐρμηνευταὶ τῆς ἱστορικῆς πραγματικότητος αὐτῆς, δηλ. Ρωμιούση καὶ Ὀρθοδοξία ταυτίζονται.

Καὶ ὁ ἀγώνας αὐτὸς γιὰ τὴν διατήρηση τῆς Ἐθνικῆς καὶ Ἐκκλησιαστικῆς μας ταυτότητος δὲν ἐγνώρισε ὅρια, διότι οἱ μαχηταὶ αὐτοὶ κληρικοὶ ἔδωσαν τὸ παρὼν, ἕκαστος ἀπὸ τὴν σκοπιά του καὶ κατὰ τὸ δικό του τάλαντο. Ἀπὸ τὸν ἄμθωνα μὲ τὸ κήρυγμα, ἀπὸ τὸ θυσιαστήριον διὰ τῆς προσευχῆς, ἀπὸ τὰ τυπογραφεῖα διὰ τῆς πέννας, ἀπὸ τὰ πεδία τῆς μάχης, πολεμοῦντες καὶ πολεμούμενοι, ἀπὸ τὸν Θρόνον, διὰ τοῦ κύρους τῆς προσωπικότητος των, ἔδωσαν οἱ ἀμέτρητοι ἐπώνυμοι καὶ οἱ περισσότεροι ἀνώνυμοι κληρικοὶ τὴν μαρτυρίαν καὶ τὸ μαρτύριον ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος, φέροντες δύο σταυροὺς, τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας.

Καὶ ἐὰν γιὰ τὸ παρελθὸν πληροφορούμεθα τὴν ἱστορία ἀπὸ τὰ βιβλία, τὰ δραματικὰ γεγονότα καὶ τὰ

διέθρια ἀποτελέσματα τῆς χιτλερικῆς Κατοχῆς εἶναι τόσο νωπὰ ὥστε ἡ ἱστορία νὰ εἶναι ζωντανή καὶ ἡ βίωσή της εὐκολώτερη ἀλλὰ καὶ ἡ ὑποχρέωσίς μας μεγάλη νὰ τὴν μεταδώσουμε ἀλώδην στὶς ἐρχόμενες γενιές.

Τόσον εἰς τὸ ἔπος τοῦ 1940-41 ὅσον καὶ εἰς τὰ σκοτεινὰ χρόνια τῆς στυγνῆς χιτλερικῆς Κατοχῆς πού ἡ κακία καὶ ἡ μοχθηρία εἶχαν λάβει τὴν μορφή τῆς ἰδεολογίας, ὁ κληρὸς προσέφερε τὰς ὑπηρεσίας του καὶ ἔχυσε τὸ αἷμα του, σὰν συνεπὴ συνέχεια τῆς ἱστορίας του. Καὶ ἡ βίωσις τῆς ἱστορίας αὐτῆς ἀπὸ τοὺς κληρικοὺς φυσικὸ ἦταν νὰ ἐπηρεάσῃ καὶ νὰ ἐμψυχώσῃ καὶ τὸ περιβάλλον του, ἰδίως τὶς περιπτώσεις τῶν ἐγγάμων κληρικῶν, οἱ ὅποιοι ἀποτελοῦν τὴν πλειοψηφία καὶ πού παρὰ τὶς ὑποχρεώσεις τους τὶς κοινωνικῆς, δὲν ὑστέρησαν σὲ ἠθικὴ καὶ κοινωνικὴ προσφορά.

Συγκεκριμένο παράδειγμα ἡ περίπτωση τοῦ πολὺ γνωστοῦ εἰς τοὺς κύκλους τῆς Ἀθηναϊκῆς Κοινωνίας, Πρωθιερέως τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Εἰρήνης - Αἰόλου π. Βασιλείου Χούπη καὶ τοῦ μοναχογιοῦ του πού ἐκτελέστηκε λίγο πρὶν ξημερώσει ἡ λευτεριά.

Ὁ λεβεντόκορμος καὶ μεγάλόφυχος παπὰς τῆς Ἀθήνας γεννήθηκε στὴ Βαμβακοῦ τῆς Λακωνίας, ἀπεφοίτησε ἀπὸ τὴν Θεολογικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν, χειροτονήθηκε διάκονος καὶ Πρεσβύτερος τὸ 1916 ὑπηρέτησε ὡς Προϊστάμενος τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ Ἀγ. Σπυρίδωνος Πειραιῶς καὶ Ἀρχιεπισκοπικὸς Ἐπίτροπος Πειραιῶς —τὴν ἐποχὴ πού ὁ Πειραιεὺς δὲν ἦταν αὐτοτελὴς Μητρόπολις,— Σχολάρχης τοῦ Α' Σχολαρχείου Πειραιῶς, Προϊστάμενος τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν καὶ ἐπὶ σειρὰ ἐτῶν Προϊστάμενος τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Εἰρήνης Αἰόλου. Ἐτιμῆθη μὲ τὸν ἀργυροῦν Σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος. Προικισμένος μὲ θαυμασίᾳ φω-

Γραμμένο ἀπ' τὸν ἴδιο στὸ καλλι τῆς ὁδοῦ Μέρλιν, φυλάσσεται στὸ Πολεμικὸ Μουσεῖο.

νήν και ιεροπρεπή παρουσία υπηρέτησε τὸ θυσιαστήριο ἐπὶ ἐξήντα περίπου χρόνια.

Στις 24 Ὀκτωβρίου 1990 ἐπεσκέφθηκα τὴν κόρη τοῦ παπᾶ Βασίλη κ. Κούλα Κουτσοπούλου στὸ σπίτι της ἡ ὁποία μοῦ διηγήθηκε λεπτομερῶς καὶ μὲ ἐντονη συγκίνηση τὶς τελευταῖες στιγμὲς τοῦ ἀδελφοῦ της.

Ὁ Γιαννάκης Χούπης —ἔτσι τὸν ἔλεγε ἡ οἰκογένειά του,— γεννήθηκε στὴν Ἀθήνα τὸ 1926, ἀπεφοίτησε ἀπὸ τὸ Βαρβάκειο καὶ ἦταν πρωτοετῆς φοιτητῆς τῆς Νομικῆς.

Τὸ δένδρο τῆς πίστεώς του στὸ Θεὸ ἦταν θαυότατα στὴν ψυχὴ του ριζωμένο ἀπὸ τοὺς εὐσεβεῖς γονεῖς του, ἦταν πάντοτε ἀνθισμένο καὶ ἡ ἀγάπη του στὴν Ἐκκλησία καὶ τὴν Πατρίδα εἶχε λιπανθεῖ πλουσιώτατα ἀπὸ τὴ διδασκαλία καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ ἱερέως πατέρα του.

Γιὰ τὸν Γιάννη καὶ τὴν ἀνάμειξή του στὴν ἀντίσταση δὲν γνώριζε ἡ οἰκογένειά του πολλά. Συχνὰ τοὺς ἔλεγε ὅτι θὰ κατέβαινε στὸ ὑπόγειο τοῦ σπιτιοῦ γιὰ νὰ διαβάσει, ἐκ τῶν ὑστέρων ὅμως προέκυψε ὅτι τὸ ὑπόγειο τοῦ σπιτιοῦ τὸ εἶχε μετατρέψει σὲ ὀπλοστάσιο. Ἐπαιρνε ὅπλα τὰ ὁποῖα καθάριζε καὶ κατόπιν τὰ ἔδινε στὴν Ὀργάνωση.

Μιὰ μέρα τὴν ἀνοιξή τοῦ 1944, λέει ἡ ἀδελφή του, μᾶς ἀνήγγειλε ὅτι φεύγει μὲ καίκι γιὰ τὴν Σμύρνη· τοῦ ἦταν ἀδύνατο νὰ παραμείνῃ στὴν Ἀθήνα γιατί ἀνῆκε στὴν Ὀργάνωση τῆς Λέας Καραγιάννη. Ἐτσι ἔφυγε ἀπὸ τὸ σπίτι του τῆς ὁδοῦ Βλαδιανοῦ στὰ Πατήσια, λέγοντας στοὺς δικούς του ὅτι μόνις θὰ φθάσῃ στὴν Μ. Ἀνατολή θὰ τοὺς εἰδοποιήσῃ.

Ἡ εἰδοποίηση ὅμως ἦταν ἐντελῶς διαφορετικὴ ἀπὸ αὐτὴ πού ἀνέμεναν. Κάποιος συγγενής του τὸν εἶδε κοντὰ στὸ Καλαμάκι νὰ τὸν βάζουν σὲ ἓνα γερμανικὸ αὐτοκίνητο. Σὲ αὐτὸν κατάφερε νὰ πῇ ὅτι τὸν ἔχουν συλλάβει οἱ Γερμανοὶ καὶ τὸν ἔχουν στίς φυλακὲς τῆς ὁδοῦ Μέρλιν.

Ἀπὸ τότε ἄρχισε τὸ δράμα καὶ ὁ πόνος τῆς οἰκογενείας. Στὸ βιβλίο «Φλογισμένα Ράσα» ὁ Γιάννης Ἰωαννίδης γράφει: «Πονοῦσε ὁ παπα-Βασίλης καὶ ἔνιωθε πῶς ἡ ζωὴ τοῦ παιδιοῦ του κρεμόταν ἀπὸ μιὰ κλωστή. Μὰ δὲν ἤξερε, δὲν μπορούσε νὰ φανταστῇ πῶς καὶ ἡ δική του ζωὴ σάλεινε κάτω ἀπὸ τὴ σκιά τοῦ ἀγκυλωτοῦ θανάτου. Ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ πού ἡ ἀνάκριση διαπίστωσε πῶς ὁ νεαρὸς πατριώτης ἦταν γιὸς ἱερέα, τὰ πράγματα γίνανε ἀκόμα χειρότερα γι' αὐτόν. Γιατὶ εἶχανε πικρὴ πείρα ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸ ράσο».

Κατὰ τὴν διάρκεια τῆς κρατήσεως τοῦ Γιαννάκη στὸ κολαστήριο τῆς ὁδοῦ Μέρλιν, μᾶς λέγει ἡ ἀδελφή

του, πηγαίνανε ὅταν τοὺς τὸ ἐπέτρεπαν καὶ τοῦ ἄφηναν καθαρὰ ροῦχα καὶ ἔπερναν τὰ ἄλλα. Μέσα στὴ φόδρα τοῦ σακακιοῦ εἶχαν θρεῖ τρόπο καὶ ἔβαζαν γράμματα γραμμένα σὲ σιγαρόχαρτο. Ἐτσι μπορούσαν νὰ ἐπικοινωνοῦν καὶ νὰ πληροφοροῦνται τὴ ζωὴ πού περνοῦσε στὰ κολαστήρια ὑπόγεια.

Μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο κυλοῦσε ὁ καιρὸς καὶ ἡ ἀγωνία τοὺς κορυφώθηκε ὅταν στίς 4 Σεπτεμβρίου τοῦ 1944 μάθανε πῶς ἄρχισαν οἱ Γερμανοὶ νὰ ἀποφυλακίζουν, ἐνῶ στοὺς βαρupoινίτας —σ' αὐτοὺς ἦταν καὶ ὁ Γιαννάκης— θὰ ἔδιναν τὰ ἀποφυλακιστήρια στίς 8 Σεπτεμβρίου.

Πρῶτ' -πρῶτ' στίς 8 Σεπτεμβρίου τοῦ 44 ξεκίνησε ἡ πρεσβυτέρα κ. Χούπη ἀπὸ τὰ Πατήσια μὲ τὰ πόδια γιὰ τὸ Χαϊδάρι προκειμένου νὰ παραλάβῃ τὸ παιδί της πού θὰ ἀπεφυλακίζετο. Ὁ π. Βασίλειος πῆγε στὸ Ναὸ τῆς Ἀγ. Εἰρήνης γιὰ νὰ τελήσῃ τὴ θ. Λειτουργία τοῦ Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου. Μόλις ἔφθασε στὸ στρατόπεδο τοῦ Χαϊδαρίου, εἶχε μαζί της λίγο ψωμί καὶ λίγο ὀρεσερὸ νερὸ γιὰ νὰ τοῦ τὰ προσφέρει.

Ἐδλεπε λοιπὸν νὰ ἐξέρχονται διάφοροι κρατούμενοι· ἔναν ἀπὸ αὐτοὺς ρώτησε γιὰ τὸν Γιαννάκη· τότε τῆς εἶπαν πῶς τοὺς εἶχαν πάρει ἀπὸ νωρὶς τὸ πρῶτ' γιὰ νὰ τοὺς ἐκτελέσουν. Στὸ ἄκουσμα αὐτὸ ὅπως ἦταν εὐλογο ἔχασε τὶς αἰσθήσεις της καὶ ἔπεσε καταγῆς. Σύμφωνα πάντα μὲ τὶς διηγήσεις τῆς κόρης τοῦ παπα-Βασίλη τὴν λιπόθυμη μητέρα κάποιος ἄγνωστος τὴν παρέλαβε καὶ μὲ μιὰ χειράμαξα ἄρχισε νὰ τὴ μεταφέρῃ στὴν Ἱερὰ Ὁδό. Ἐκεῖ στὴν Ἱ. Ὁδὸ ἐπανακτὰ τὶς αἰσθήσεις της καὶ δρίσκειται πρὸ τοῦ φρικώδους θεάματος νὰ δῇ στὸ κράσπεδο τοῦ δρόμου νὰ κυλᾷ ρυάκι ἀπὸ αἷμα. Προήρχετο ἀπὸ τὸ φορτηγὸ τοῦ Δήμου πού μετέφερε τὰ 73 πτώματα μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τοῦ παιδιοῦ της πρὸς τὸ Γ' Νεκροταφεῖο.

Τὴν ὥρα αὐτὴ ἡ δυστυχὴς μητέρα προσπαθεῖ καὶ καταφέρει νὰ ἐπικοινωνήσῃ τηλεφωνικὰ μὲ τὸν π. Βασίλειο στὴν Ἀγ. Εἰρήνη λέγοντάς του χαρακτηριστικά, «Ἐλα Βασίλη νὰ θροῦμε τὸ παιδί μας...». Ὁ τραγικὸς ρασφόρος ξεκινᾷ ἀμέσως ἐνῶ προσφέρεται τὴν κρίσιμη ἐκείνη στιγμὴ νὰ τὸν συνοδεύσῃ ὁ Διάκονος τοῦ Ναοῦ καὶ μετέπειτα Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Μακάριος.

Πηγαίνουν κατ' ἀρχὴν στὸ Νεκροτομεῖο καὶ μετὰ πληροφοροῦνται γιὰ τὸ Γ' Νεκροταφεῖο στὸ ὁποῖο ἤδη εἶχε φθάσει ἡ μητέρα πού κατάφερε μόνη της νὰ ἀναγνωρίσῃ τὸ αἰμόφυρτο παιδί της, ψηλὸ μὲ ξανθὰ μαλλιά καὶ μισόκλειστα τὰ γαλανὰ του μάτια.

Τὴν ἐπόμενη ἡμέρα Σάββατο 9.9.1944 ἔγινε ἡ κηδεῖα στὸ Α' Νεκροταφεῖο μὲ ἓνα παπὰ καὶ ἐλάχι-

ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΠΡΟΣΩΠΟ*

(πορεία αναζητήσεως και εὑρέσεώς του)

Τοῦ Μοναχοῦ ΜΩ·Υ·ΣΕΩΣ Ἀγιορείτου

Μία συμφωνία και μία συμπόρευση εἶναι ἡ σχέση τοῦ ἀνθρώπου και τοῦ Θεοῦ, ὅπου ἡ ἄσκησις και ἡ προσευχή καταλαμβάνουν κυρίαρχη θέση και ὁδηγοῦν τὸν ἑραστή τοῦ ἀγαθοῦ Θεοῦ στὸν εἰδὸς λιμένα τῆς σωτηρίας, στὴ χαρὰ τῶν πρωτοτόκων, στὸ πρωτόκτιστον κάλλος, στὴν ἀπόλαυση τῆς ἐν Χριστῷ υἰοθεσίας διὰ τῆς ἀνευρέσεως τοῦ προσώπου μας, ὕστερα ἀπὸ ἐπίμονη, ὑπομονετική και σταθερή πορεία ἀναζητήσεώς του.

Ὅταν ὁ ἄνθρωπος φθάσει νὰ κεντρισθεῖ ἀπὸ τὴν

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 372 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 18/1990 τεύχους.

στο κόσμος, γιατί ὅλοι ἦσαν ἔντρομοι ἀπὸ τὴν ἐκτέλεσή του και φοβόντουσαν τὰ μπλόκα τῶν Γερμανῶν.

Σὲ λίγες ἡμέρες ὁ πόλεμος εἶχε τελειώσει· ἔτσι μὲ τὴν ἀπελευθέρωση ἐτελέσθησαν και τὰ σαράντα τοῦ Γιάννη Χούπη, στὸ Ναὸ τῆς Ἀγ. Εἰρήνης. Ἐκεῖ στὸν κατόπιστο ἀπὸ κόσμος Ναὸ ζήτησε ἀπὸ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Δαμασκηνὸ και μίλησε κατὰ θαυμάσιο τρόπο ὁ διάκκος τοῦ Ναοῦ, ὁ μετέπειτα Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος.

Ὁ παπα-Βασίλης Χούπης γλύτωσε ἀπὸ τὸν ἀσφυκτικὸ κλοιὸ τῶν Χιτλερικῶν ποὺ εἶχαν ἀρχίσει νὰ ἀποχωροῦνε, μὰ ἔδωσε τὸ παιδί του, τὸ σπλάχνο του, στὴν αἰώνια πατρίδα, ἐνῶ τὴν πίκρα του τὴν γλύκαινε ἡ σκέψη πὼς ὁ γιός του εἶχε περάσει στὸ πάνθεον τῶν ἡρώων τῆς πατρίδος ὡς γνήσιος Σπαρτιάτης ἐτάχθη και αὐτὸς νὰ φυλάττει τίς θερμοπύλες τῆς Χριστιανοσύνης και τῆς φυλῆς. Ὡς ἄλλος Λεωνίδας «τοῖς κείνων ρήμασι πειθόμενος».

Λίγο πρὶν ἀποχωρήσω ἀπὸ τὸ σπίτι τους ἡ ἀδελφή τοῦ Γιαννάκη μὲ ὠδήγησε στὸ εἰκονοστάσιό τους. Ἐκεῖ μοῦ ἔδειξε μιὰ μικρὴ ἀσημένια εἰκόνα τῆς Παναγίας. Ἦταν αὐτὴ ποὺ τοῦχαν δώσει φεύγοντας ἀπὸ τὸ σπίτι του γιὰ τὴ Σμύρνη. Μοῦ τελείωσε δὲ τὴν συγκινητική ἀφήγησή της μὲ τὰ ἑξῆς:

«Τὴν ὥρα ποὺ ὠδηγοῦσαν τὸ καμιόνι τῶν μελλοθανάτων ἀπὸ τὴν Μέρλιν πρὸς τὸ Χαϊδάρι κατεβαίνοντας τὴν ὁδὸ Πανεπιστημίου ὁ Γιαννάκης ἔδγαλε τὸ χέρι του ἔξω και πέταξε αὐτὴ τὴν εἰκόνα τυλιγμένη σ' ἓνα χαρτί και δεμένη μὲ ἓνα μαντήλι. Κάποιος μικροπωλητὴς τὴ δρῆκε και τὴν πῆγε στὴν Ἀγία

ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ, φθάνει στὴν ἐλευθερία τῆς χάριτος, στὴν πλήρη ἀφοβία, στὴ θεία ἀπάθεια, εἰσέρχεται στὴν αἰωνιότητα, ἀφοῦ θέλουμε πλέον ὅτι θέλει ὁ Θεός, χωρὶς νὰ θέλουμε κάτι ἄλλο, ἀφοῦ ἐκεῖ εἶναι ἡ ἀπόλυτη πληρότητα και ὁ σκοπὸς τοῦ προορισμοῦ μας. Τότε μόνο ν' ἀγαποῦμε μπορούμε ἀφοῦ «ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν». Ὅλες οἱ δυνάμεις συναντῶνται και συγκεντρώνονται σὲ αὐτὴ τὴν ἔκφραση τῆς ἀγάπης, τῆς μακαρίας, τῆς θεοποιοῦ, τῆς ἐνοποιητικῆς και ἐκστατικῆς.

Ὁ ἀγαπῶν εἶναι αὐτὸς ποὺ εἰσῆλθε στὸ μυστήριο τῆς ὠραιότητος τοῦ Θεοῦ και τοῦ παραδόθηκε δι-

Εἰρήνη. Τὸ χαρτί ἦταν ἀπὸ κονσέρβα καλαμαριῶν και ἔγραφε τὰ ἀκόλουθα:

«Ὁ εὐρὼν παρακαλεῖται νὰ πᾶει τὸ παρὸν σημεῖωμα στὸν Ἱ. Ναὸ Ἀγ. Εἰρήνης εἰς τὸν ἱερέα Βασ. Χούπη. Εἶμαι γιός του και ἐκτελοῦμαι σήμερα 8-9-1944» και ἀπὸ κάτω συμπλήρωνε «Πατέρα, μανούλα μου, Κούλα μου. Νὰ μὲ συγχωρήσετε γιὰ τὴν πίκρα ποὺ θὰ σᾶς ποτίσω. Θέλω νὰ ζήσετε γιὰ νὰ ἐκδικηθῆτε και νὰ προσεύχεσθε γιὰ τὴν ἀνάπαυση τῆς ψυχῆς μου. Θάρρος, συγγνώμη. Σᾶς φιλῶ Ἱ. Χούπης».

Αὐτὸν λοιπὸν τὸν ἥρωα ποὺ τὴν ψυχὴ του εἶχε κατακτήσει ἡ Ἑλληνικὴ ἱστορία μὲ τὰ πάμπολλα και πλουσιώτατα σὲ αὐταπάρνηση και φιλοπατρία παραδείγματά της, ἡ δὲ ἰδιαίτερα καταγωγή του εἶχε χαράξει σ' αὐτὸν ἀνεξίτηλη τὴν σφραγίδα τῆς Σπαρτιατικῆς ἀνδρείας και εὐγενείας, χαιρετίζοντάς τον σὲ ἐμπνημόσυνον λόγῳ του ὁ Μητροπολίτης Λαρίσης και μετέπειτα Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Δωρόθεος εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Ἰωάννη Χούπη! Ἡῦχες πάντοτε και ἦτο διακαὴς πόθος σου και ἱερὰ ἐπιθυμία σου νὰ ζήσῃ ἡ πατρίς και εἰς τὰς τελευταίας στιγμὰς σου εὕρισκόμενος ἔγραψες "Ζήτω ἡ Πατρίς, Ζήτω ἡ Ἑλλάς". Λοιπὸν ἡ ἀγαπητὴ μας πατρίς ζῇ και εἶναι ἐλευθέρα. Ζῇ ἡ πατρίς και ἐλευθέρα σήμερα σὲ τιμᾷ. Ζῇ και ἐξακολουθεῖ τὴν ἱστορικὴν σταδιοδρομίαν της. Καὶ θὰ ζῇ νὰ εἶσαι βέβαιος, ἐνόσω περιικλεῖ εἰς τοὺς κόλπους της τοιαῦτα μεγάλα ψυχικὰ ἀναστήματα, ὅπως Σὺ, και ὅλοι ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι, ὅπως Σὺ, ἐθυσιάσθησαν ὑπὲρ Αὐτῆς. Αἰωνία σου ἡ μνήμη».

χωρὶς νὰ βαστᾷ κάτι κρυμμένο γιὰ τὸν ἑαυτό του. Ἡ ἀγάπη εἶναι αὐτὴ ποὺ εἰσάγει τὸ εὐθυποροῦν πρόσωπο στὸν Θεὸ νυμφώνα, βοηθώντας το ν' ἀπαγγιστῶθῃ ἀπὸ τὴ φιλαυτία καὶ νὰ ὀδηγηθεῖ στὴ θυσία κατὰ τὸ βίωμα τοῦ Χριστοῦ. Τὰ μεγάλα κατορθώματα ἀπαιτοῦν μεγάλες θυσίες καὶ οἱ μεγάλες θυσίες ἀληθινὴ αὐταπάρνηση, αὐτὴ ποὺ δυστυχῶς στερεῖται σήμερα ὁ κόσμος, γι' αὐτὸ καὶ τὰ μεγάλα πνευματικὰ ἐπιτεύγματα εἶναι μᾶλλον μηδαμινά.

Τὰ ρήγματα τῆς πτώσεως τοῦ ἀνθρώπου δὲν μποροῦν νὰ στερήσουν ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο τὴν προσωπικὴ κοινωνία του μὲ τὸν Θεὸ ἂν εἰλικρινὰ μετανοήσῃ καὶ νοσταλγικὰ κατευθυνθεῖ πρὸς τὸν ἀναμένοντα Θεό. Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ὑπάρχει πάντα γιὰ νὰ συνδράμῃ καὶ ν' ἀπαρτίζει τὸν ἄνθρωπο σὲ αὐτὲς κυρίως τὶς ἁγίες ἀποφάσεις του. Ὁ ἄνθρωπος τελικῶς εἶναι καταδικασμένος νὰ κοινωνεῖ ἐλεύθερα μὲ τὸν Θεό. Ἡ παράλογη κίνηση τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὰ κάτω εἶναι ἀγάπη στὸ τίποτε, ἀφοῦ ὅτι μᾶς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν ἀγάπῃ μας πρὸς τὸν Θεὸ εἶναι μάταιο, φθαρτό, φθινό, φτωχὸ καὶ θανατερό. Τὰ ἐπὶ τοῦ προσώπου προσωπεῖα ποὺ περιφέρουμε κατὰ καιροὺς καὶ κατὰ περίστασι εἶναι οἱ μάρτυρες τῆς ὀλιγόνοιας, τῶν καθυστερήσεων, τῆς δειλίας, τῆς ἀθεοφοβίας καὶ τῆς ὑποκρισίας, τὰ ὅποια μποροῦν νὰ καταστραφοῦν μόνο μὲ τὴν ἔκχυση πολλῶν καυτῶν δακρύων. Ἡ παράτασι τῶν παραστάσεων προεκτείνει τὴν ὁδὴν καὶ ἡ ὁση τέχνη γιὰ τὴν ἀπόδοσι τῆς ἑτεροπροσωπίας μεγαλύνει τὸ ἀνείργηνευτο τῆς συνειδήσεως, ποὺ καμιά ἐπιτυχία δὲν μπορεῖ νὰ κοπιάσει.

Εἰπώθηκε ἤδη πῶς μόνο μέσα στὴν ἁγία μητέρα μας τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ εἶναι δυνατὴ κάθε υπέρβασι, ἡ ὁποία εἶναι προοδευτικὴ. Ἡ σχέση μας μὲ τὸν Θεὸ ἀλλοιώνει καὶ τὶς σχέσεις μας μὲ τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους βλέπουμε τώρα μὲ μεγαλύτερη συγκατάβασι καὶ ἀνεκτικότητα. Ἡ τολμηρὴ ἀρετὴ καὶ ἡ ἀληθινὴ γνώσι ὀδηγοῦν τὸν πιστὸ στὴν υπεράγαθῃ ἀγκάλῃ τοῦ Θεοῦ. Ὑπάρχω, κατὰ τοὺς ἁγίους Πατέρες, σημαίνει κοινωνῶ. Ἡ κοινωνία τῶν προσώπων συνδέεται μὲ τὴν ἐν Χριστῷ ἀγάπῃ. Ὁ ἄνθρωπος ὑπάρχει ὡς πρόσωπο ὅσο πλεονέκτημα κοινωνεῖ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. Ὁ ἄνθρωπος βαδίζοντας στ' ἀχνάρια τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἀκολουθῶν του ἁγίων γίνεται τὸ μοναδικὸ πρόσωπο ποὺ ἔχει πρότυπο τὸ μοναδικὸ Κυριακὸ Πρόσωπο. Ἡ ἐκούσια αὐτὴ ἀκολουθήσι τῶν βημάτων τοῦ Ἰησοῦ εἶναι πράξι ἐπιλεγμένη καὶ καθορισμένη, μὲ γνώσι ἀκριβῆ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς, καὶ ἡ παράδοσι τοῦ αὐτεξουσίου στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ, ἡ μεγαλύτερη ἀσφάλεια καὶ ἡ ἐντονότερη ἀνάπαυσι. Ἡ Ἐκκλησία διὰ τῶν ἁγίων μυστηρίων τῆς καὶ κυ-

ρίως διὰ τῆς θ. Εὐχαριστίας μᾶς κάνει κοινωνοὺς τοὺς ἀνάξιους καὶ αὐτοῦ τοῦ Κυριακοῦ Σώματος καὶ Αἵματος. Ἡ Ἐκκλησία ὡς «ἐργαστήριον ἀναστάσεως» κατὰ τὴν ὡραία ἔκφρασι τοῦ π. Δημητρίου Σταυιλοῦ εἶναι ὁ χώρος τῆς συνδιαλλαγῆς, συμφιλίωσης, καταλλαγῆς καὶ ὡραιοποιήσεως τῶν προσώπων. Τῶν προσώπων ποὺ συναντοῦμε καθημερινῶς στὸ δρόμο μας καὶ ἔχουν ἕνα ἐκφραστικὸ ἀνέκφραστο βλέμμα ποὺ λέει πολλὰ γιὰ τὸ δράμα τῆς ἐρημίας τῆς μοναξιάς τους, τῶν φοβιῶν καὶ τῶν ναυαγισμένων ἐλπίδων τους.

Ὁ πιστὸς ἀνιστάμενος καὶ βαθμιαῖα ὑψούμενος πρὸς τὸν ἀρχίφωτο Πατέρα, ἐνσωματώνεται στὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, προσωποποιεῖται μὲ τὴ συνεργία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἁγιάζεται καὶ ἁγιάζει, φθάνοντας στὸν σκοπὸ γιὰ τὸν ὁποῖο δημιουργήθηκε, στὴν κατὰ χάριν καὶ μέθεξι θέωσι. Αὐτὸς εἶναι ὁ ἔσχατος προορισμὸς καὶ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ δύνοντος εἰκοστοῦ αἰῶνος.

Ἡ ἐποχὴ μας ἡ ὁποία βυθίζεται στὸν σχετικισμὸ, τὸν κριτικισμὸ, τὸν μηδενισμὸ καὶ τὸν ἐπιστημονισμὸ καὶ ἀκόμη στὴν ψυχανάλυσι, τὴν κοινωνιολογία καὶ τὴν πολιτικὴ ἔχει μεγάλη τὴν ἀνάγκη ἀπὸ τὴν κατάθεσι τῆς Ὁρθόδοξης θεολογίας στὸ θέμα τῆς ἀναζητήσεως καὶ εὐρέσεως τοῦ ἀπαράμιλλου κάλλους τῆς μοναδικότητος τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου. Ἡ μεγάλη προσφορὰ τῶν ἐμπειρῶν ἁγίων πατέρων μας στὸ θέμα υπερεβαίνει τὶς παραπαιούσες φιλοσοφικὰς θεωρίαι καὶ τ' ἀτοπήματα τῶν ὁποίων ὡραίων ἀλλὰ ἀρκετὰ ὑποπτῶν σύγχρονων διαλογισμῶν.

(Συνεχίζεται)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Στὴ σειρὰ «Ἡ ἉΓΙΑ ΓΡΑΦΗ ΓΙΑ ΣΑΣ ΠΑΙΔΑΚΙΑ» κυκλοφόρησαν σὲ τετραχρωμία τὰ τεύχη:

★ Ἡ ΘΥΣΙΑ ΤΟΥ ΑΒΡΑΑΜ

★ Ἡ ΒΑΠΤΙΣΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

★ Ὁ ΧΡΙΣΤΟΣ ΣΤΗ ΛΙΜΝΗ ΓΕΝΝΗΣΑΡΕΤ

ἐτοιμάζεται τὸ τεῦχος:

★ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΙΩΣΗΦ (Α' καὶ Β').

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

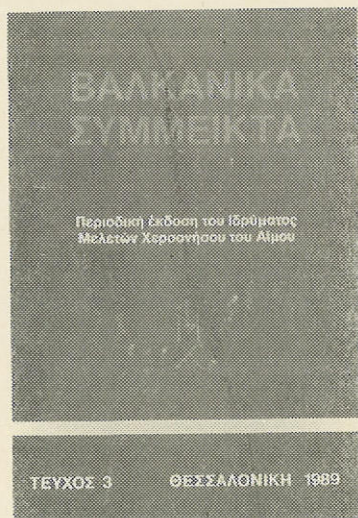

ΒΑΛΚΑΝΙΚΑ ΣΥΜΜΕΙΚΤΑ

Περιοδική έκδοση
του Ίδρυματος Μελετών
Χερσονήσου του Αίμου

Κυκλοφόρησε στη Θεσσαλονίκη το 3ο τεύχος του αξιόλογου αυτού περιοδικού με τις 300 σελίδες, και επιμέλεια του κ. Κ. Κ. Παπουλίδη.

Πρόκειται για μια έπιστημονική έκδοση κύρους, όπου ειδικοί συνεργάτες παρουσιάζουν ζητήματα και προβλήματα του Νέου Έλληνισμού, που έχουν σχέση με την Ιστορία, την πολιτική κι όλα τα θέματα σχέσεων με τις χώρες που η Έλληνική πορεία συνδέεται μαζί τους.

«Όλες οι μελέτες συνοδεύονται από μια πλούσια βιβλιογραφία, δικαιώνοντας έτσι την ιστορία και τη σοβαρότητα του Ίδρυματος αυτού, μοναδικού στον ελληνικό χώρο για την αξιοπιστία και έπιστημοσύνη του.

Άρχιμ. Ίωαννικίου

ΚΑΤΑΝΥΚΤΙΚΑ

(της Παρακλητικής και του Τριωδίου).

«Κατανυκτικά ονομάζονται τα στιχηρά και τα καθίσματα τρο-

πάρια της Όρθόδοξης Ύμνογραφίας, με τα οποία ο πιστός εκφράζει τη συντριβή και την ταπείνωσή του, την αδυναμία και τα πάθη του και ζητάει μετανοώντας για τα πεπραγμένα το έλεος του Θεού και τη συγχώρηση των αμαρτιών του».

Στο πρώτο μέρος περιέχονται ανθολογημένα κατανυκτικά της Παρακλητικής (στιχηρά και απόστιχα) και στο δεύτερο μέρος διάφοροι κατανυκτικοί ύμνοι του Τριωδίου.

Είναι μια προσεγμένη έκδοση του Ίερού Ήουχαστηρίου Αγίου Γρηγορίου του Παλαμά Κουφалиών Θεσσαλονίκης η οποία αναφέρεται στη Νεκρώσιμη Ακολουθία. Η πρωτοτυπία του μάλιστα βρίσκεται στο ότι πλάι στο κείμενο της Έκκλησίας ό συγγραφέας του βιβλίου παραθέτει μια προσεγμένη, ζεστή και αποτελεσματική απόδοση στη δημοτική. Μια δημοτική που στον πρόλόγό του ισχυρίζεται —και σωστά— ότι δεν πρέπει να χρησιμοποιηθεί λειτουργικά.

Παραθέτουμε ένα μικρό δείγμα αυτής, της τίμιας δουλειάς.

«Τό νήμα της ζωής μου, Σωτήρα μου, μη μοῦ τό κόψεις.

Μη μέ σωριάσεις
σάν την άκαρπη συκιά στο χῶμα.

Είμαι άμαρτωλός, τό ξέρω.
Μά δός μου παράταση,

καιρό ακόμα δός μου, συγχῶρα με.

“Ανοίξε αὐλάκια στην κατάξερη
κι άνδρη ψυχή

νά ποτισθεί με δάκρυα

μέ τη μετάνοια τη δροσοστάλακτη

κι εἰώ καρπό θέ νά σοῦ φέρω

“Ελεος αγάπης” που ζητάς Έσῶ

κι οἱ άδελφοί μου».

Άρχιμ. Εὐσεβίου

ΗΔΟΝΗ - ΟΔΥΝΗ

(Ο διπλός καρπός της
αίσθησεως).

Στην εποχή μας ό άνθρωπος έν όνόματι της δήθεν άπελευθερωσής του από διάφορα «ταμπού» άνοιξε τούς άσκούς του

Αίόλου και έδωσε ελεύθερη διέξοδο σέ όλες τις σκοτεινές του δυνάμεις και τά τυφλά του ένστικτα γινόμενος σκλάβος έλευινός και άξιοδάκρυτος της λίμπιντο και όλων τών σκοτεινών δορυφόρων.

Σκληρή και άπάνθρωπη ή «θεότητα» αυτή, του χαρίζει σέ αντίδοση την όδύνη, τό δάκρυ και τόν άσταμάτητο στεναγμό και όδυρμό, την έκμηδένιση την ψυχική και τη βιολογική. Δεν είναι περίεργο έπομένως πώς ό άνθρωπος θρίσκειτα σέ πνευματικό αδιέξοδο.

Τό βιβλίο αυτό «Ηδονή — όδύνη» από τις έκδόσεις «Άκρίτα» είναι μια διεξοδική όσο και μοναδική μελέτη της πανανθρώπινης έμπειρίας, της ήδονής που γεννά την όδύνη. Και άποσκοπεί, όπως γράφει και ό γνωστός και άξιος συγγραφέας του, στην υπέρβαση του προβλήματος και την θέωση, που είναι ό σκοπός του κάθε χριστιανού.

Άνέστη Κεσελόπουλου

ΑΝΘΡΩΠΟΣ
ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

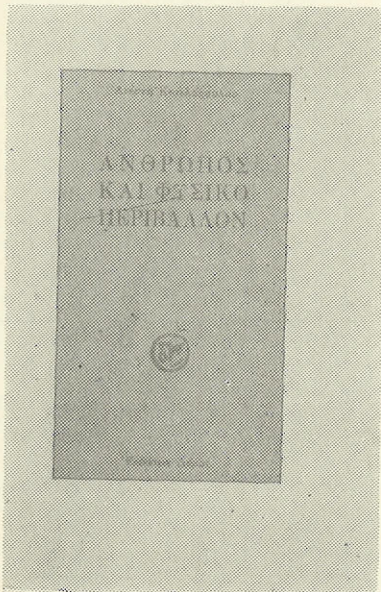
Μια νέα σπουδή από τις προσεγμένες έκδόσεις «Δόμος» έρχεται νά προστεθεί στο επίκαιρο και καυτό θέμα “Ανθρωπος και περιβάλλον, από τόν κ. Άνέστη Κεσελόπουλο.

Δέν πρόκειται για μια άπλη πληροφόρηση ή ίκανοποίηση της περιέργειας του σύγχρονου ανθρώπου, που κινδυνεύει, ίσως, από άφανισμό, λόγω της πλεονεξίας του και της μανίας του νά καταστρέφει τη φύση μέ τις άφρονες και άλλεπάλληλες ενέργειές του. Άλλά πρόκειται για μια πατερική, όρθόδοξη άνάλυση - τοποθέτηση του ζητήματος. Για μια άληθινά άποκαλυπτική σπουδή μέ βάση τη σκέψη του Αγίου Συμεών του Νέου Θεολόγου, που έξαντλεί τό θέμα θεολογικά, πνευματικά και έπικοινωνιακά.

«Θεός και κόσμος», «Κόσμος και άνθρωπος», «Παράχρηση του κόσμου», «Η άληθινή χρήση του

κόσμου», «Ἡ ἐν Χριστῷ μεταμόρφωση τοῦ κόσμου» εἶναι τὰ πέντε μεγάλα κεφάλαια πού καλύπτουν τίς 248 πυκνές σελίδες τοῦ βιβλίου. Σελίδες πού μέ τρόπο εὐληπτο, συνθετικό ἐξετάζουν ὅλη τή διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας —θεωρητική καί πρακτική— τοῦ πολυσήμαντου αὐτοῦ προβλήματος «Ἀνθρώπος καί φυσικό περιβάλλον».

Σημειώνει στόν πρόλογό του ὁ συγγραφέας:

«Ἐδῶ πρέπει νά σημειωθῇ ὅτι ἡ μελέτη αὐτή ἔχει καί τὸ σκοπὸ τῆς αυτοκριτικῆς ὅχι μόνο γιὰ τὸν τέλει καταναλωτικό χαρακτήρα κάποιων «χριστιανικῶν» κοινωνιῶν, ἀλλὰ καί γιὰ τίς ὑπερβολές πού κατὰ καιροὺς ὑποστήριξε ὁ χριστιανικός ἰδεαλισμός, πού μόνο σὲ θετική ἐνόραση τῆς ὕλικης κτίσεως καί σὲ οὐσιαστική καταξίωσή της δὲν ὀδηγοῦν. Γιατί μόνο ἡ ὀρθόδοξη κοσμολογία, πού θρίσκειται μακριὰ ἀπὸ τίς ἐκκεντρικότητες κάθε εἶδους μαγείας ἢ εἰδωλοατρείας ἢ αὐτονομημένης φυσιολατρίας, μπορεῖ μέσα ἀπὸ τὴ γνησιότητα τῆς παραδόσεώς της νά προσφέρει θετική ἀξιολόγηση καί αξιοποίηση τῆς ὕλικῆς ὑποστάσεως τοῦ κόσμου».

Κώστα Σαρδελῆ
... ΚΑΙ ΕΓΕΝΕΤΟ ΦΩΣ
ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΙΟΣ

Ὁ Κώστας Σαρδελῆς εἶναι πολὺ γνωστός συγγραφέας, ἀπὸ τὰ βιβλία του «Ὁ Ἅγιος τῶν Σκλάβων», «Τὸ Συναξάρι τοῦ Γένους», «Θεοφάνης ὁ Ἑλληνας», «Μάξιμος ὁ Γραικός», «Γεώργιος Βαρνακιώτης», «Ἡ ἔσχατος τῶν ποιμένων» καί ἄλλα πολλά βιβλία Ὁροδοξίας καί Ρωμοσύνης.

Μ' ἓνα προσωπικό στυλ, καί πάντοτε συνθετικό, μυθοπλαστικό, στηριζόμενο ὁμῶς σὲ αὐθεντικά στοιχεῖα, ζωντανεῖ μορφές καί γεγονότα πού διαδραμάτισαν στὴν πορεία τοῦ Γένους, πολυσήμαντο ρόλο.

Μ' αὐτὸν λοιπὸν τὸν τρόπο, τὸν ἄμεσο, ζεστό ἀλλὰ πάντοτε τεκμηριωμένο καί τούτῃ τῇ φορᾷ εἰσδύει ὁ Κώστας Σαρδελῆς στὸν ἕνατο αἰῶνα καί ἀνασύρει μέσα ἀπὸ τὸ μυστήριο τίς δύο τιτανικές μορφές, τὸν Κύριλλο καί Μεθόδιο καί τοὺς φέρνει στὸ φῶς τῆς Ἱστορίας καί τῆς ζωῆς.

Πρόκειται γιὰ μιὰ μυθιστορηματικὴ βιογραφία τῶν φωτιστῶν τῶν Σλάβων πού τὸ ἔργο τους, πλούσιο, μοναδικό καί ἀποφασιστικό γιὰ τὴν πορεία ὁλόκληρης τῆς Εὐρώπης ἴσαμε σήμερα, σύνθεσε θῆμα, μὲ θῆμα ὁ κ. Σαρδελῆς, μὲ λογοτεχνική, ἄμηση καί δυνατὴ δεξιότητά.

Ἔχουν γραφτεῖ κατὰ καιροὺς πολλὰ —τὰ περισσότερα ἐπιστημονικά— γύρω ἀπὸ τὴν ἱστορία τῶν δύο ἀδελφῶν μοναχῶν Κυρίλλου καί Μεθοδίου.

Ἔτσι, ὅμως, συνθετικά, μυθοπλαστικά ὥστε νά μπορεῖ νά προσεγγίσει τὸ θέμα, ὁ κάθε χριστιανός, γιὰ πρώτη φορὰ ἐπιχειρεῖται καί μάλιστα μὲ ἐπιτυχία.

Ἀρχιμ. Πέτρου
Ο ΑΓΙΟΣ ΝΥΦΩΝ
ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΚΩΝ)ΠΟΛΕΩΣ

Κάθε φορὰ πού ἀκούγεται ἡ φωνὴ τοῦ Ἁγίου Ὁρους ὅλοι οἱ χριστιανοί, ἀπανταχοῦ τῆς γῆς, πρέπει νά σιωποῦν καί ν' ἀφουγκράζονται εὐλαβικά, τὰ ὅσα λέγονται καί γράφονται! Ἐπειδὴ τίς περισσότερες φορὲς οἱ φωνές αὐτὲς εἶναι πρότυπα ἄσκησης καί ταπεινώσεως πού καθοδηγοῦν διαμέσου τῶν αἰῶνων τὸ ποίμνιο τῆς Ἐκκλησίας.

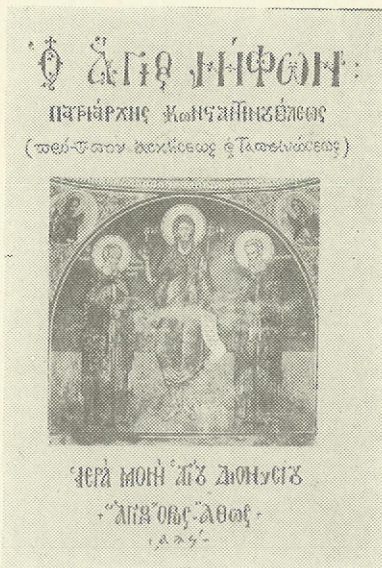
Μιὰ τέτοια φωνὴ εἶναι κι αὐτὴ πού ζωντανεῖ στίς μέρες μας ὁ καθηγούμενος τῆς Ἱ. Μονῆς Ἁγίου Διονυσίου, Ἀρχιμ. π. Πέτρος, μὲ τὸ βιβλίό του «Ἅγιος Νήφων: Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως».

Πρόκειται γιὰ μιὰ ἐκλεκτὴ, πνευματικὴ μορφή, πού ἔζησε κατὰ τὸν 16ο αἰῶνα (1475 - 1515) καί τοῦ ὁποίου ἡ πράξη καί ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον, ἀκτινοβόλος καί παραδειγματική, ξεπηδᾷ μέσα ἀπὸ τὸ ἱστορικὸ χειρόγραφο.

Γράφει ὁ π. Πέτρος στὸν κατὰ τοπιστικὸ πρόλογο τοῦ βιβλίου:

«Πάντως, ὅπως καί νά ἔχωσι τὰ πράγματα, δι' ἡμᾶς τοῦτο ἔχει μεγίστην ἀξίαν τὸ ὅτι ἦτο ἅγιος. Καί, ἐξ ὅσων γνωρίζομεν, ὁ μόνος Οἰκουμένης Πατριάρχης, μετὰ τὴν ἄλωσην, Ἅγιος

θαυματοργός. Εἰς μίαν δὲ ἐποχὴν ὡς τὴν σήμερον, ὅπου ποιμαίνοντες καί ποιμαινόμενοι, κυ-

θερνώντες καί κυβερνῶμενοι ἔχουμεν, σημαντικῶς, ἀπωλέσει τὸν προσανατολισμόν μας, ὁ Ἅγιος μᾶς λέγει «εἰ πατέρα θέλετέ με καλεῖν, μιμεῖσθε μου τὸν βίον καί τὰς πράξεις».

Δημητρίου Β. Γόνη: Ἡ Βυζαντινὴ Ὑπάτη. Διάγραμμα τῆς ἱστορίας τῆς βυζαντινῆς Ὑπάτης. Ὁμιλία, πού ἀναγνώσθηκε στὸ Πνευματικὸ Κέντρο τοῦ Δήμου Ἀθηναίων τὴν 8.12.1986.

ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ: ΜΕΛΕΤΙΟΣ ΣΥΡΙΓΟΣ, ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΑΙΤΩΛΟΥ. Μελέτη μὲ πλούσια βιβλιογραφία.

ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ: Ο ΚΟΣΜΑΣ Ο ΑΙΤΩΛΟΣ ΣΤΗΝ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΖΑΚΥΝΘΟ (1777). Ἀνέκδοτη ἐπιστολὴ ἐνὸς ἄκροατῆ. Μελέτη ἱστορικὴ καί φιλολογικὴ, ἀνατύπωση ἀπὸ τὰ «Κεφαλληνικά Χρονικά», τ. 4 (1982).

ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ: ΠΕΙΡΑΤΕΙΑ ΕΙΣ ΒΑΡΟΣ ΑΓΙΟΡΕΙΤΩΝ ΜΟΝΑΧΩΝ ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ 1821. Ἀνάτυπο ἀπὸ τὴ «Μνημοσύνη», μὲ πλουσιότατη βιβλιογραφία.

ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ: Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΚΑΙ Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ ΓΙ' ΑΥΤΗ ΣΤΟ ΔΕΙΠΝΟ ΤΟΥ ΧΑΖΑΡΟΥ ΧΑΓΑΝΟΥ. Ἀνάτυπο ἀπὸ τὸν τόμο «Πρὸς τιμὴν καί μνήμην τῶν Ἀγίων αὐταδελφῶν Κυρίλλου καί Μεθοδίου τῶν Θεσσαλονικέων, φωτιστῶν τῶν Σλάβων». Θεσσαλονίκη 1986.

Φ ς

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

“Ένα μόνο!

ΝΕΟΣ ΧΡΟΝΟΣ, νέες συγκινήσεις, νέες αποφάσεις, με νέες προοπτικές.

Μέσα στο «εϋχαιτικό άγχος» των ημερών, απομονώσαμε τις ώρες της Πρωτοχρονιάς και τις χαραιοποιούμε σαν ωραιότερες μα και δραματικότερες. Συνειδητοποιούμε πως ένα μέρος από την ύπαρξή μας έφυγε. Η άξια θέβαια της ζωής δεν εξαοιται από τη διάρκειά της. Έξαοιται από το περιεχόμενο των στιγμών που την απαρτίζουν. Μέσα στο νέο χρόνο, μας προσφέρονται 31.557.600 δευτερόλεπτα ν' αξιοποιήσουμε. Πραγματικά μεγάλο κεφάλαιο.

“Ο άνθρωπος είναι «ον μεθοριακό»». “Ο τεμαχισμός του χρόνου υπήρξε μια μεγάλη επινόησή του.

“Ο χρόνος είναι το ύφάδι της ζωής. Ακριβέστερα, ο χρόνος γίνεται —πρέπει να γίνεται— αναδαθμός προς την αιωνιότητα. “Ηδη από τούτη την πρόσκαιρη ζωή, έχουμε διάθλαση στο εφήμερο, του αιώριου.

“Ας γίνουμε πιο πρακτικοί, παρακολουθώντας την εντυπωσιακή γλώσσα των αριθμών. Σ' ένα πρώτο λεπτό της ώρας συμβαίνουν 5.440 γεννήσεις και 4.630 θάνατοι. Μια άλλη στατιστική μας πληροφορεί πως από εξήντα χρόνια ζωής ενός ανθρώπου, αν αφαιρεθεί ο χρόνος της παιδικής ηλικίας, του ύπνου του φαγητού, της άρρώστιας και της πολυλογίας ακόμα, μένουν δώδεκα μόλις χρόνια πραγματικής εργασίας! Δηλαδή 378.691.200 δευτερόλεπτα αξιοποιήσιμα.

Στην αρχή του κειμένου αναφέραμε πως μέσα στον καινούργιο χρόνο προσφέρονται 31.557.600 δευτερόλεπτα. “Ένα απ' αυτά αν χρησιμοποιήσουμε σωστά, κερδίζουμε την αιωνιότητα.

(Για ένα «Κύριε έλέησον» χρειάζεται ένα και μόνο δευτερόλεπτο).

“Έν... λευκῶ.

«ΗΤΑΝ ΚΑΤΙ μελαγχολικά απογεύματα στο “κώταρο”, στην όδο Ήπειρου. Πάνε χρόνια. Τόν

θυμάμαι: αποτραβηγμένος στην άκρη της πίστας, έκεϊ που δεν έφταναν οι φωτοροθυμικές ελλάμψεις, σχεδόν άθέατος, προκλητικά μόνος, να πυροδοτεί την κιθάρα του και να λύνει τη συριτή φωνή του στον άστερισμό του Τζίμη Χέντριξ ζυγισμένος στο κενό του...

»“Ένας διάτιων. Έμφανιζόταν μόνο όταν του την «έδινε» και μόνο «φ τ ι α γ μ έ ν ο ς». “Υστερα αποσυρόταν για μεγάλο διάστημα στη λευκή έρημο της άγωνίας του να συλλέγει κόκκους θανάτου...».

“Ο Παύλος Σιδηρόπουλος που έφυγε λίγο πριν δύσει το ήστρο του 1990 από τα ρακωτικά, ήταν ο πιο γνωστός Έλληνας ροκρολίστας. “Ήταν ο μοναχικός τραγουδοποιός του ελληνικού ρόκ που παραιτήθηκε από τη ζωή σε μια από τις φριχτές συναντήσεις του με το «λευκό θάνατο». “Ήταν μόλις 41 έτιών.

Στο ξεκίνημα κάθε χρονιάς, είθισται να είμαστε πρόσχαροι, χαμογελαστοί, μ' άλλα λόγια «εδυχείς». Στο προκείμενο θα είμαστε ρεαλιστές. “Ο Παύλος Σιδηρόπουλος πέθανε από ρακωτικά. “Οπως πεθαίνουν καθημερινά νέοι και νέες αφού από καιρό διοχέτευαν το θάνατο στις φλέβες τους. Τί κι αν είναι ανώνυμα, τί κι αν είναι επώνυμα τα παιδιά. Το αποτέλεσμα μετράει και φυσικά ή μέθοδος —γιατί για μέθοδο πρόκειται— που το προκάλεσε...

Τί να προσθέσουμε... Είναι κι οι πρώτες μέρες του 1991.

Κρίμα, παιδιά, που δεν κάνατε τις ψυχές σας «λευκές προς θεοισμόν» και σās θέρισε ο θάνατος «έν λευκῶ».

Εδυχῶς.

ΟΙΚΟΔΟΓΙΚΗ δργάνωση ανακοίνωσε ότι δοήκε ίγνη ραδιενεργού καισίου και κοβαλίτιου σ' έλεγχο που έκανε σε απόσταση δεκαενιά χιλιομέτρων από το πεδίο πυρηνικών δοκιμών της Γαλλίας, στα νησιά Μουρουρόα του Νοτίου Ειρηνικού. Οι αναλύσεις για τα ραδιενεργά στοιχεία έγιναν στο πλοίο της δργάνωσης «Ρέινμποου Γουόριος». Η παρούσα ραδιενεργῶν στοιχείων, σε απόσταση 19 χιλιομέτρων

ἀπὸ τὸ πεδίο πυρηνικῶν δοκιμῶν, καταρρίπτει τοὺς ἰσχυρισμοὺς τῆς Γαλλίας ὅτι οἱ ὑπόγειες πυρηνικὲς δοκιμὲς ποὺ πραγματοποιοῦνται στὰ νησιὰ Μουρουορά εἶναι ἀσφαλεῖς, ἀναφέρει σὲ ἀνακοίνωσή του ὁ Ἀλὲν Κονάν, πρόεδρος τῆς οἰκολογικῆς ὁργανώσεως τῆς Γαλλίας.

Τί θὰ ἔλεγαν τὰ ψάρια ἂν εἶχαν φωνή;

Θάνατος στὴν ἀγκαλιὰ τῆς ζωῆς.

ἢ

Ἡ ζωὴ στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ θανάτου.

ΕΜΒΡΟΝΤΗΤΟΙ εἶδαμε στὶς δθόνες καὶ διαβάσαμε στὸν Τύπο τὴ νεαρὴ μητέρα ποὺ μέσα στὴν κούνια τοῦ μόλις 17 ἡμερῶν βρέφους τῆς ἔκρυβε ἕξι κιλά ἡρώινης. Μ' ἄλλα λόγια ἡ μητέρα δίπλα στὴ ζωὴ, —ποὺ ἐκπροσωπεῖ τὸ νεογέννητο— ἔκρυβε μὲ ἐπιμέλεια τὸ θάνατο. Ἡ ἡρώινη ποὺ βρέθηκε στὸ σπῆι τῆς ὑπολογίζεται ὅτι εἶναι ἀξίας 150 - 180 ἑκατομμυρίων δραχμῶν. Ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ ὅτι τὸ τελευταῖο διάστημα ἔχει πιασεῖ ἄλλες δύο φορές, ἐνῶ ἦταν προφυλακισμένη στὸν Κορυδαλλὸ καὶ θγῆκε γιὰτὶ ἦταν στὸν 7ο μῆνα τῆς κυήσεως. Ἡ γέννηση τοῦ γιοῦ τῆς δὲν τὴν κράτησε μακριὰ ἀπὸ τὰ ναρκοτικά.

Τί ἄλλο νὰ πεῖ κανεῖς;...

Ὁ Ἅγιος Γεώργιος στὸν Ο.Η.Ε.

ΠΡΩΤΕΣ μέρες τοῦ χρόνου, ἀξίζει πιστεῦνουμε καὶ τοῦτο νὰ ἀναφερθεῖ.

Μπροστὰ στὸ μέγαρο τοῦ Ο.Η.Ε. στὴ Νέα Ὑόρκη, σιγήθηκε ἕνα ἐντυπωσιακὸ —καὶ γιὰ τὸ συμβολισμὸ καὶ γιὰ τὴ δουλειὰ— γλυπτό. Πρόκειται γιὰ μιὰ σύνθεση τοῦ Ἀγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου ποὺ κατατροπώνει τὸ δράκοντα, ὅπως παραδίδεται στὸ συναξάρι τῆς Ἐκκλησίας μας. Τὸ ἔργο ἔχει τὸν τίτλο «Ὁ Θεὸς συντρίβει τὸ διάβολο». Ξεχωρίζει καὶ γιὰ ἕνα ἄλλο χαρακτηριστικὸ του. Ὁ δράκοντας εἶναι κατασκευασμένος ἀπὸ τμήματα σοβιετικῶν πυραύλων SS-20 καὶ ἀμερικανικῶν Πέριγκ-2 ποὺ διαλύθηκαν πρόσφατα, σ' ἐφαρμογὴ τῆς γνωστῆς συνθήκης μεταξὺ τῶν ὑπερδυνάμεων ποὺ ὑπογράφηκε τὸ 1987. Ὁ δημιουργὸς τοῦ ἔργου, ἕνας Γεωργιανὸς γλύπτης, δικαίως εἶναι περήφανος γιὰ τὸ ἔργο του. Ὁ συμβολισμὸς τῆς σύνθεσης εἶναι φανερός.

Καλὴ χρονιά!

Τρεῖς «εἰδήσεις».

★ ΣΤΗΝ ΙΣΠΑΝΙΑ Γενικὸς Διευθυντῆς τοῦ πρώτου ἰδιωτικοῦ τηλεοπτικοῦ καναλιοῦ ὀρίστηκε ἕνας ἐκ γενετῆς τυφλός!...

★ Γιὰ νὰ πάρουν μέρος στὰ Χριστουγεννιάτικα show τῆς E.T. ἤρθαν στὴν Ἀθήνα οἱ «Duran - Duran». Ὁ Νίκ Ρόουντς δήλωσε: «Ὅταν πεθάνω θέλω νὰ μὲ καταιψύξουν. Μετά, νὰ μὲ βάλουν σ' ἕνα τάφο μὲ μερικὸς κόμπακι δίσκους, κάποιους πίνακες ζωγραφικῆς, μερικὰ βιβλία καὶ ἴσως μὲ ἕνα - δυὸ εὐχάριστα ἄτομα γιὰ παρέα. Πάντως γενικὰ δὲν θὰ ἠθελα νὰ πεθάνω»...

★ Σὲ μιὰ δανειστικὴ Βιβλιοθήκη τοῦ πρώην Δυτικοῦ Βερολίνου παρουσιάστηκε ἕνας κάτοικος τοῦ πρώην Ἀνατολικοῦ γιὰ νὰ ἐπιστρέφει δυὸ βιβλία ποὺ εἶχε δανεισεῖ τὸ 1961, ἐξηγώντας ὅτι λίγες ἡμέρες μετά, χτίστηκε τὸ τεῖχος καὶ ἀπὸ τότε δὲν μπόρεσε νὰ ἐπισκεφθεῖ τὸ πρώην Δυτικὸ Βερολίνο. Μπροστὰ σὲ τόση νομιμοφροσύνη, χαρίστηκε στὸν πελάτη τῆς Βιβλιοθήκης τὸ πρόστιμο τῶν 5.100 μάρκων ποὺ ἔπρεπε νὰ πληρώσει κανονικὰ γιὰ τὴν... καθυστέρηση!

Τὸ μονόστηλο...

ΜΕΡΙΚΕΣ φορές, στὰ «φιλὰ» τῶν ἐφημερίδων, γράφονται εἰδήσεις ποὺ ἂν προσεχτοῦν μονοπολοῦν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστη «κλέβοντας τὴν παράσταση» ἀπὸ τὰ ἐξάσθηλα (αὐτὸ τὸ «ὀχτάσθηλα» ἔπαυε ἀπὸ τότε ποὺ ἄλλαξαν τὸ σχῆμα τους οἱ ἐφημερίδες).

Ἡ εἰδηση γράφτηκε στὰ «φιλὰ» τῆς «INTERNATIONAL HERALD TRIBUNE» καί, παρὰ τὸ ὅτι δὲν εἶναι πλέον «φρέσκια», ἔχει ἐνδιαφέρον:

«Στὸ Τόκιο τελείωσε ἡ συνεδρίαση τῆς ΔΟΕ μὲ τὴν ἐκλογὴ ὀχτὼ νέων μελῶν (ἀναφέρονται τὰ νέα μέλη, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ κ. Τσάρλς Μονκόρα, ἀπὸ τὴν Κέννα).

Οἱ ἀγῶνες τῶν ἑκατὸ χρόνων θὰ τραθήξουν τὸ ἐνδιαφέρον, ὅπου καὶ νὰ γίνουν. Σὰς δεκαετιῶν, εἶπε ὁ ἀντιπρόεδρος τῆς ΔΟΕ κ. Ρίσαρντ Πάουντ ἀπὸ τὸν Καναδᾶ, ὅτι τὰ μέλη τῆς ΔΟΕ δὲν ψήφισαν ἐπηρεασμένοι ἀπὸ ἐμπορικὰ συμφέροντα».

Ἡ ἐφημερίδα σημειώνει: Ὅπωςδὴποτε, τὸ βιογραφικὸ ἐνὸς ἀπὸ τὰ μέλη θὰ ἐκληφθεῖ ὡς εἰρωνεῖα στὴν παραπάνω δήλωση: Ὁ κ. Μονκόρα (τὸ νέο μέλος τῆς ΔΟΕ) εἶναι διευθυντῆς τῆς Κόκα - Κόλα Ἀφρική».

ΕΚΔΗΜΙΑ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

Στις 18 Νοεμβρίου π.έ. έξεδήμησε πρὸς Κύριον ὁ αἰμίμηστος ἀρχιμ. 'Αθανάσιος 'Α ν θ ἰ δ η ς, στὴν πόλιν 'Αραμπάχ των 'Ινδιών (140 χλμ. πλησίον τῆς Καλκούτας), ὅπου τὰ τελευταῖα 10 χρόνια ἐργαζόταν ἱεραποστολικῶς. «'Επιλογὴ τοῦ ἰδίου ἦταν νὰ ἐργασθῇ σὲ φτωχὲς περιοχές, στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας, ἐκεῖ ὅπου δὲν ἔχουν φθάσει ἀκόμη ξενόφερτες ἐπιδράσεις.

»'Η στοργὴ τοῦ π. 'Αθανασίου γιὰ τοὺς ὀρθοδόξους 'Ινδοὺς εἶναι μεγάλη. Συγκινητικὴ ἡ προσφορὰ του στὸ ἱερὸ ἔργο τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, παρὰ τὰ πολλὰ προβλήματα τῆς υἱείας του...» (Περ. «Πάντα τὰ 'Εθνη, 1987, σσ. 107-8).

Ὁ Κύριος ἄς ἀναπαύσει τὴν ψυχὴ τοῦ ἀπελθόντος ἱεραποστόλου καὶ ἄς ἀναδείξει σύντομα ἀντικαταστάτες του στὸ ἔργο τῆς 'Ιεραποστολῆς!

ΠΡΟΤΥΠΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΝΟΡΙΑ

τοῦ Τιμίου Σταυροῦ καὶ τῶν 'Αγίων Κωνσταντίνου καὶ 'Ελένης Χολαργοῦ - Παπάγου ἐπιτελεῖται, μὲ τὴ συνεργασία τῶν 'Ιερέων, τῶν μελῶν τοῦ 'Εκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου, τοῦ Ε.Φ.Τ. καὶ πλήθους ἄλλων ἐθελοντῶν. Μὲ τὴ σκέψη ὅτι ἡ παράθεση τοῦ προγράμματος ἐβδομαδιαίων ἐκδηλώσεων μπορεῖ νὰ βοηθήσει καὶ ἄλλες ἐνορίες νὰ ὀργανώσουν ἀνάλογες δραστηριότητες, τὸ δημοσιεύουμε ἐν περιλήψει:

Κ υ ρ ι α κ ῆ :

- ★ Πρώτη Θεία Λειτουργία, μὲ κήρυγμα.
- ★ Δευτέρα Θεία Λειτουργία, μὲ κήρυγμα.
- ★ 'Ενοριακὲς νεανικὲς συντροφιὲς μὲ θέματα νεανικῶν προβληματισμῶν.
- ★ Σχολὴ ἀγιογραφίας: 'Αρχάριοι.
- ★ Σχολὴ ἀγιογραφίας: Προχωρημένοι.

Δ ε υ τ ἑ ρ α :

- ★ Φροντιστήριον 'Αρχαίων 'Ελληνικῶν γιὰ παιδιὰ τοῦ Γυμνασίου.
- ★ 'Ενοριακὲς συνάξεις μελέτης 'Αγ. Γραφῆς ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν.

Τ ρ ῖ τ η :

- ★ 'Ιερὰ ἐξομολόγησις (π. Χριστοφόρος).
- ★ Μαθήματα 'Ηλεκτρονικοῦ 'Υπολογιστοῦ γιὰ προχωρημένους.

Τοῦ κ. Εὐαγγέλου Π. Λέγκου

Τ ε τ ἄ ρ τ η :

- ★ 'Ιερὰ ἐξομολόγησις (π. 'Αντώνιος).

★ Πρακτικὰ Μαθήματα: Πρώτων Βοηθειῶν μὲ τὴ συνεργασία τοῦ 'Ελληνικοῦ 'Ερυθροῦ Σταυροῦ (ΕΕΣ). Πρώτη καὶ Δεύτερη ομάδα.

Π έ μ π τ η :

- ★ Σχολὴ Γονέων, μὲ τὴ συνεργασία τῆς Πα-νελληνίου 'Ενώσεως Ψυχικῆς 'Υγιεινῆς.

Π α ρ α σ κ ε υ ῆ :

- ★ Πρακτικὰ Μαθήματα Πρώτων Βοηθειῶν. Πρώτη ομάδα. Δεύτερη ομάδα.

Σ ἁ ῥ ῥ α τ ο :

- ★ Θεία Λειτουργία εἰς τὸν 'Ιερὸν Ναὸν 'Α-ναστάσεως.

- ★ Κατηχητικὰ Σχολεῖα (Κατώτερο, Μέσο).

- ★ Φροντιστήριον 'Αρχαίων 'Ελληνικῶν γιὰ παιδιὰ Γυμνασίου.

- ★ Φροντιστήριον Μαθηματικῶν γιὰ παιδιὰ Γυμνασίου.

- ★ Μαθήματα ἡλεκτρονικῶν ὑπολογιστῶν (γιὰ ἀρχάριους).

'Επίσης' Στὴν ἄνω αἴθουσα τοῦ 'Ιεροῦ Ναοῦ λειτουργεῖ μονίμως "Εκθεσις Βιβλίου, Εἰκόνων, Κασέτας, Βιντεοκασέτας, Δίσκου. 'Η κάτω αἴθουσα τῶν Τριῶν 'Ιεραρχῶν σὺν τοῖς ἄλλοις προσφέρεται γιὰ μνημόσυνα καὶ γιὰ μικρὲς δεξιώσεις. Προϊστάμενος τοῦ ἱ. ναοῦ εἶναι ὁ ἀρχιμ. κ. Χριστοφόρος Σταυρόπουλος.

Ε Κ Δ Ο Σ Ε Ι Σ

- ★ ΝΕΑ ΕΝΤΥΠΙΑ προστέθηκαν στὴν ἐκκλησιαστικὴ δημοσιογραφία:

—'Ε κ κ λ η σ ι α σ τ ι κ ῆ Μ α ρ τ υ ρ ῖ α, μηνιαία ἐκδοσὴ τῆς 'Ι. Μητρ. Θηβῶν καὶ Λεβαδείας. Τετρασέλιδη ἐφημερίδα (σχ. 29X42). Μὲ ἄρθρα γραμμῆς, σχόλια, εἰδήσεις, ἀντικαιρετικά, πατερικά, ἐπιφυλλίδες καὶ φωτογραφίες ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ δράση τῆς 'Ι. Μητροπόλεως. 'Εκδότης - Δ)ντῆς συντάξεως ὁ ἀρχιμ. κ. Νικόδ. Ζαλούμης, Πρωτοσύγκελλος.

—'Α ν τ ῖ φ ω ν ο ν, 4σέλιδο φύλλο ἐκκλησιαστικῆς ἐπικοινωνίας μὲ τοὺς νέους τῆς 'Ι. Μητροπόλεως Μεγάρων καὶ Σαλαμῖνος (σχ. 21X 29). 'Η πρώτη σελίδα σὲ 4χρωμία. 'Επιμελεῖται ὁ ἱεροκήρυκας ἀρχιμ. π. Χρυσ. Κουλουριώτης, Διενέμεται δωρεάν.